

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

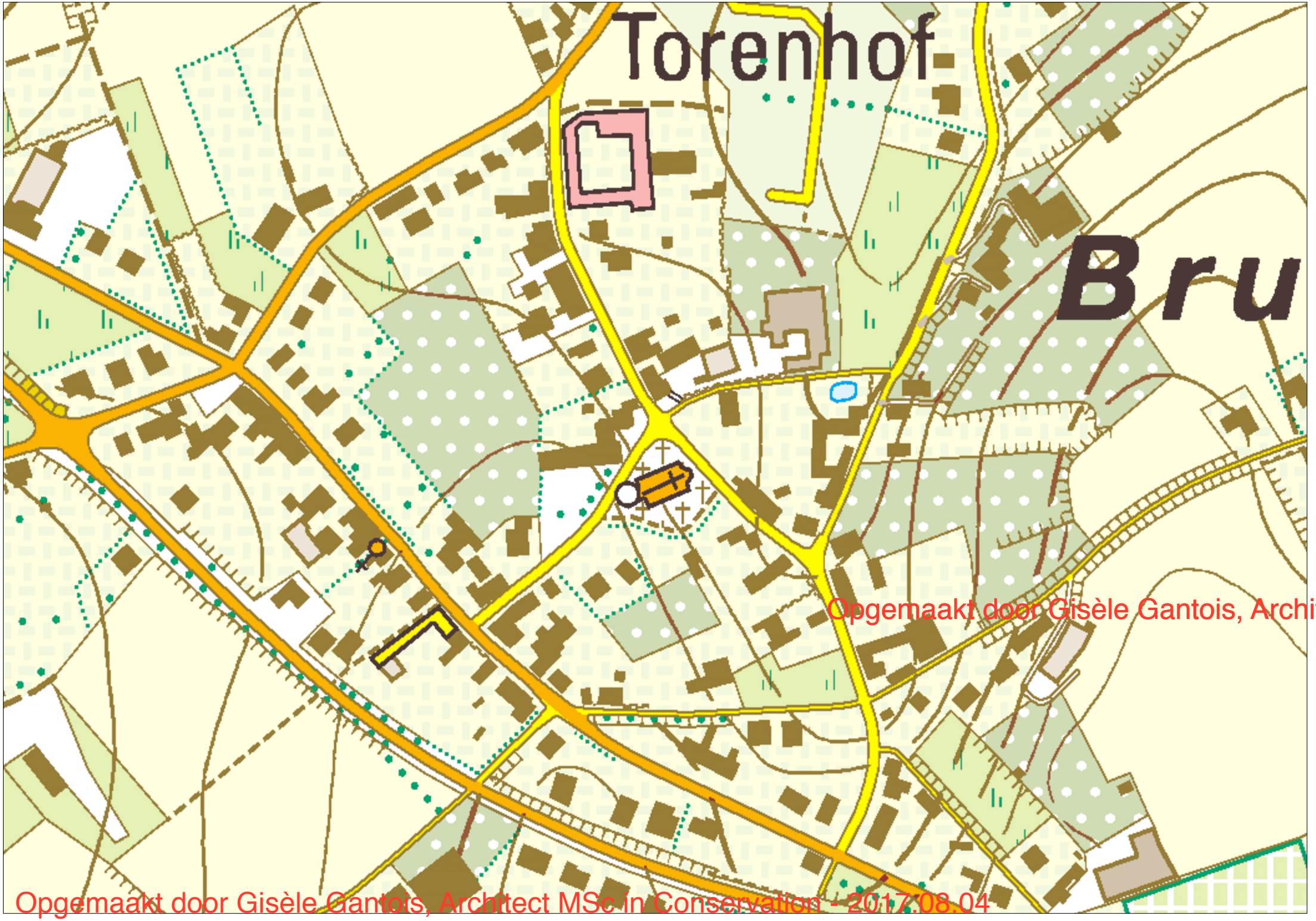
Torenhof
Bru
Opgemaakt door Gisèle Gantois, Archite
Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

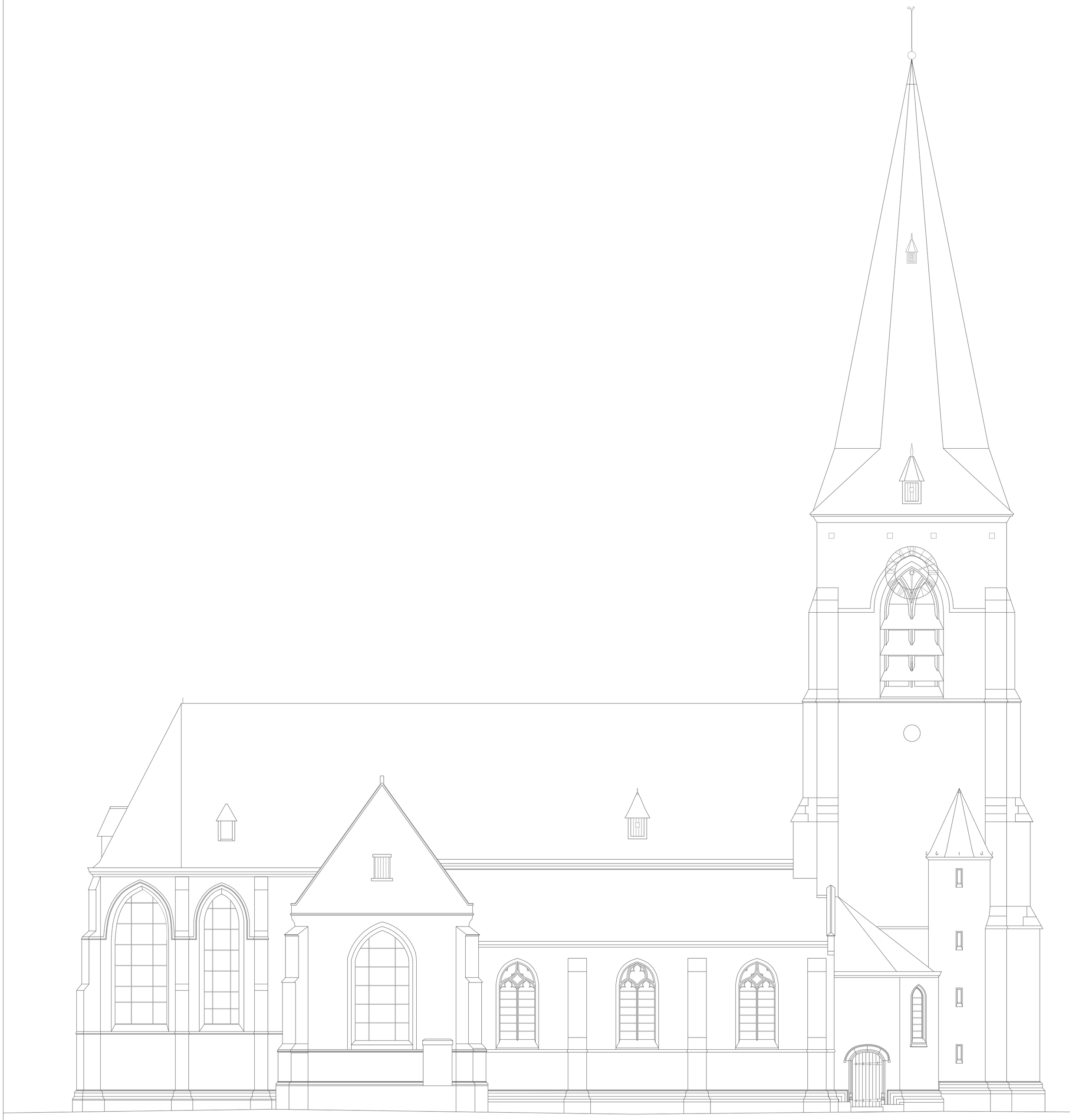

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

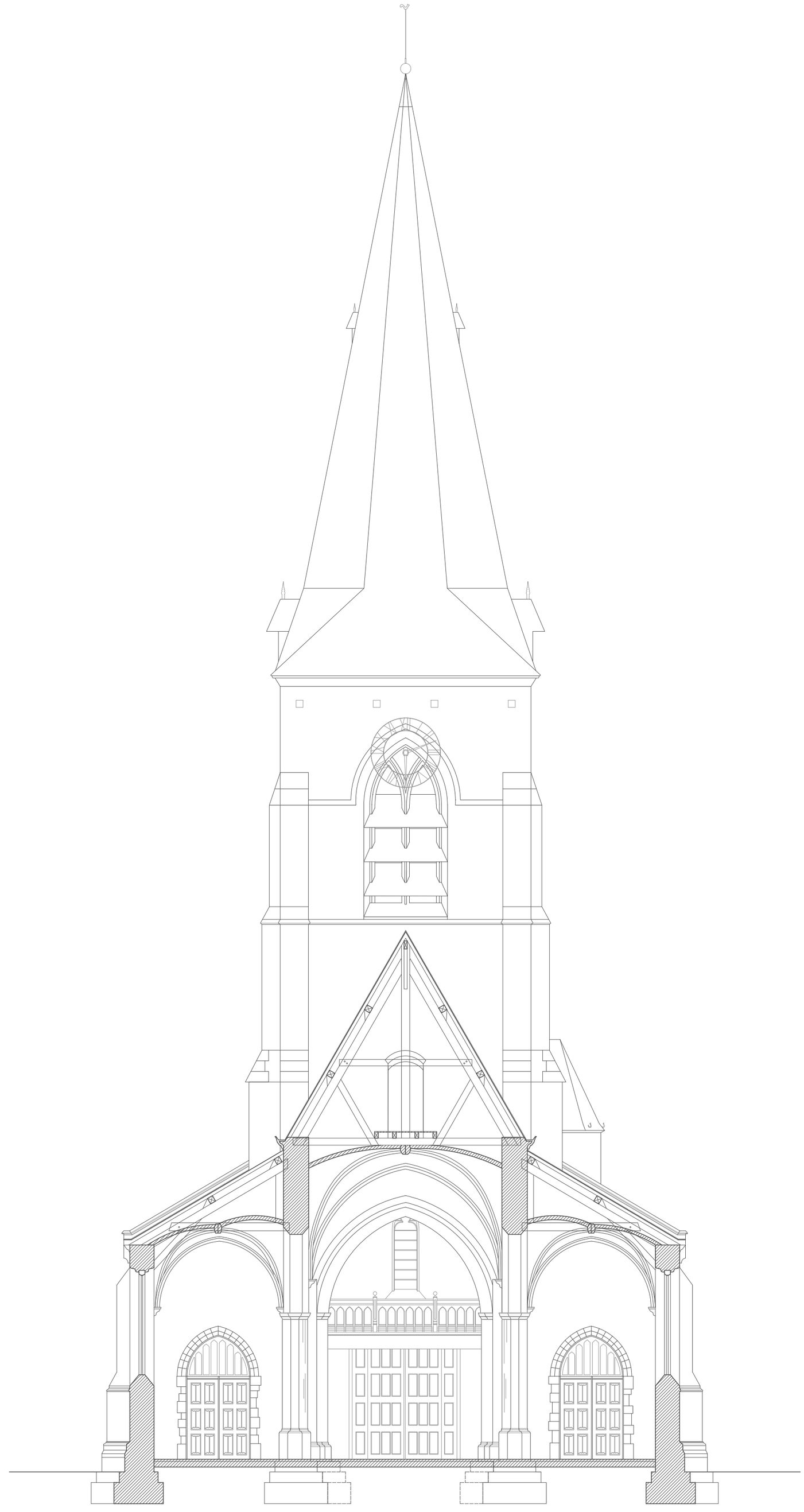

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

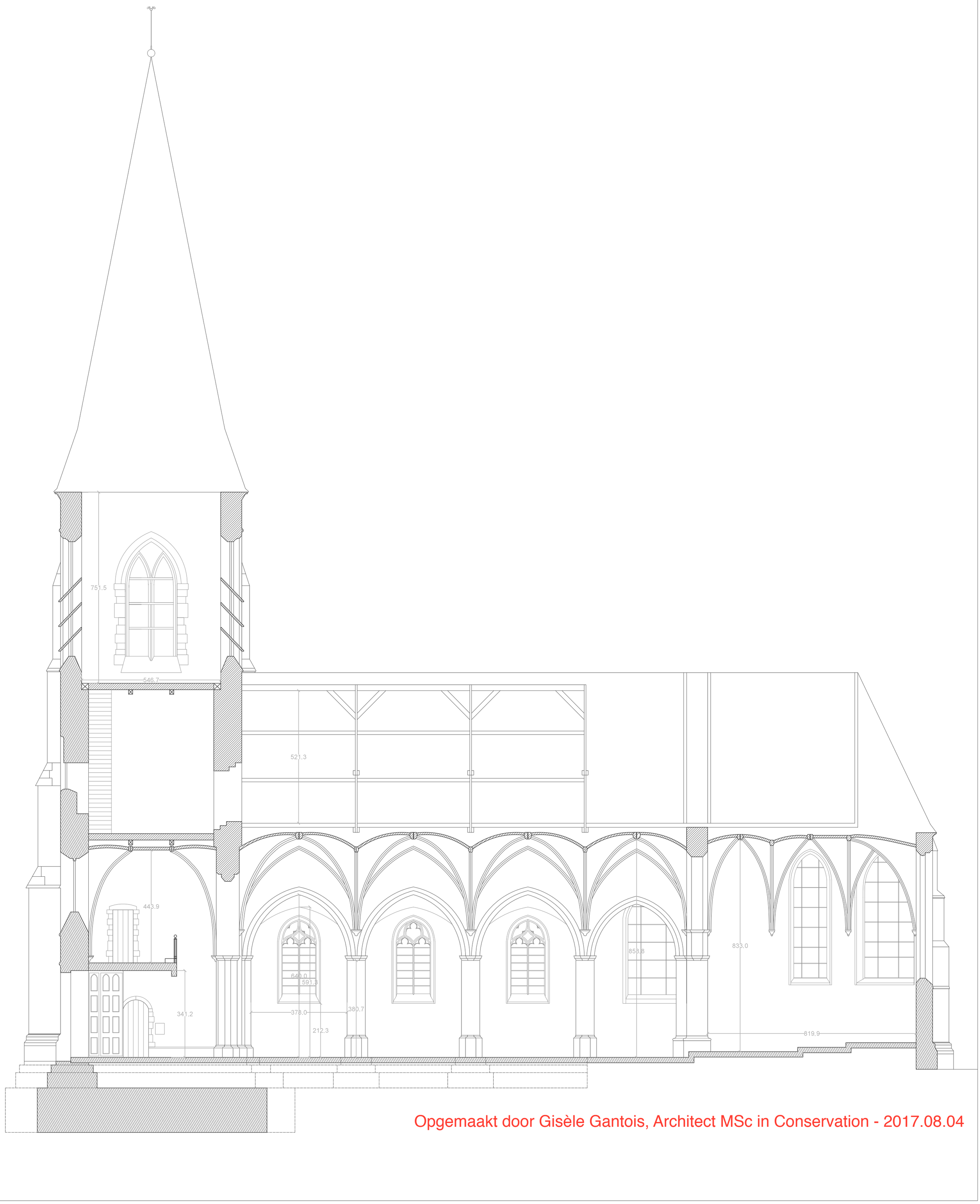

Opgemaakt door Gisèle Gantois, Architect MSc in Conservation - 2017.08.04

Van: **Jean-Pierre Stalmans** jean-pierre.stalmans@scarlet.be
Onderwerp: Fwd: RE: Kerkenbeleidsplan voor de gemeente Merchtem
Datum: 24 oktober 2017 17:36
Aan: Gisele Gantois psgg@scarlet.be

JS

vervolg

-------- Doorgestuurd bericht --------
Onderwerp:RE: Kerkenbeleidsplan voor de gemeente Merchtem
Datum: Mon, 2 Oct 2017 09:02:20 +0000
Van: Foubert, Annemie <annemie.foubert@vlaanderen.be>
Aan: Dany Kallaerts <dany.kallaerts@merchtem.be>
CC:'jonas.danckers@crkc.be' <jonas.danckers@crkc.be>, 'jean-pierre.stalmans@scarlet.be' <jean-pierre.stalmans@scarlet.be>, Josse.DeBaerdemaeker@biw.kuleuven.be <Josse.DeBaerdemaeker@biw.kuleuven.be>, 'jean-paul.guilliams@telenet.be' <jean-paul.guilliams@telenet.be>, 'info@karad.net' <info@karad.net>, 'jean-michel.hunt@vlbm.be' <jean-michel.hunt@vlbm.be>, Infrastructuur <infrastructuur@merchtem.be>, Van den Bossche Chris <chris.vandenbossche@merchtem.be>

Geachte,

Het kerkenbeleidsplan is nu volledig. Alle premie-aanvragers uit de gemeente Merchtem met een kerkdossier op de wachtlijst zullen hiervan per brief op de hoogte gesteld worden, met een kopie naar de gemeente.

Ik hoop u hiermee voldoende geholpen te hebben, voor verdere vragen mag u mij steeds contacteren.

Met vriendelijke groeten,

Annemie Foubert
Erfgoedconsulent kwaliteitszorg en afstemming

Agentschap **Onroerend Erfgoed**
T 02 553 64 12, **M** 0498 21 30 34
Skype: annemie.foubert@vlaanderen.be

Het agentschap Onroerend Erfgoed **verhuisde naar het Herman Teirlinckgebouw** op de site Thurn & Taxis.
Je bent welkom op het nieuwe adres: **Havenlaan 88 bus 5, 1000 Brussel**.
De wegbeschrijving, het grondplan, info over onder meer de parkeermogelijkheden vind je op de website van het Herman Teirlinckgebouw.

Opgelet: Mijn e-mailadres is gewijzigd, gelieve dit aan te passen naar annemie.foubert@vlaanderen.be

---

Van: Dany Kallaerts [mailto:dany.kallaerts@merchtem.be]
Verzonden: dinsdag 26 september 2017 18:08
Aan: Foubert, Annemie <annemie.foubert@vlaanderen.be>
CC: 'jonas.danckers@crkc.be' <jonas.danckers@crkc.be>; 'jean-pierre.stalmans@scarlet.be' <jean-pierre.stalmans@scarlet.be>; Josse.DeBaerdemaeker@biw.kuleuven.be; 'jean-paul.guilliams@telenet.be' <jean-paul.guilliams@telenet.be>; 'info@karad.net' <info@karad.net>; 'jean-michel.hunt@vlbm.be' <jean-michel.hunt@vlbm.be>; Infrastructuur <infrastructuur@merchtem.be>; Van den Bossche Chris <chris.vandenbossche@merchtem.be>
Onderwerp: Kerkenbeleidsplan voor de gemeente Merchtem

Geachte
Hierbij melden wij u dat het Kerkenbeleidsplan voor de gemeente Merchtem tijdens de gemeenteraadszitting van maandag 25 september 2017 met eenparigheid van stemmen werd goedgekeurd.
Als bijlage vindt u de door de voorzitter van de gemeenteraad en de gemeentesecretaris getekende raadsbeslissing.
Met vriendelijke groeten

Dany Kallaerts

Gemeente Merchtem - Dienst Infrastructuur
Aankoopdeskundige
Nieuwstraat 1 - 1785 Merchtem
T. +32 (0) 52 381182 | F. +32 (0) 52 374155
http://www.merchtem.be
infrastructuur@merchtem.be

Elke e-mail uitgaande van de gemeente Merchtem of van één van haar medewerkers heeft uitsluitend informatieve waarde en kan geen verbintenissen tot stand brengen.
Verbintenissen kunnen enkel tot stand worden gebracht via de klassieke briefwisseling, ondertekend door de burgemeester en de gemeentesecretaris.

Van: CO_Infrastructuur@merchtem.be [mailto:CO_Infrastructuur@merchtem.be]

verzonden: dinsdag 26 september 2017 18:01
Aan: Dany Kallaerts
Onderwerp: Attached Image

Dit e-mailbericht is gecontroleerd op virussen met Avast antivirussoftware.
www.avast.com

KERKENBELEIDSPLAN MERCHTEM

Merchtem, 27 juni 2017

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat de volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Merchtem:

Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt
Kerkstraat 14, 1785 Merchtem

Sint-Stefanus
Brussegemplein (zonder nummer), 1785 Brussegem (deelgemeente van Merchtem)

Onze-Lieve-Vrouw Ontbevlekt Ontvangen
Nieuwbaan 75, 1785 Peizegem (deelgemeente van Merchtem)

Sint-Jan Baptist
Osselstraat 30/2, 1785 Brussegem (deelgemeente van Merchtem)

Sint-Gudula
Lindestraat 107, 1785 Hamme (deelgemeente van Merchtem)

Vergaderingen tot opstelling van het Kerkenbeleidsplan:

- een eerste overleg met de individuele kerkraden
- overleg tussen vertegenwoordigers van de kerkraden en het Centraal Kerkbestuur
- overleg met de parochieploegen
- overleg met de nieuwe pastorale zone Wemmel
- vergaderingen in verband met het haalbaarheidsonderzoek voor Sint-Stefanus Brussegem en O.L.Vrouw Onbevlekt Peizegem

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Merchtem, het Centraal kerkbestuur van Merchtem en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren.
De goedkeuringen zijn in de bijlage terug te vinden.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk.
Aanbod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgevingen een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel met de genomen optie (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

1.1. **Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt**
Kerkstraat 14, 1785 Merchtem

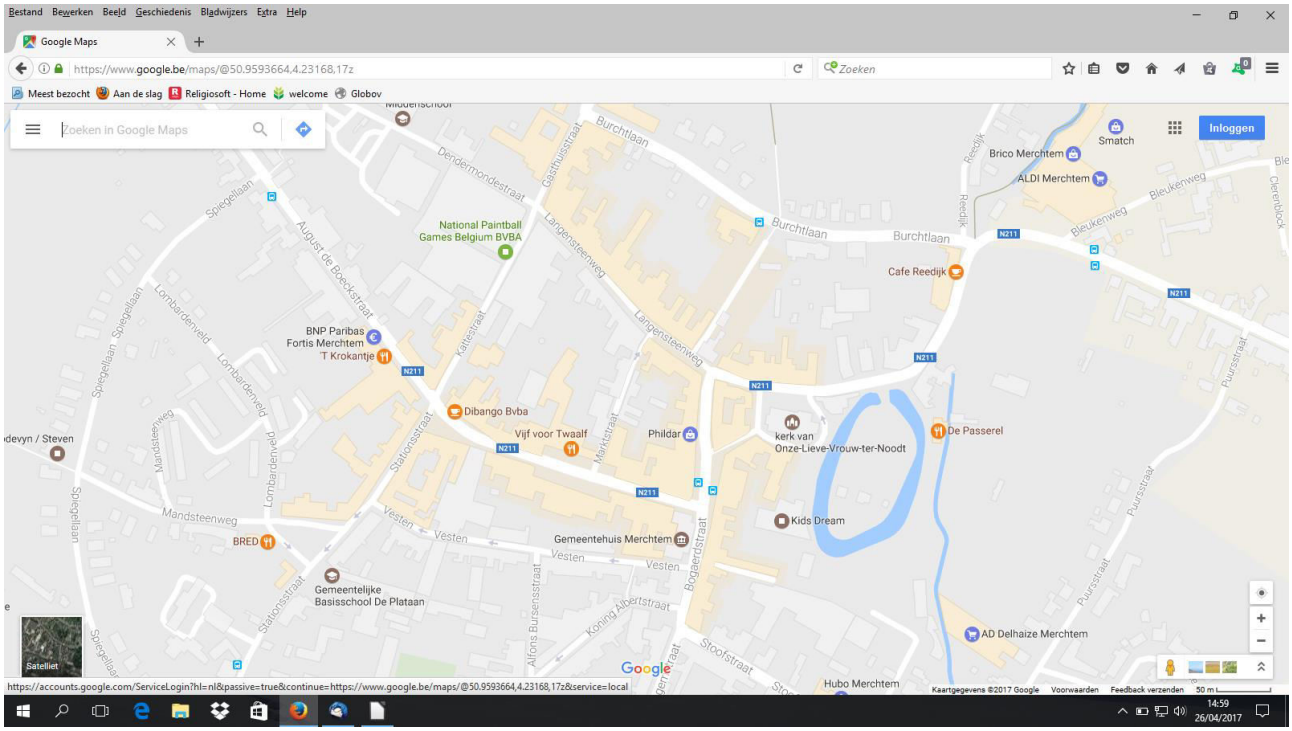

1.2. **Sint-Stefanus**
Brussegemplein (zonder nummer), 1785 Brussegem (deelgemeente van Merchtem)

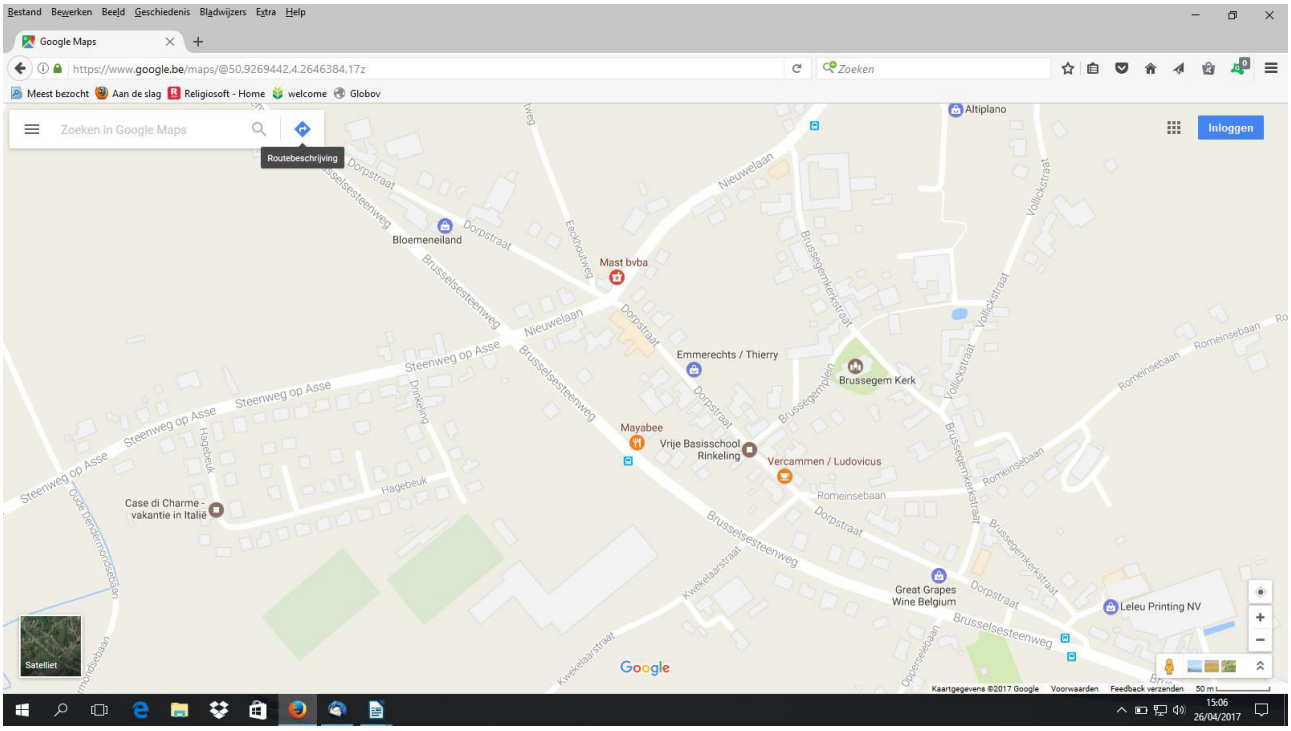

1.3. **Onze-Lieve-Vrouw Ontbevlekt Ontvangen**

Nieuwbaan 75, 1785 Peizegem (deelgemeente van Merchtem)

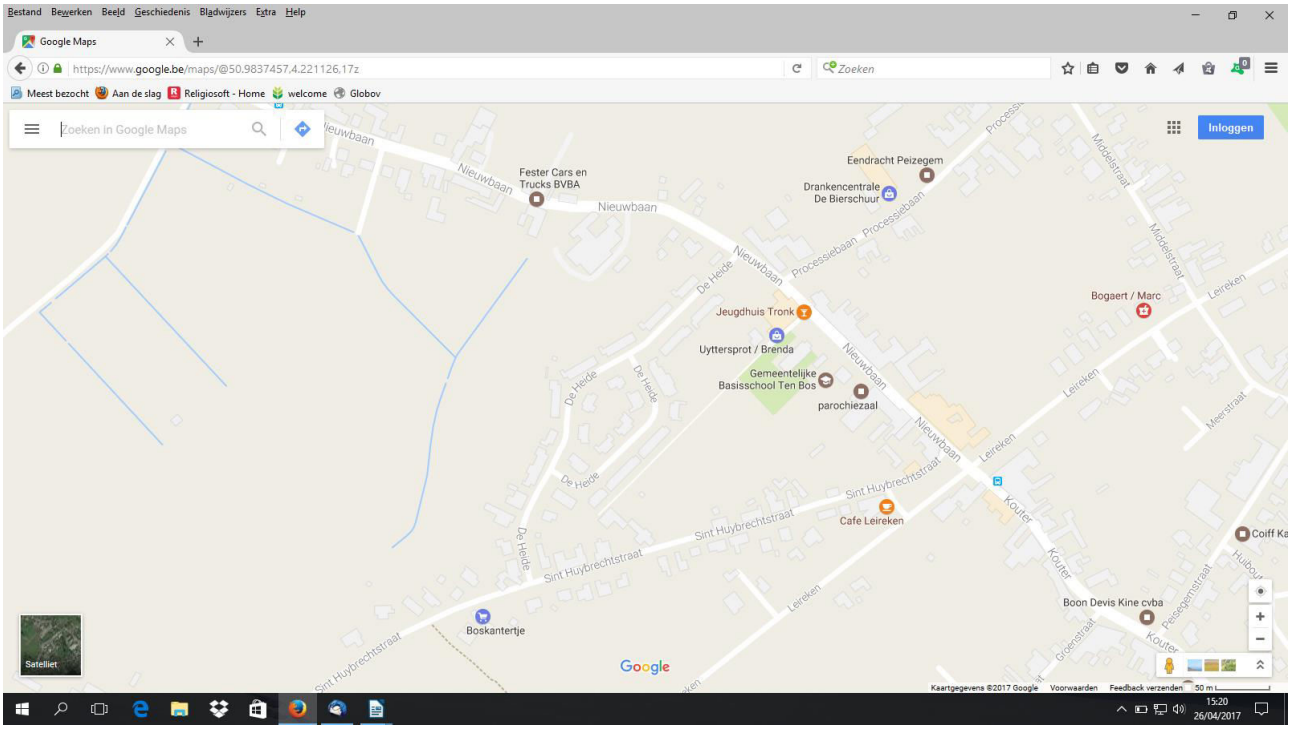

1.4. **Sint-Jan Baptist**

Osselstraat 30/2, 1785 Brussegem (deelgemeente van Merchtem)

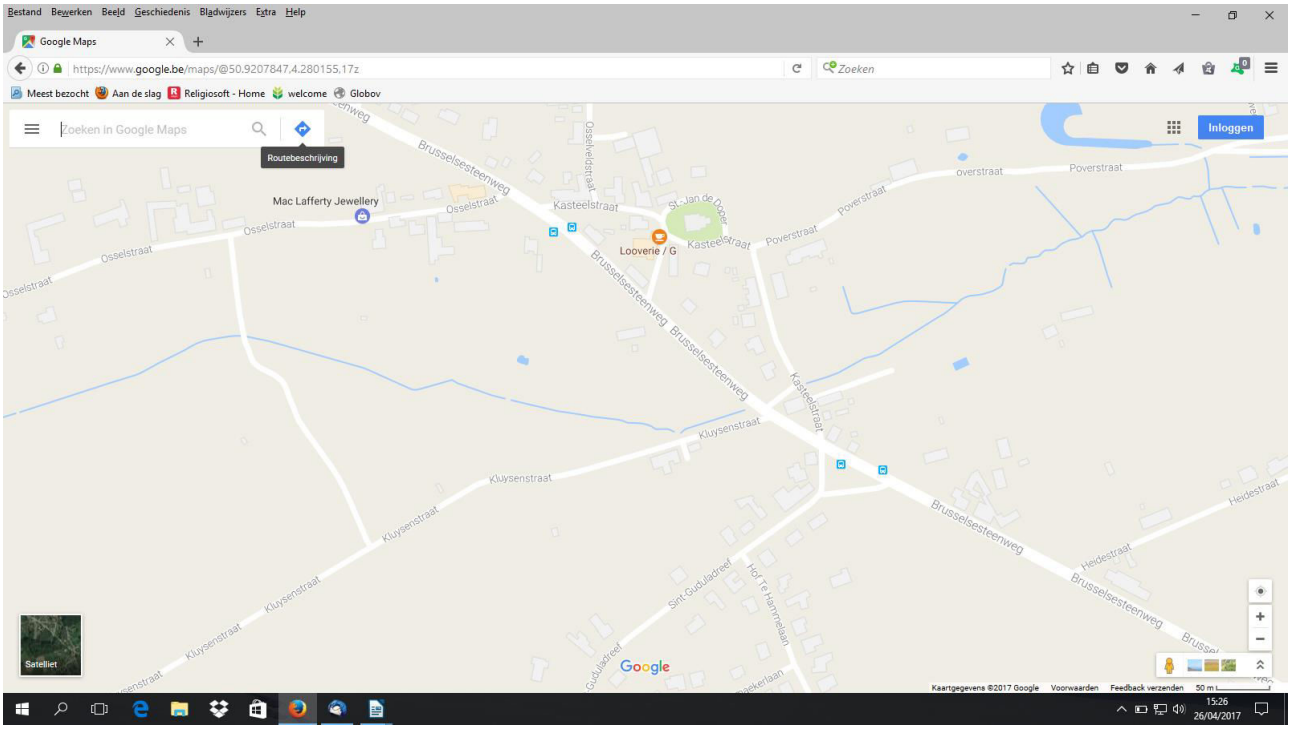

1.5. **Sint-Gudula**

Lindestraat 107, 1785 Hamme (deelgemeente van Merchtem)

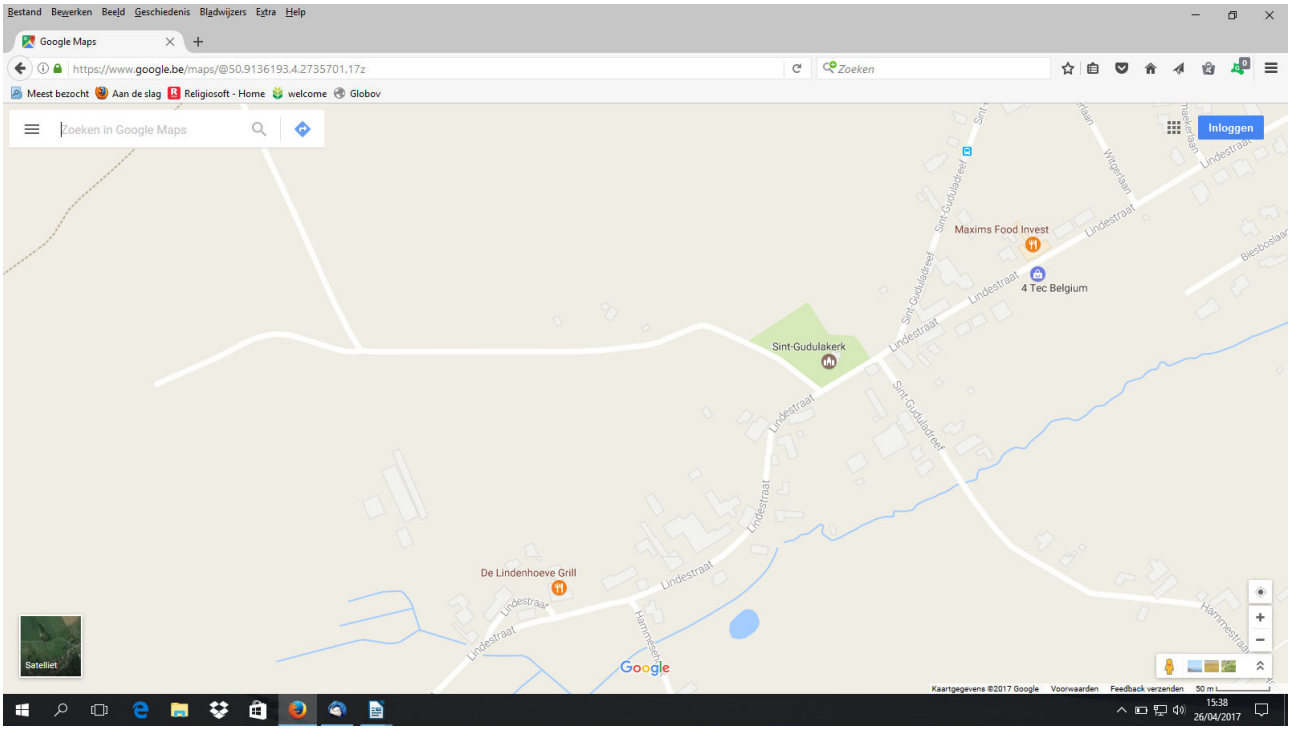

Kaart van de gemeente Merchtem met aanduiding van de kerken

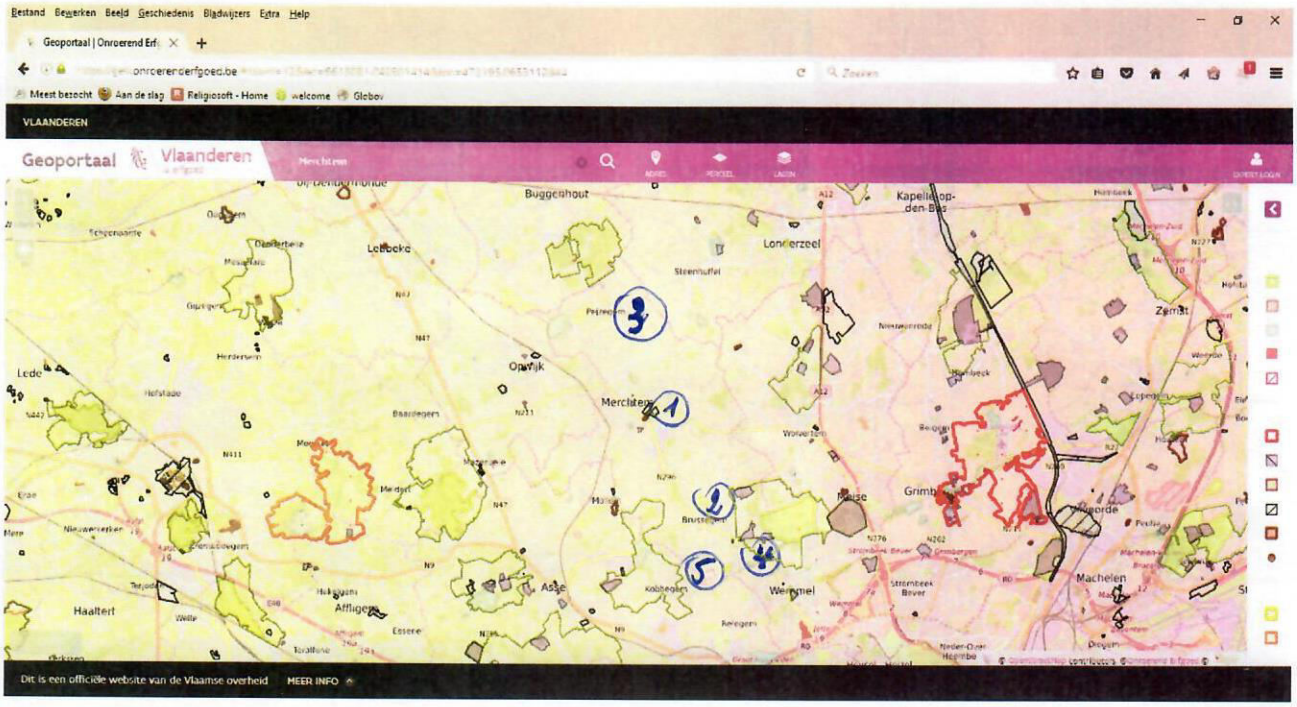

1 = O.L.Vrouw-ter-Noodt Merchtem, 2 = Sint-Stefanus Brussegem, 3 = O.L.V. Onbevlekt Peizegem, 4 = Sint-Jan de Doper Ossel, 5 = Sint-Gudula Hamme

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt, Merchtem

2.1.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt, Merchtem

Geografische ligging
- Kerkstraat 14, 1785 Merchtem
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur
- Bisdom: Mechelen-Brussel
- Dekenaat: Londerzeel
- Pastorale zone: De Bron
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt

Eigenaar: Gemeente Merchtem

Bescherming(en)

- Beschermd als **monument** *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw:* Deze bescherming is geldig sinds *25-03-1938* (BS 25-04-1938)
- Is vastgesteld als **bouwkundig erfgoed** *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw* : Deze vaststelling is geldig sinds *05-10-2009*. https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40236

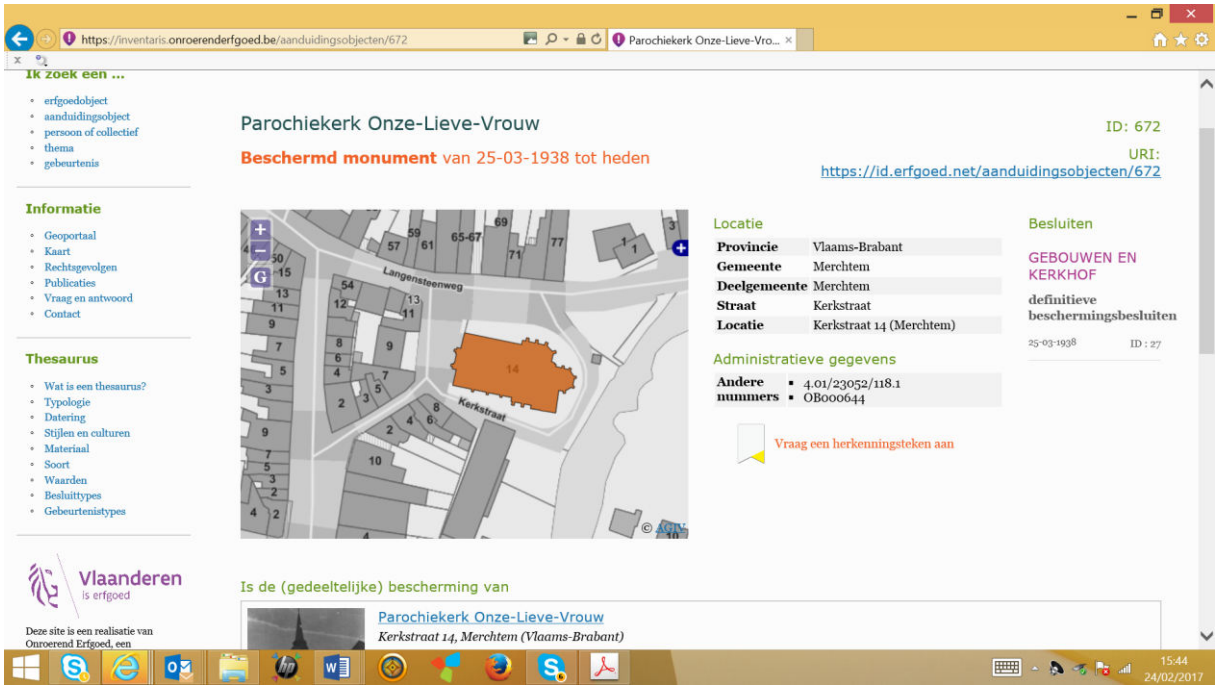

http://www.odis.be/hercules/search2.php?searchMethod=simple&search=merchtem&controlid=2&entity=OBJ

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

De inplanting in de buurt van de voormalige burcht, buiten de dorpskom, zou wijzen op de eigenkerk-oorsprong met Sint-Pieter als patroonheilige, evoluerend naar een parochiale functie.
Afhankelijk van de abdij van Affligem sinds het eerste kwart van de 12de eeuw. Groeiende verering van "*Onze-Lieve-Vrouw-ten-Nood*" en stijgend belang van de parochie in de loop van tweede helft van de 13de eeuw en de 14de eeuw; kerk voortaan gewijd aan *Onze-Lieve-Vrouw*.
Bewogen bouwgeschiedenis: de toren en beuk van de gotische kerk werden tweemaal door brand en instorting getroffen, gevolgd door een noodzakelijke algehele restauratie met aanpassing of toevoeging van sommige bouwonderdelen (voornamelijk 17de- en 19de eeuw).
Tijdens de nog aan de gang zijnde restauratie stortte een beukpijler in samen met een deel van de overwelving (25 juni 1969).
Zandsteenbouw in verzorgd verband, steengrootte naar gelang van de bouwperiode. Een tekening uit de Atlas der goederen van het Sint-Janshospitaal te Brussel schetst de toestand begin 18de eeuw: uitspringende westtoren met ingesnoerde naaldspits, twee- of driebeukige kerk met zadeldak boven de middenbeuk en lessenaarsdak boven de zuidzijbeuk, noord- en zuidkapel, laatstgenoemde met aanleunende sacristie en een koor met driezijdige sluiting.
In zijn huidige vorm vertoont de plattegrond een ingebouwde westtoren met kern uit de 14de eeuw (?), een driebeukig schip van vier traveeën opklimmend tot de 17de eeuw, een noordkapel van twee traveeën met afgekante sluiting uit de 16de eeuw en een gelijksoortige zuidkapel van 1662-64; koor van twee traveeën en een driezijdige apsis verhoogd tijdens het vierde kwart van de 15de eeuw en aangepast in het vierde kwart van de 18de eeuw. Verruimde zuidsacristie, gedateerd 1860, op de zuidgevel (mogelijk oudere kern).
Ingebouwde westtoren geflankeerd door een ronde traptoren met piramidale bedaking (zuidwesthoek); de horizontale geleding wordt gemarkeerd door twee omlopende waterlijsten, de hoogste omgebogen boven de hoge spitsboogvormige galmgaten (één per zijde); tandlijst ter halverhoogte van de huidige uurwerkplaten. Drie recentere bovenbogen met steigergaten onder de geprofileerde kroonlijst. De huidige klokvormige toren met slanke naaldspits zou dateren van na 1815.
Monumentaal classicistisch westportaal van arduin (tweede helft 18de eeuw), overgebracht van de abdij van Affligem en hier heropgericht in 1838 zoals aangegeven door de chronogram *AVgVstae ChrIstI fIDeLIVM aVXILIA*. Geblokte rondboogpoort met kwarthol beloop, gecantonneerd door Dorische zuilen op voetstuk, die het gekornist entablement met trigliefen en metopen schragen; bekronend onderbroken gebogen fronton.
Neoclassicistische gevelbekleding van de omtrent deze tijd verlengde zijbeuken (circa 1837-38); parement verrijkt met imitatiebanden; smalle en hoge deur in een vrij strakke omlijsting onder een onderbroken fronton; flankerende Dorische pilasters die het verlengde van het vernielde hoofdgestel opvangen.
De noord- en zuidgevels op een hoge plint met waterlijst, worden geritmeerd door afwisselend steunberen en stompe spitsboogvensters met afgeschuinde dagkant, gemarkeerd door een soort van platte druiplijst met inzwenkende top en gekrulde uiteinden. Een breed leien zadeldak boven de drie beuken.
De uitspringende noordkapel uit de 16de eeuw wordt getypeerd door haar hoge steunberen met drievoudige versnijding en een getoogde nis met ingeschreven driepas en uitgewerkte semi-hexagonale sokkel ter halverhoogte. Hoge spitsboogvensters met geprofileerd beloop en afzaat, afgelijnd door doorgetrokken water- en druiplijsten; grotendeels vernieuwd maaswerk in de noordwand, gedichte vensters aan de oostzijde.
Gelijksoortige opstand voor de symmetrische maar vereenvoudigde zuidkapel die onversierde steunberen vertoont en vensters zonder tracering.
Afgewolfde leien zadeldaken, op de kruising met het koor gemarkeerd door een octogonaal houten dakruitertje met klokvormige bedaking.
Het koor en de apsis, gestut door steunberen met viervoudige versnijding, dragen duidelijk de sporen van een verhoging (geel-bruinachtige zandsteen in groter en regelmatig verband); eenvoudige rondboogvensters, als vermoedelijke aanpassing ten tijde van de classicistische overwelving (1776).

Zuidsacristie, opgetrokken in de oksel van de zuidkapel en het koor; rechthoekig gebouw, met de gedateerde zuidgevel van Gobertangesteen: E. DEBECKER, PASTOOR DEKEN / 1860. Rondboogdeur- en vensters, laatstgenoemde met lekdrempels; afgewolfd zadeldak (leien).
Interieur. Ellipsboog tussen schip en toren. Pseudo-basilicale opstand, geritmeerd door zuilen en spitsboogarcaden van de middenbeuk, verrijkt met classicistisch getinte stucornamenten; kruisriboverwelving met spitsboogvormige gordelbogen in de hoofdbeuk en eerder stompe spitsboogvorm in de zijbeuken, waar ze bovendien gegroefd zijn.
Kruisriboverwelving op fors geprofileerde ribben in de noordkapel. Kruisriboverwelving op afgevlakte, gegroefde ribben (zie zijbeuken) in de zuidkapel.
Helder, opengewerkt koor met classicistisch tongewelf en halve koepel boven de apsis, geleed door brede gordelbogen en platte ribben versierd met rozettenmotieven, (stucwerk), opgevangen door gegroefde Ionische pilasters die tevens als penant fungeren tussen de eveneens met stuc omlijste rondboogvensters (1776: jaartal op een apsisvenster).
Mobilair. Barokke zijaltaren, waaronder een 1631 gedateerde, met twee grote doeken toegeschreven aan G. de Crayer: *Maria-altaar met Hemelvaart* (1634), (zuidkapel) en *Heilige Antonius* (1645), (noordkapel); kleine Brabantse *Onze-Lieve-Vrouw-in-Nood*, gotisch, 15de eeuw, (zuidaltaar) met recentere polychromie; Louis XVI-koorlambrisering (laatste kwart 18de eeuw); preekstoel door P.J. Tambuyser, 1826, met late Louis XVI-inslag; Louis XV-biechtstoel, naar verluidt herkomstig van het kapucijnenklooster te Aalst (derde kwart 18de eeuw) en neo-Louis XVI-biechtstoel (eerste helft 19de eeuw); talrijke grafstenen uit de 17de- en 18de eeuw.

VERBESSELT J., *Het ontstaan en de ontwikkeling van de parochie Merchtem*, in *Eigen Schoon en de Brabander*, 1959, p. 337-354.
Bron: De Maegd C. & Van Aerschot S. 1975: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle-Vilvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 2N, Gent.

Bovenstaande tekst werd overgenomen uit: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw*, *Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40236 (geraadpleegd op 24 februari 2017).

b) Architecturale mogelijkheden

Onze kerk heeft de vorm van een Latijns kruis en is evolutief tot stand gekomen met uitbreidingen en verbouwingen tot zijn huidige vorm, beïnvloed door verschillende stijlperiodes van Romaans tot Gotisch, naar laat-Gotisch en barok. Tussen 1200 en 1300 vindt men de sporen terug van een romaanse kerk. De onderbouw van de vierkante toren en een rij vierkante zuilen in de noorderbeuk. zichtbaar in de 17de eeuw, bevatten resten van een romaanse kerk. Er werd trouwens in het vulsel van de koormuur romeins afvalmateriaal teruggevonden. Het schip van de romaanse kerk reikt niet verder dan de derde zuil van de huidige middenbeuk. De kerk vormt binnenin een ellipsboog tussen het schip en de toren, in stand gehouden door zuilen en spitsboogarcaden van de middenbeuk. De klassieke zuilen zijn getooid met klassieke stuco-ornamenten ionisch geïnspireerd. In de hoofdbeuk is de kruisriboverwelving met spitsboogvormige gordelbogen - deze spitsboogvorm verstompt in de zijbeuken en is gegroefd. De kruisriboverwelving is erg geprofileerd in de noordkapel. In de Zuidkapel kunnen wij verwijzen naar de structuren van de zijbeuken. Het koor heeft grote ramen en is afgewerkt met een tongewelf, eindigend in halve koepelvorm boven de absis. De brede gordelbogen en platte ribben zijn versierd met rozetten in stuco-werk en worden opgevangen door generfde ionische pilasters, die de brede met stuc omlijste rondboogvensters inkaderen. Een uitvoerige beschrijving en ook het onderstaande grondplan is te vinden in het restauratiedossier 2014 van architect Steenmeijer.
Zeer waardevol zijn het vast meubilair o.a. biechtstoelen en beschotten, de preekstoel, het orgel, de glasramen, de talrijke kunstvoorwerpen en -schatten, versierselen en schilderijen die tot het patrimonium behoren van de aan O-L-Vrouw-ter-Noodt toegewijde kerk. In het interieur zijn enkele werken bewaard van de 17de-eeuwse schilder Gaspar de Craeyer. Het beeld van Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt dateert van omstreeks 1500.

Het altaar voor de liturgische vieringen bevindt zich thans op een podium juist voor het koor. Het podium beslaat ongeveer twee derde van de oppervlakte tussen kolommen 1-2 en 6-7 (zie bijgevoegd grondplan). Dit podium wordt reeds veelvuldig gebruikt voor voordrachten en optredens. Bij concerten kan het podium door de gemeentediensten tijdelijk vergroot worden. Voor dergelijke evenementen plaatsen de organisatoren soms bijkomende verlichting en geluidsinstallaties.
De kerk is toegankelijk voor andersvaliden. De vloer ligt op straatniveau, met uitzondering van het koor, het altaarpodium en de sacristie waar 1 of 2 treden eventueel met een tijdelijk hellend vlak moeten worden overbrugd.
Architect Steenmeijer vermeld in zijn bestek voor het restauratiedossier (2014) dat door de glas-in-looddeskundige Ivo Bakelants een inventaris werd opgemaakt van de glas-in- loodramen in de kerk. We geven hier uit dat dossier foto's van de fiche die we van hem ontvingen.

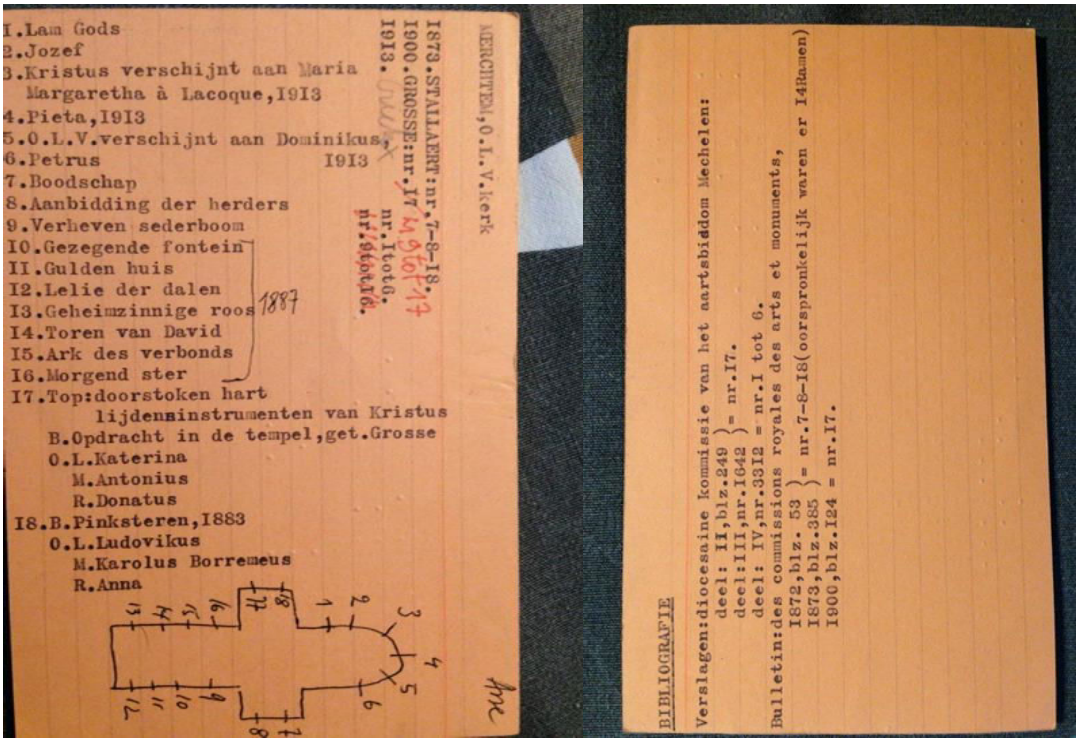

I.Lam Gods
2.Jozef
3.Kristus verschijnt aan Maria
Margaretha à Lacoque,1913
4.Pieta,1913
5.O.L.V.verschijnt aan Dominikus,
6.Petrus 1913
7.Boodschap
8.Aanbidding der herders
9.Verheven sederboom
10.Gezegende fontein
11.Gulden huis
12.Lelie der dalen
13.Geheimzinnige roos 1887
14.Toren van David
15.Ark des verbonds
16.Morgend ster
17.Top:doorstoken hart
lijdensinstrumenten van Kristus
B.Opdracht in de tempel,get.Grosse
O.L.Katerina
M.Antonius
R.Donatus
18.B.Pinksteren,1883
O.L.Ludovikus
M.Karolus Borremeus
R.Anna

I873.STALLAERT:nr.7-8-18.
I900.GROSSE:nr.17
1913.
nr.1to6.
nr.8to18.

MERCITER,O.L.Vkerk

BIBLIOGRAFIE

Verslagen:diocesaine kommissie van het aartsbiddom Mechelen:
deel: II,blz.249)= nr.17.
deel:III,nr.1642)
deel: IV,nr.3312 = nr.1 tot 6.
Bulletin:des commissions royales des arts et monuments,
I872,blz. 53)= nr.7-8-18(oorspronkelijk waren er 14Ramen)
I873,blz.385)
I900,blz.124 = nr.17.

c) Bouwfysische toestand

In de jaren 1980-89 gebeurde er een grondige restauratie van het kerkgebouw, maar toch stellen we vast dat er blijvende aandacht moet gaan naar de evolutie van de bouwfysische toestand van het gebouw. Door Monumentenwacht is daarom een inspectie van het gebouw gebeurd, zowel het interieur als het exterieur INSPECTIENUMMER:B-43/20887/2003/int en A-43/20887/2008/ext. De aanbevelingen van Monumentenwacht zijn opgenomen in bijlage 1 van dit hoofdstuk. We stellen vast dat het gebouw zich in redelijk goede toestand bevindt, maar er zijn wel enige problemen die dringend moeten verholpen worden om een aftakeling te voorkomen.
Naar aanleiding van dit rapport werd een dossier opgemaakt voor restauratie en onderhoud door de aangestelde architect Steenmeijer . Dit dossier werd einde 2014 ingediend en omvat:

i) Structurele problemen ingevolge o.a. klopkever en het lekken van het dak (Monumentenwacht heeft vochtindringing in gebinte vastgesteld, maar niet juiste oorzaak gevonden)
ii) Bescherming van het houtwerk interieur en van kunstvoorwerpen die door insecten aangetast zijn
iii) Herstelling en ontmossen van de dakbedekking en van de regenwateropvang
iv) Het algemeen onderhoud en bescherming van de glasramen
v) Het herstellen en onderhoud van de schilderijen (opdracht eventueel uit te voeren door een expert)
vi) Herstellen en herschilderen van het pleisterwerk in de kerk
vii) Andere onderhoud of herstellingswerkzaamheden die nodig zijn op grond van verslag van monumentenwacht
viii) Aanpassing van de bliksembeveiliging
ix) Aanpassing van de elektronische en mechanische beveiliging.
x) Aanpassing van de elektriciteitsinstallatie en van de beveiliging aan de thans geldende normen voor veiligheid

Bij de restauratie van de jaren 1980-89 is vloerverwarming gelegd in de kerk met uitzondering van de sacristie. Bijkomende verwarming op koude dagen kan gebeuren via convectoren-ventilatoren in vloerroosters langsheen de buitenmuren. Begin 2008 werden de drie oude stookketels (ongeveer 70kW elk) vervangen door 2 condensatieketels (ongeveer 70 kW elk). Het geïnstalleerde vermogen is kleiner zijn en door de modulerende regeling van de ketels is het ook mogelijk om op efficiënte wijze binnen de voorschriften voor verwarming van kerken te blijven.
Er is een eenvoudig toilet naast de sacristie. Er is geen keuken.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen in het centrum van de gemeente Merchtem op 100m afstand van het gemeentehuis. Er is parkeergelegenheid in de buurt op het parochieplein (beperkt gebruik als eigendom van de Kerkfabriek) en in de nabijheid van de Kerk, nl. het August De Boeckhuis (gemeentelijk domein). Er is een bushalte van De Lijn op 50m afstand (verschillende lijnen) en het treinstation van Merchtem is te voet binnen 10 minuten te bereiken.
Naast de kerk bevinden zich de parochiale lokalen met de feestzaal 't Vijverdal en vooral lokalen voor jeugdbewegingen en volwassenen organisaties. Deze lokalen vormen samen met de kerk omgeving voor intensieve sociale en culturele activiteiten. De pastorij van de parochie is gelegen tegenover de ingang van de kerk, op het kerkplein aan de Kerkstraat. De pastorij heeft een afgewolfd glooiend leien zadeldak dat gespiegeld is aan het dak van de kerk. Kerk en pastorij vormen op die manier een mooi zicht. Alhoewel het hier geen beschermd dorpsgezicht is wenst de kerkfabriek dit dorpsgezicht te behouden. Op dit moment wordt de pastorie heringericht voor een meer efficiënt gebruik ten behoeve van de met de eredienst verbonden werkgroepen (liturgische werkgroep, eerste communiegroep, doopsel groep, vormselgroep,….)
Scholen binnen de deelgemeente Merchtem bevinden zich allemaal binnen een straal van 500 m van de kerk. Deze scholen organiseren bij begin en einde van schooltrimesters vieringen in het kerkgebouw.
De kerken van naburige parochies bevinden zich allemaal op een afstand ongeveer tussen 4 en 5.5 km van de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt kerk.
De kerk heeft ook een bijzondere religieuze, historische, culturele betekenis als ***bedevaartsoord Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt*** en als toeristische trekpleister.

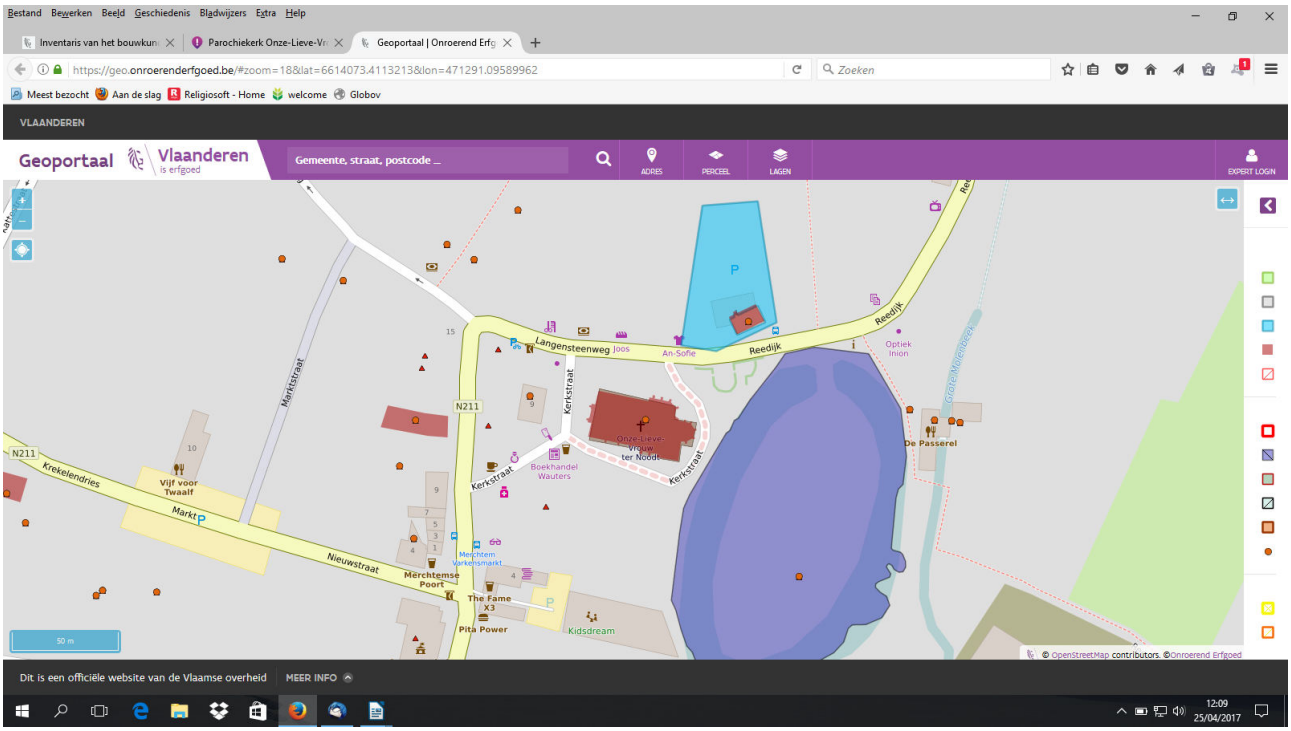

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Pastorale visie:

De kerk van Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt wordt binnen de pastorale zone 'De Bron' (Merchtem, Mollem, Bollebeek) beschouwd als de centrale kerk met een volledig pastoraal aanbod. De aansturing van de pastorale zone gebeurt door de aangestelde parochie of zone priester samen met de 'zone-ploeg' en de uitgebreide 'zone-raad' .

De werking van deze beide groepen wordt ondersteund door een groot aantal enthousiaste vrijwilligers zoals 'kosters' die ondersteuning geven bij de erediensten, de onderhoudsploeg, de bloemenwerkgroep.

Speciaal opgeleide leken verzorgen de verrijzenisvieringen.

1.1. Gebruik voor de erediensten

1.1.1. Misvieringen: 3 per week

woensdagmorgen (25), zaterdagavond (200), zondagmorgen (350)

1.1.2. Andere vieringen

Uitvaarten en verrijzenisvieringen: tussen 80 en 100/jaar

Huwelijken: 15 tot 20/jaar

Doopsels: ongeveer 100/jaar

Eerste communie: ongeveer 100/jaar

Plechtige geloofsbelijdenis (en vormsel): ongeveer 100/jaar

1.1.3. Gelegenheidsvieringen:

Vieringen bij begin en einde schooljaar (telkens ongeveer 300 jonge mensen)

11 novemberviering (200)

Boekentassenzegening (september): 650 mensen

Motorzegeningen

Vieringen van Allerheiligen, Palmzondag, Hemelvaart (mei en augustus) (450)

Kerstmis (1000)

Pasen (700)

1.2. De kerk is in de weekdagen open tussen 8 en 16 u voor mensen die er een moment van rust en bezinning zoeken.

1.3. Met de erediensten verbonden gebruik:

1.3.1. Er zijn in de parochie vijf koren die meewerken aan de vieringen. Deze koren gebruiken de kerk 3 avonden per week voor de zangoefeningen.

1.3.2. Bij de voorbereiding van de eerste communie en plechtige communie wordt de kerk elk jaar een tiental avonden gebruikt door vormelingen, communicanten en begeleiders

1.4. Groeien in Geloof:

een reeks van 3 tot 6 avonden waar bekende en minder bekende mensen vertellen over zij hun geloof beleven (gewoonlijk ongeveer 60 aanwezigen) .

1.5. De kerk heeft ook een bijzondere religieuze, historische, culturele betekenis als ***bedevaartsoord Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt*** en als toeristische trekpleister.

2. <u>Toekomstig gebruik van de kerk buiten de erediensten (valorisatie)</u>

2.1. <u>Gebruik naast pastorale werking.</u>

De Kerkraad is positief voor het gebruik van het gebouw voor culturele manifestaties. Daarbij blijft het verzorgen van de eredienst de absolute prioriteit en de geplande culturele activiteit mag niet indruisen tegen het christelijk geloof uit eerbied voor de plaats waar het gebeuren plaatsvindt.

Dergelijke activiteiten vinden ongeveer maandelijks plaats.

Door de gemeentelijke technische diensten wordt bij gelegenheid van dergelijke manifestaties voorzien in de ombouw en opstelling van het podium.

Er wordt voor het gebruik altijd een overeenkomst afgesloten die de verantwoordelijkheden van de gebruikers en de gebruikskosten vastlegt.

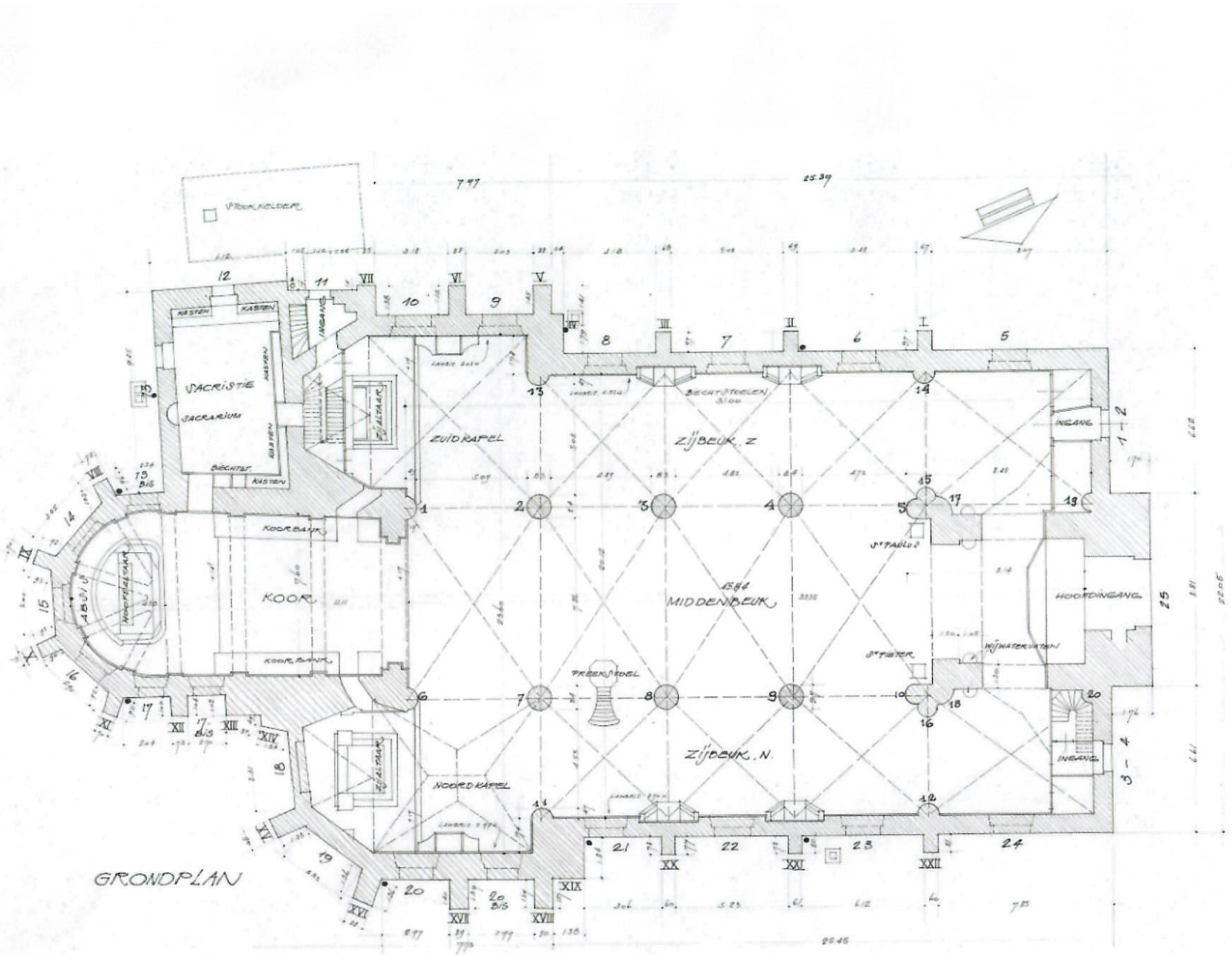
SACRISTIE
SACRARIUM
BIECHTST.
KASTEN
ZUIDKAPEL
ZIJBEUK. Z
MIDDENBEUK
KOOR
KOORBANK
KOORHOEKALTAAR
NOORDKAPEL
ZIJBEUK. N
INGANG
HOOFDINGANG
HIJWATERWIJWATER
GRONDPLAN

2.2. Sint Stefanus, Brussegem (deelgemeente van Merchtem)

2.2.1. Identificatie

Naam: Parochiekerk Sint Stefanus Brussegem

Geografische ligging

- Brussegemplein zn, 1785 Brussegem (https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/40295)
- Provincie: Vlaams Brabant

Plaats in kerkelijke structuur

- Bisdom: Aartsbisdom Mechelen- Brussel
- Dekenaat: Londerzeel
- Pastorale zone: Samuel
- Parochie: Sint Stefanus Brussegem

Eigenaar: gemeente Merchtem

Bescherming(en)

- Beschermd als **bouwkundig erfgoed** *Parochiekerk Sint-Stefanus* (sinds *05-10-2009)*. (Vaststellingsbesluit)

- Beschermd als **monument** *Parochiekerk Sint-Stefanus en pastorie* *(* sinds *13-09-1976)*.
- Beschermd als **cultuurhistorisch landschap** *Kerk en Pastorie Sint-Stefanusparochie: omgeving (*sinds *13-09-1976*.)

2.2.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Erfgoedwaarde bepaald door historische karakteristieken:
In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.
We kunnen echter stellen dat de erfgoedwaarde van de Sint-Stefanuskerk wordt bepaald door haar historische karakteristieken die zowel van archeologische, stedenbouwkundige, architecturale als van artistieke aard zijn.
De geschiedenis van de kerk is goed gedocumenteerd zowel met plannen als met historische foto's van voor de verbouwing in 1903. Verschillende getuigen van de belangrijke bouwperiode begin van de vorige eeuw zijn nog aanwezig wat de kerk ook vanuit archeologisch standpunt interessant maakt.

De historische waarde van de kerk vertaalt zich:
Archeologisch
De Sint-Stefanuskerk is een typisch voorbeeld van hoe op het einde van de 19de begin 20ste eeuw in neogotische stijl bestaande kerken werden vergroot. De sporen van de verbouwing zijn nog duidelijk te traceren en belangrijke onderdelen van de vroegere kerk zijn nog aanwezig zoals koor en transept.
Kleine, maar bijzondere bouwkundige details verwijzen naar de oudste bouwfase.
Architect Dhaeyer maakte een gedetailleerde opmeting van de 16de eeuwse kerk met 15de eeuwse toren zodat de exacte locatie van vroegere funderingen gekend is.
Het verdient aanbeveling om indien werken worden uitgevoerd in het interieur thv de vloeren bijvoorbeeld in het kader van verwarming of in de omliggende groenzone de nodige aandacht te besteden aan archeologie.
Stedenbouwkundige - contextwaarde
Gebaseerd op voorliggende studie kunnen we zeker stellen dat de kerk vanuit historische oogpunt belangrijk is en mee aan de basis ligt van de ruimtelijke structuur van Brussegem. (Historische waarde en ruimtelijk-structurerend) Het stratenpatroon heeft zich rond de kerk ontwikkeld. Dit vertaalt zich stedenbouwkundig in de centrale ligging in het dorp.
De kerk fungeert vandaag als referentie punt en is sterk beeldbepalend mede door haar verhoogde ligging.

Architecturaal
Behalve de ingreep van tweede helft 20ste eeuw, waarbij de 18de eeuwse verbouwing aan het koor ongedaan werd gemaakt is het oudste gedeelte van de kerk met koor en dwarsbeuk dat opklimt tot in de 16de eeuw, behoorlijk gaaf gebleven. Alhoewel de bouwgeschiedenis met de twee belangrijke bouwfasen van 16de en van begin 20ste nog duidelijk afleesbaar is, vormt de kerk een coherent geheel uitgevoerd in kalkzandsteen uit de streek aangevuld met Euville Marbrier en Gobertange. De vergrootte kerk is evenwichtig opgebouwd in harmonie met de oudere delen van de vroegere 16de eeuwse kerk.
Artistiek
Doorheen de eeuwen werden een aantal artistiek waardevolle goederen aangekocht speciaal voor de kerk. Dit gebeurde vooral in de 18de eeuw waarbij drie altaren werden geplaatst: een portiekaltaar in het hoogkoor, het Sint-Stefanusaltaar in het zuidelijke transept en het O.-L.-Vrouwaltaar in het noordelijk transept. Tegelijk werden ook 6 schilderijen aangekocht bij een Vlaamse onbekende meester die werden geïntegreerd in de lambrisering van het koor. Het altaar werd voorzien van een schilderij met Calvarie. Het koor vormde een harmonieus geheel.
In 1837 bouwde Antoine Coffin voor de toenmalige drie parochies van Brussegem (Ossel, Oppem en Sint-Stefanus) een balustrade orgel. Het wordt gekenmerkt door een zorgvuldige afwerking en maakte integraal deel uit van de oude kerk.
Later rond 1930 werden er in de noordelijke, noordoostelijke, zuidelijke en zuidoostelijke koorramen en in de transeptramen glas-in-lood ramen geplaast die het geheel afwerkten.
Op verschillende plaatsen in de kerk bevinden zich een aantal fraai gebeeldhouwde kraagsteentjes. Architect Dhaeyer recupereerde twee origineel gothische deuromkaderingen voorzien van kraagsteentjes. Een ervan was de vroegere omkadering van het later dichtgemetselde noordportaal, en de andere was de vroegere toegang tot de sacristie. Dhaeyer maakte gedetailleerde opmetingen van deze omkaderingen.
Erfgoedwaarde bepaald door hedendaagse betekenissen:

De kerk is beeldbepalend in het dorp en is opgenomen in het collectief geheugen van de Brussegemnaars. Deze kerk heeft door haar onafgebroken gebruik als ontmoetingsplaats een belangrijke sociale betekenis. De oorspronkelijke religieuse betekenis blijft bestaan. De nog bestaande religieuse invulling voor de katholieke eredienst garandeert de continuïteit voor wat betreft gebruik.
De kerk als gemeenschapsruimte heeft in die zin ook een culturele betekenis. De eventuele nevenbestemmingen worden dan ook in die richting gezocht.

Zie ook: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Stefanus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40295 (geraadpleegd op 10 april 2017).

b) Architecturale mogelijkheden

In het toekomstig gebruik zal er veel aandacht gaan naar het ruimtelijk compositorisch herstel van het koor. De verbouwing uit de jaren ’70 van vorige eeuw zorgde voor een verstoring van het geheel waardoor ook de meeste waardevolle cultuurgoederen hun verbondenheid met de kerk verloren. Dit kan op een hedendaagse manier gekoppeld aan de heroriëntatie van de kerk.

Archeologisch

Bodem: de sporen van de oude kerk zijn nog duidelijk te traceren en het verdient aanbeveling om indien werken worden uitgevoerd in het interieur of in de omliggende groenzone de nodige aandacht te besteden aan archeologie.

Muur: de bouwsporen zowel buiten als binnen verder moeten onderzocht worden en bewaard.

Stedenbouwkundig

De centrale positie in het dorp met de kerktoren als referentiepunt blijft behouden. De administratie van stedenbouw dient er op toe te zien dat dit ook in de toekomst zo blijft door geen hoogbouw toe te laten in het dorp. De omliggende dorpen zijn namelijk in snel tempo aan het verstedelijken. Dit gegeven staat los van de funktie als kerk.

Architecturaal

De evenwichtige compositie van de kerk dient bewaard. Er is vandaag geen behoefte de kerk te verbouwen of uit te breiden aangezien zij in haar huidige vorm voldoende ruimte biedt om naast de religieuze funktie ander gebruik toe te laten.

Indien de verschillende verdiepingen van de toren worden mee opgenomen in een nieuwe collectieve (gemeenschaps) funktie of eerder een publieke funktie (bv als uitkijktoren of als museale funktie) krijgen, dient er nagedacht te worden over een tweede trap die als vluchtweg kan gebruikt worden.

De parochiekerk Sint Stefanus biedt ruimte voor zowel religieuze als sociaal-culturele functies.

De kerk staat in het centrum van Brussegem, is makkelijk bereikbaar en heeft in de nabijheid ruime parkeermogelijkheden (Brussegemplein en zijstraten).

We voorzien in de toekomst een multi-functioneel gebruik van de kerk zowel in tijd (# gebruikers) als in ruimte (variabele oppervlakte) wat een zekere flexibiliteit van de inrichting zal vereisen. Functioneel voorzien we een 3deling: het oude gedeelte, het middengedeelte en de toren.

De kerk is toegankelijk voor minder-validen en beschikt over sanitair.

Ten gevolge van de opdeelbaarheid bestaat de mogelijkheid om bepaalde ruimtes uit te breiden.

In de toekomst een nevenbestemming (multifunctioneel of gedeeld gebruik).

Grondplan.

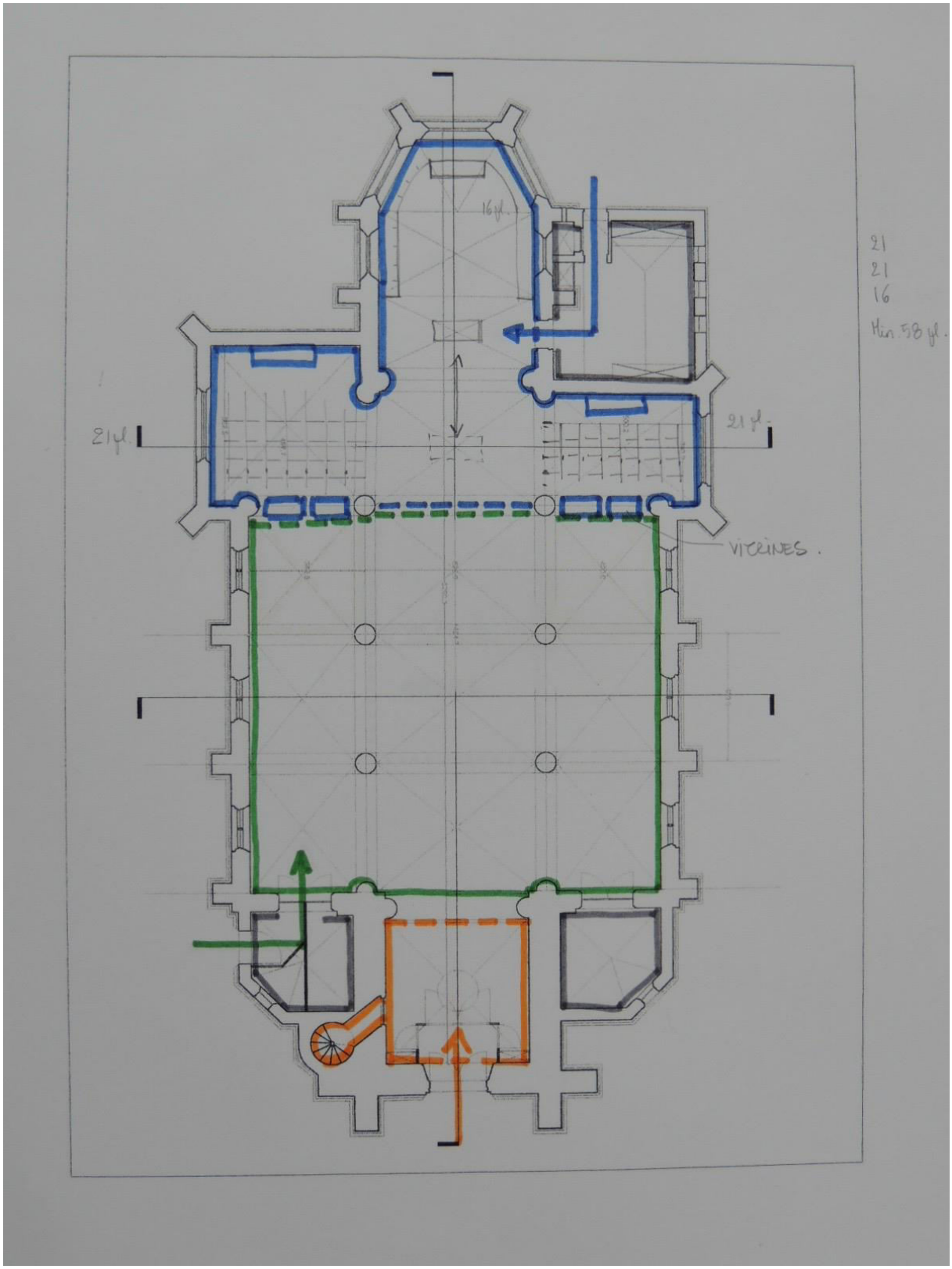

c) Bouwfysische toestand

Inspectierapport Monumentenwacht (2014) B-43/20321/2014/B
Voor een goede INSTANDHOUDING en een optimale TOEGANKELIJKHEID, BEREIKBAARHEID van het monument is het vanbelang dat de volgende werken uitgevoerd worden:

0-1 jaar
De lekken dichten:
- Leien herstellen op de verschillende daken: zie op dakenplan aanduiding [a];
- De lekken in de goten en de afvoeren dichten.
Gezien de slechte kwaliteit van het zink, wordt het zink best meteen overal vervangen (behalve bij het zuidelijke transept [7]). Tijdelijke herstellingen voldoen niet meer. Ook het houtwerk moet worden geverfd. Plaatselijk rot hout van de goten vervangen.

Toren [1] – voor de dakwerken aan de toren heeft men een gespecialiseerde aannemer in torenwerken nodig:
- Dakkapellen: - de leien op de hoogste dakkapellen vernieuwen;
- degelijke schuifsloten op de luiken aanbrengen;
- het luik van de zuidelijke hoogste dakkapel vernieuwen;
- Het kruis restaureren en de loden muts vervangen.
De bevestiging van het kruis moet dringend van dichtbij gecontroleerd worden.

Koor [3], noordwestelijke inkom [9] en stookplaats:
- de glasramen volledig restaureren door een specialist;
- koor [3]: de verweerde witte zandsteen rond de glasramen en de loszittendesteen aan de steunbeer herstellen.

Toren [1] en noordwestelijk inkom [9]:
- de metalen hengsels van de buitendeuren behandelen tegen roest.

1-3 jaar
Dakwerken:
- De dakbedekking van dak [7] volledig vernieuwen. Het noordwestelijke dakvlak van de sacristie [8 b] volledig vernieuwen;
- De zinken kilgoten (aansluiting tussen transepten en hoofdbeuk) vervangen;
- De aansluitingen tussen dak en opgaand muurwerk herstellen:
- Noordelijk transept [4]: de cementering heraanbrengen;
- Noordelijke en zuidelijke zijbeuken [6,7]: zinken afdeklatten aanbrengen en goed inwerken in de voeg onder de dekstenen;
- De schoorsteen van de stookruimte [10] herstellen: een nieuwe betonnen
deksteen en cementering;
- De kruisen van het koor [3] en de sacristie [8] restaureren en de loden mutsen vervangen.

Noordelijk transept [4] en kerkhofmuur:
- de scheuren in het muurwerk opvolgen met scheurmeters;
- het voegwerk van de dekstenen en van de kerkhofmuur herstellen met kalkgebonden voegsel. De verpulverde stenen vervangen.

Buitenschrijnwerk:
- voorzien van afwerklagen;
- mastiek vervangen;
- roestige onderdelen verven.
Noordelijke en zuidelijke zijbeuken [6 en 7]:

- de glasramen restaureren door een specialist.
Toren [1]:
- duivenwering aan de buitenzijde van de galmborden hangen.
Sacristie [8] stookplaats [10] en traptoren [11]:
- de kast in de sacristie behandelen tegen kleine klopkever;
- de trappen behandelen tegen kleine klopkever.
Bereikbaarheid:
- Plaatsen van voldoende ladderhaken (deze moeten voldoen aan de Europese norm EN 517) verspreid over de verschillende dakvlakken; een bevestiging met roestvrije bout en moer verdient de voorkeur; de ondergrond dient voldoende stevig te zijn. (Deze kan men plaatsen samen met de werken aan de goten.)
- Plaatsen van voldoende tussenvloeren in de torenspits.

3-6 jaar
Dakstructuur – zie aanduidingen spantenplan:
- Hoofdbeuk [2]: - de doorgeroeste metalen spanriemen vervangen;
- A: - de doorgerotte trekbalk structureel herstellen;
- het verzwakte muurwerk herstellen;
- de muurplaat opnieuw onderling goed verbinden.
- B en C: de rotte onderdelen structureel herstellen;
- Noordelijk transept [4]:
- D-E en F: de rotte onderdelen structureel herstellen;
- F: de ontbrekende trekbalk vervangen met een trekanker tussen de spantbenen;
- Zuidelijk transept [5]:
- G: de rotte onderdelen structureel herstellen;
- H en I: de ontbrekende trekbalk vervangen met een trekanker tussen de spantbenen;

Zuidelijke zijbeuk [7]:
- J: de rotte onderdelen structureel herstellen.

Noordwestelijke inkom [9]:
De buitentrap structureel herstellen.

Interieurafwerking:
Verweerde afwerking herstellen en schilderen.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Plan/kaart/luchtfoto met aanduidingen (kerkgebouw, parochiezaal, kapel, school ...)

Zie: Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Parochiekerk Sint-Stefanus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40295 (geraadpleegd op 10 april 2017).

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Liturgische vieringen.

- Weekendviering: 1x maand (30 tot 70 aanwezigen)
- Vieringen ter gelegenheid van Kerstmis , Pasen , Pinksteren , OH Hemelvaart.
- Uitvaarten, doopsels, huwelijken
- Vieringen tijdens het jaar van de Rinkeling school en socio-culturele verenigingen (Okra , ziekenzorg , KVLV)
  communievieringen (1ste communie ism de Rinkeling school) en voorbereidingssessies.

Gebruik van de kerk buiten de erediensten.
De Kerkraad is positief voor het gebruik van het gebouw voor culturele manifestaties.
De plaatselijke fanfare en percussie De Herleving gebruikt de kerk voor zijn jaarlijkse kerstconcert en de bijhorende repetities.
Ook de Rinkeling school gebruikt de kerk voor schoolse activiteiten zoals grootouderfeest , schoolfeest , optredens van de kinderen.
Er wordt voor het gebruik altijd een overeenkomst afgesloten die de verantwoordelijkheden van de gebruikers en de gebruikskosten vastlegt.

2.3. Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen Peizegem (deelgemeente Merchtem)

2.3.1. Identificatie

Naam: Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen

Geografische ligging
- Nieuwbaan 75, 1785 Merchtem
- kadastrale gegevens: Merchtem, 1ste afdeling, Sie B nr. 69K2
- Provincie: Vlaams-Brabant

Plaats in kerkelijke structuur
- Bisdom: Mechelen-Brussel
- Dekenaat: Londerzeel
- Pastorale zone: Effata
- Parochie: Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen

Eigenaar: de kerkfabriek

Bescherming(en)
- erkend als historisch waardevol ingevolge beslissing bestendige deputatie Provincie Vlaams-Brabant van 6 juni 2014
- status: bewaard
- de kerk maakt geen deel uit van een beschermd dorpsgezicht of beschermd landschap

2.3.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Beschrijving

Neogotische parochiekerk, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen, met omringend voormalig kerkhof ingeplant ten westen van de pleinvormige verbreding van de Nieuwbaan en gelegen ten noordwesten van de scholen en pastorie, die eveneens werden gebouwd naar aanleiding van de oprichting van de nieuwe parochie Tenbosch in de jaren 1870.

De kerk, kadastraal geregistreerd in 1880 en gebouwd in opdracht van de kerkfabriek, is een ontwerp van provinciaal bouwmeester Gustave Hansotte. Achterin op het ontruimd kerkhof, is een Mariagrot uit het einde van de 19de eeuw bewaard, evenals een recent oorlogsmonument.

Historiek

Toen de parochie "Merchtem-ten-Bosch" – het huidige Peizegem – omstreeks 1871 werd gesticht, werd een zaal gebouwd als voorlopige kapel. Deze was gelegen ten zuidoosten van de huidige kerk en pastorie. Ook werd een klein, omhaagd kerkhof aangelegd.

Op initiatief van Laurent Van Zeebroeck, de eerste pastoor van de parochie, zou behalve een pastorie, klooster en school, ook een definitieve kerk gebouwd worden. De openbare aanbesteding van het nieuwe kerkgebouw vond plaats in 1877 en de werken vatten aan in de lente van 1878 onder leiding van aannemer De Goeyse.
De kerk werd ingeplant op een deel van de pastorietuin en het kerkhof werd uitgebreid tot de volledige oppervlakte rondom het kerkgebouw.
De kerk, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen, werd samen met het kerkhof ingewijd op 9 september 1879.

Door een problematische financiering konden in eerste instantie enkel de beuken worden afgewerkt en werden de werken pas nadien voltooid. Het torenuurwerk en het orgel werden aangekocht in respectievelijk 1896 en 1899, terwijl de kerkhofmuur dateert van 1897. In de jaren 1890 vereiste het gebouw al dringende herstellingswerken en de nood tot voltooiing van de kerk met het koor zette zich door.

Volgens plannen van 1903 werd de kerk vergroot met één travee aan de zijde van het koor aan de hand van ontwerpplannen van architecten Struyven en Dankelman (Brussel).
Het kerkgebouw leed zwaar onder bombardementen tijdens de Eerste Wereldoorlog, waarna herstellingswerken plaatsvonden vanaf 1920 naar ontwerp van architect Charles Thomisse.
Omstreeks 1935 en 1951 volgden nog herstellingswerken aan de kerk. In laatst genoemd jaar werd er ook een nieuwe sacristie gebouwd ten zuiden tegen het koor.
In 1954 werden twee altaren geplaatst en verdwenen de scheidingsmuurtjes in het koor.
In 1955 vervolgens werden vijf nieuwe glasramen geplaatst.
Enkele jaren later vond er opnieuw een herstelling van het kerkgebouw plaats, ditmaal naar ontwerp van architect De Roy (1958), en enkele jaren later werd de toren opnieuw hersteld (1965-1966).

Het parochiaal leven kreeg een stimulans door bijvoorbeeld de bouw van nieuwe parochielokalen met een feestzaal in 1968 (nummer 67), na afbraak van de oude parochiezaal, die ingericht was in de oorspronkelijke, voorlopige kapel.
Het orgel werd vernieuwd ter ere van het honderdjarige bestaan van de parochie omstreeks 1971.

Anno 2016 worden opnieuw herstellingen uitgevoerd aan de toren.

Het kerkhof werd vanaf 1968 nog slechts sporadisch gebruikt, aangezien op dat moment de nieuwe gemeentelijke begraafplaats aan Leireken in gebruik werd genomen. Omstreeks 2008-2009 werd het kerkhof ontruimd, op uitzondering van een achterin gelegen Lourdesgrot en enkele graftekens van pastoors en oorlogsslachtoffers. Sommige graftekens werden overgebracht naar de nieuwe begraafplaats. Het kerkhof werd herbestemd tot een groenzone met wandelpad. De bakstenen ommuring onder een ezelsrug werd wel bewaard.

Beschrijving

Niet-georiënteerde kerk met basilicale opbouw met een driebeukig schip van zes traveeën en een koor van twee rechte traveeën met vlakke sluiting, dat aan de zuidzijde geflankeerd wordt door de later toegevoegde sacristie onder een zadeldakje. Het geheel is opgetrokken uit roodbruine baksteen gecombineerd met elementen in witsteen, zoals alle vensteromlijstingen, en blauwe hardsteen, onder een leien bedaking.

De symmetrische voorgevel die naar het oosten gericht is, wordt centraal gemarkeerd door een deels ingebouwde, tweeledige toren. De toren wordt gestructureerd door versneden hoeksteunberen, gecombineerd met halve hoektorentjes tegen de zijgevels.
De ingang tot het kerkgebouw is te bereiken via vier treden, die leiden tot het in witsteen uitgevoerde spitsboogportaal, waarbij de rechthoekige toegangspoort geflankeerd wordt door twee colonetten met knop- en bladkapiteel onder een onversierd timpaan.
Het portaal heeft een spitse bekroning, versierd met een driepasmotief en bekroond met een kruis. Daarboven wordt de torengevel geopend door een groot spitsboogvenster, verlevendigd met neogotisch maaswerk. De hoogste geleding van de toren bestaat uit dubbele spitsbogige galmgaten met contrasterende hoekkettingen. Oprijzend te midden van vier puntgeveltjes waarin de torenuurwerken zijn aangebracht, torenspits onder een tentdak (leien). De zijbeuken van het schip worden ter hoogte van de voorgevel geopend met een spitsboogvenster ingevuld met neogotisch maaswerk met daarboven een druppelvormige oculus.

Het schip manifesteert zich aan het exterieur zonder onderscheid met het koor. Het doorlopende volume, waarvan de gevels worden afgelijnd door een dubbele overhoekse muizentand, wordt sterk geleed door versneden steunberen, die het ritme van de acht traveeën volgen. De vensters, die de gevels openen tussen de steunberen, benadrukken dit ritme en zijn opgevat als spitsboogvormige vensters ter hoogte van de lagere zijbeuken en als druppelvormige oculi met maaswerk in drielobmotief ter verlichting van de middenbeuk.

De achtergevel is heden volledig met leien afgedekt.

Homogeen bepleisterd en wit geschilderd interieur, waarbij de ruimte van het schip geleed wordt door een spitsboogarcade op bundelpijlers met knoppenkapiteel. De ruimte is overkapt met kruisribgewelven met sluitsteen met bladmotief. De vloer van het schip bestaat uit zeshoekige zwarte en witte tegels, gelegd in een geometrisch patroon. Het verhoogde koor is daarentegen voorzien van een tegelvloer uit de tweede helft van de 20ste eeuw met een bewaarde oude trede.

Mobilair. De vensters in het transept, de koorpartij en de voormalige doopkapel, zijn verlevendigd met figuratieve, gebrandschilderde glas-in-loodramen. De twee glasramen in het transept en de drie glasramen in het koor zijn vervaardigd door de Brugse glazenier Jules Dobbelaere omstreeks 1905-1906. De glasramen gedenken in hun opschriften familieleden van pastoor Van Zeebroeck, evenals de parochianen. De overige glasramen dateren van 1951.

Meubilair. In de noordoostelijke hoek van de kerk staat een neogotische, eikenhouten preekstoel van eind 19de eeuw met op de kuip de voorstelling van Christus Zaligmaker en de Evangelisten. In de zijbeuken drie neogotische, houten biechtstoelen. Blauwe hardstenen doopvont, thans

opgesteld in het koor. De traditionele doopkapel bewaart een afsluiting met een smeedijzeren hek met uitbeelding van twee herten.

Voormalig kerkhof met Mariagrot en oorlogsmonument
Het kerkhof is een momenteel met gras gegroeide ruimte met, ten zuiden van de kerk, tegen de buitenmuur van het schip en de sacristie, enkele gedenkplaten en grafmonumenten van de overleden pastoors en onderpastoors van de parochie. Meest vermeldenswaardig is een rijkelijk in neogotische stijl uitgewerkt grafmonument ter nagedachtenis van Joannes Franciscus Claes, onderpastoor van de parochie vanaf 1875 en te Peizegem overleden in 1895. Ten noorden van de kerk is een gedenkplaat aangebracht met de namen van diegenen die op het oude kerkhof begraven lagen.

Ten zuidwesten van de kerk, achterin het voormalige kerkhof, is een Mariagrot met calvarie bewaard, gebouwd in 1889 en ingewijd op 8 oktober van dat jaar. Het betreft een combinatie van een rotsimitatie bekroond door een gietijzeren kruis met Christusbeeld, bedoeld als familiegraf van de familie Van Zeebroeck, die een grote financiële steun leverde voor de bouw van de kerk. Imitatierots in cementmortel, centraal voorzien van een ondiepe grottoegang, afgeschermd door een ijzeren hek. In de grotruimte is een hardstenen gedenkplaat aanwezig, waarin de namen van de overleden familieleden staan gebeiteld. Rechts bovenaan de grot is een nis voorzien met een Onze-Lieve-Vrouwbeeld. Voor de grot staat een beeld van de knielende Bernadette op een hardstenen sokkel.

Tussen het koor en de Mariagrot bevindt zich een oorlogsmonument ter nagedachtenis van de gesneuvelde soldaten en burgerslachtoffers van de Eerste en Tweede Wereldoorlog, ingehuldigd op 11 november 2010, zie plaatselijk infobord. Het moderne ontwerp van Jef Cochez integreert vier gerecupereerde grafstenen van oorlogsslachtoffers, die zich op het oude kerkhof bevonden, met centraal een geweer met de loop in de grond en bekroond door een soldatenhelm.

- Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen en bijhorende mutatiestaten Merchtem afdeling I (Merchtem), 1880/6.
- Onroerend Erfgoed, Archief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Merchtem, Peizegem, kerkplannen (1903); dossier.
- ASSELMAN R. e.a. 1996: *Merchtem ons dorp, deel I. Bloemlezing. Een reeks bijdragen tot de geschiedenis van Merchtem*, Merchtem, 151-153.
- ASSELMAN R. 1997: *Merchtem ons dorp, deel II. Bloemlezing. Een reeks bijdragen tot de geschiedenis van Merchtem*, Merchtem, 227-228.
- BAEYENS K. en VRIJDAG A. 1971: *Parochie Peizegem 1871-1971*, Peizegem, 30-51.
- COEKELBERGHS D., JANSEN J. en JANSSENS W. 1979: *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Brabant, Kanton Asse*, Brussel, 30-31.
- S.N. s.d.: *De parochie Peizegem sinds 1871* [online], http://www.peizegem.be/ (geraadpleegd op 10 oktober 2016).
- S.N. s.d.: *Ontruiming Kerkhof Peizegem* [online], http://www.peizegem.be/ (geraadpleegd op 10 oktober 2016).

Auteurs: Verhelst, Julie

Datum tekst: 2017

Bovenstaande tekst werd overgenomen uit:
AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen en omringend kerkhof*, *Inventaris Onroerend Erfgoed* [online],https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/303850 (geraadpleegd op 30 april 2017).

Aanvullende info
1868: de bevolking van het gehucht de Boskant nam aanzienlijk toe en er gingen talrijke stemmen op om er een parochie van te maken. Het was pastoor-deken De Becker van Merchtem die het initiatief nam. Hij begaf zich naar het aartsbisdom om de oprichting ervan te bekomen en op zijn aandringen werd in de zitting van 4 oktober 1868 van de kerkfabrieksraad van Merchtem-Centrum een subsidie geschonken aan de parochie in wording.

In 1871 ontbood Kanunnik Goossens, secretaris van het aartsbisdom en in het bijzonder gelast met de oprichting van nieuwe parochies, de Heer Van Zeebroeck, onderpastoor te Hever, om een kerk op te richten. Een zaal werd als voorlopige kapel opgetrokken. De nieuwe parochiekerk werd als hulpkerk der gemeente Merchtem bij koninklijk besluit van 24 september 1871 en bij dekreet van de aartsbisschop op 29 september 1871 opgericht onder de officiële benaming van Merchtem ten Bosch.
In 1877 kwam de vraag tot het bouwen van een nieuwe kerk in plaats van de voorlopige kapel. Met de bouw ervan werd begonnen in de lente van 1878. De kerk werd ingewijd op 9 september 1879.

b) Architecturale mogelijkheden

De toegang tot de kerk werd vergemakkelijkt en uitgebreid door de oorspronkelijke 4 treden te verwerken in een verhoogd ingangsplatform. Links en rechts van dit platform werd een hellend vlak voorzien zodat de kerk ook toegankelijk is voor andersvaliden.
In het midden van het portaal bevindt zich een dubbele glazen deur gevat in een houten kader die dienst doet als luchtsas. Het portaal meet 4,30m x 4,95m. Links van het portaal bevindt zich de doopkapel met een smeedijzeren afsluiting.
Deze ruimte wordt thans gebruikt voor de begroetingvan het stoffelijk overschot van de overledene ter gelegenheid van de uitvaartplechtigheid. De marmeren doopvond werd verplaats naar het koor.

Rechts van het portaal bevindt zich een afgesloten lokaal waar materiaal wordt opgeborgen (3,50m x 3,65m). Via dit lokaal geeft een draaitrap toegang tot het oksaal, de zolder van het schip en de zijbeuken, de klokkentoren en de torensprits. Het oksaal wordt evenwel niet meer gebruikt door de zangkoren. Op het oksaal werden 2 houten kasten gemaakt waar o.a. oude kazuifels worden in bewaard. Het elektronisch orgel bevindt zich thans rechts van het koor.

Het schip (30,42m x 15,90m) bestaat uit een middenbeuk en 2 zijbeuken. Het schip en het koor vormen één doorlopend volume. De plattegrond van de kerk heeft dus geen kruisvorm. Het schip is samengesteld uit 8 traveeën. Twee traveeën in het verlengde van de middenbeuk doen dienst als koor. Achteraan in het koor staat het marmeren altaar waarop zich het tabernakel bevindt. De mis wordt opgedragen op een houten altaar dat zich bevindt op een verhoogd houten platform. Het koor wordt centraal verlicht door de 3 hoge verticale glasramen die zich in de westgevel bevinden. Onder deze glasramen bevindt zich een tafereel aangebracht in tegels, doch dat niet meer zichtbaar is. Links en rechts van het koor zijn eveneens glasramen. De zijbeuken zijn lager en verlichten de middenbeuk. De zijbeuken zijn 4m breed.
De sacristie werd als zijgebouw aan de kerk (zuidkant) aangebouwd ter hoogte van het koor.

Er zijn in de kerk geen kunstwerken aanwezig met een bijzondere cultureel- of religieustoeristische waarde. De kerk is uitgerust met aangepaste verlichting en een degelijke geluidsinstallatie. De kerk is homogeen bepleisterd en wit geschilderd. Zij wordt verwarmd door middel van gasstralers die ophangen in de middenbeuk. Het koor is voorzien van inbraakdetectie. Er is eveneens branddetectie aanwezig. Er zijn geen toiletten in de kerk. Er is geen keuken.

De systematische en eenvormig opgebouwde structuur laat toe de kerk te compartimenteren. Bepaalde gedeelten zouden naar de toekomst toe dus kunnen worden afgesplitst en ruimtelijk worden ingevuld door een nevenbestemming of gedeeltelijke herbestemming. Verticale compartimentering behoort wellicht eveneens tot de mogelijkheden. De stille ruimte rond de kerk (gewezen kerkhof) biedt mogelijkheden tot uitbreiding.

c) Bouwfysische toestand

Ingevolge de erkenning van de kerk als historisch waardevol werd door Monumentenwacht Vlaanderen in 2015 een inspectie uitgevoerd (voor meer details wordt verwezen naar het inspectieverslag B-43/22177/2015/B – februari 2015). Hierin werden heel wat structurele problemen aan de orde gesteld van aard om de stabiliteit en de veiligheid in het gedrang te brengen. Deze structurele problemen (voornamelijk m.b.t. de toren) moesten dringend worden aangepakt. De laatste grote herstellingen aan de klokkentoren dateren van de jaren 1965. Deze waren dus op hun beurt aan herstelling toe omwille van de destijds gehanteerde technieken en materialen.
Uit het inspectieverslag blijkt dat vooral de structuur van het dak en de toren als matig tot slecht moesten worden aangemerkt. De funderingen zijn goed. Het interieur is in goede tot redelijke staat.

Inmiddels zijn we 3 jaar verder en werden het merendeel van de werken die door Monumentenwacht als prioritair werden aangemerkt met betrekking tot de toren, uitgevoerd. Een summier overzicht:
- de houten draagstructuur waarop de torenspits rust, werd hersteld, gestabiliseerd en verankerd gebruik makend van een metalen constructie;
- de vier topgevels werden gestabiliseerd, de dekstenen verwijderd en opnieuw bekleed;
- de leien onderaan de toren werden vervangen, zodat de aansluiting van de torenspits met het metselwerk van de toren is verzekerd;
- de galmborden werden vervangen;
- er werd een vogelwering aangebracht;
- de beplanking van de torenzolder en de klokkentoren werd hersteld en vervangen;
- de dragende balken van de klokkenstoel werden hersteld;
- de waterafvoer werd buiten de toren gebracht;
- de zinken dakvensters in de hoeken aan de voet van de torenspits werden vervangen door glanzen toegangsluiken zodat het onderhoud vlot kan verlopen;
- het voeg- en metstelwerk werd opgeknapt;
- de toegankelijkheid van de toren wordt op een veilige mannier verzekerd via nieuwe trappen en leuningen in stellingenbouw;
- bovendien werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de wijzers en de wijzerplaten van het torenuurwerk langs de vier kanten van de toren te vernieuwen.

Naast deze urgente problemen heeft Monumentenwacht ook een reeks werkzaamheden opgesomd te programmeren binnen de periode 3-6 jaar. Het betreft voornamelijk werken aan de dakstructuur van de middenbeuk en de zijbeuken ingevolge doorgerot houtwerk, doorgeroeste verankeringen en versleten dakramen. De westelijke gevel van het schip die bedekt is met schaliën, is ook aan een nieuwe bescherming toe. De voorzetbeglazing van het grote glasraam dient te worden vervangen en de toestand van het glasraam moet worden gecontroleerd. Het dak van de sacristie dient eens te worden hersteld.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

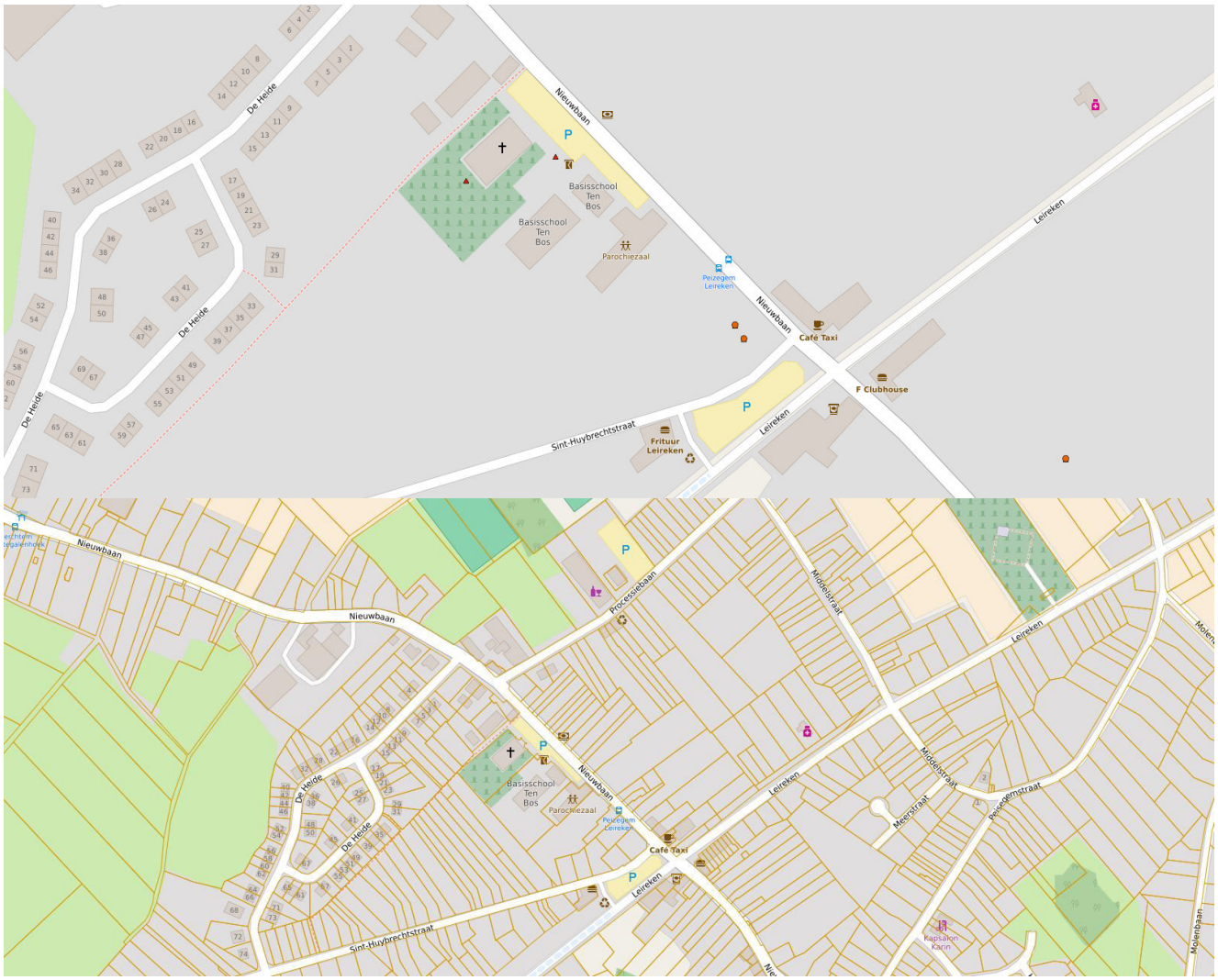

Peizegem is een landelijk gehucht, gelegen ten noorden van Merchtem centrum en ten zuiden van Buggenhout, en is ontstaan als een straatgehucht langsheen de as Nieuwbaan – Kouter. De Nieuwbaan vormt de hoofdas van Peizegem, die het gehucht van zuidoost naar noordwest doorsnijdt. Het landelijke karakter van de dorpskern komt meer en meer onder druk te staan door de verkaveling van nog ongebouwd binnengebied. De bebouwing is de laatste jaren aanzienlijk toegenomen.
De kerk is gelegen in het dorpscentrum aan de hoofdbaan (Nieuwbaan) die Merchtem centrum via de Kouter verbindt met Buggenhout (Oost-Vlaanderen). Zij bevindt zich op amper 2 km van Buggenhout bos met de meer dan 500 jaar oude boskapel. Zij wordt 's avonds verlicht.
De kerk sluit onmiddellijk aan bij de gemeentelijke basisschool Ten Bos en 'Ons Parochiehuis'. Oorspronkelijk vormden zij samen één perceel dat werd geschonken met als voorwaarde er een kerk op te richten. Vòòr deze drie locaties bevindt zich een ruime parking. Tweehonderd meter verderop is ook nog een parking op de plaats van het voormalige station waarlangs thans de fietsroute Leirekensroute loopt (oude spoorbedding Aalst – Steenhuffel). Naar de kerk toe lopen ook twee voetwegen (vanuit de Sint-Huybrechtsstraat en vanuit de Peizegemstraat). Aan de kerk is een bushalte van De Lijn (lijn 245 Brussel – Dendermonde; lijn 41 Londerzeel – Aalst).

De kerk is omgeven door een stille parkzone die werd aangelegd op het voormalige kerkhof. Het nieuwe kerkhof bevindt zich 650 meter verderop aan Leireken. In deze groene zone bevindt zich een Maria-grot, een gedenkmonument aan de gesneuvelde soldaten en een gedenkplaat met de inscripties van de namen van de overledenen die er ooit begraven geweest zijn. Er zijn ook bankstellen voorzien waar men even kan verpozen.

De directie van de school Ten Bos is ondergebracht in de voormalige pastorie, vlak naast de kerk, die werd gerenoveerd ter gelegenheid van de nieuwbouw van de school. Bij de verkoop van de pastorie aan de gemeente werd in het gebouw een lokaal op de bovenverdieping voorbehouden voor de kerkfabriek dat dienst doet als officiële zetel.
In het parochiaal centrum 'Ons Parochiehuis' vinden de plaatselijke verenigingen een onderkomen. In de parochiezaal gaan geregeld festiviteiten en culturele activiteiten door die worden georganiseerd door de plaatselijke verenigingen. Ook particulieren kunnen de zaal huren aan een democratische prijs. De zaal is voorzien van een uitgeruste keuken.
De kerk bevindt zich op:
- 3,5 km van de Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt kerk te Merchtem
- 3,8 km van de Sint-Paulus kerk te Opwijk;
- 6,1 km van de Sint-Jozef kerk te Droeshout (Opwijk);
- 6,5 km van de Sint-Genoveva kerk te Steenhuffel (Londerzeel).

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Er vindt per maand in principe één zondagsviering plaats (op de derde zaterdag om 19u). Wanneer de maand 5 zaterdagen telt, is er een bijkomende viering. Ook wanneer een kerkelijke hoogdag niet op een zondag valt, is er een vooravondviering in de kerk.

Het betreft de tweede belangrijkste kerk na de Sint-Pauluskerk te Opwijk binnen de pastorale zone Effata (rekening houdend met het aantal kerkgangers en misintenties). Tot de pastorale zone Effata behoren de parochies Peizegem, Opwijk, Nijverseel, Mazenzele en Droeshout .

Ook vinden er in de kerk doopsels, uitvaarten, huwelijken, jubileumvieringen en herdenkingsvieringen plaats. Speciaal opgeleide leken verzorgen de verrijzenisvieringen.

In de kerk wordt ook de Heilige Cornelius vereerd, beschermheilige van boeren en klein vee.

In de parochie zijn 2 koren actief (Cum Decore en het Okra koor de Maurisanen) die de vieringen opluisteren. Zij repeteren geregeld in de kerk.

De kerk wordt het hele jaar door dagelijks opengesteld voor bezoek en bezinning. Een gepensioneerde vrijwilliger fungeert als koster en neemt de praktische zaken voor zijn rekening. Hij opent en sluit elke dag de kerk.

Gebruik naast pastorale werking - valorisatie

De Kerkraad neemt een positieve houding aan m.b.t. de verzoeken om in de kerk culturele manifestaties te laten doorgaan. Daarbij blijft het verzorgen van de eredienst de absolute prioriteit en de geplande culturele activiteit mag niet indruisen tegen het christelijk geloof uit eerbied voor de plaats waar het gebeuren plaatsvindt (valorisatie).
Aldus vinden er in de kerk occasioneel concerten plaats van de plaatselijke fanfare of ander muzikale evenementen die worden georganiseerd door de koren of plaatselijke verenigingen.
Een standaardcontract wordt voorbereid om deze activiteiten praktisch in goede banen te leiden en inzonderheid de werking van de eredienst niet te belemmeren.

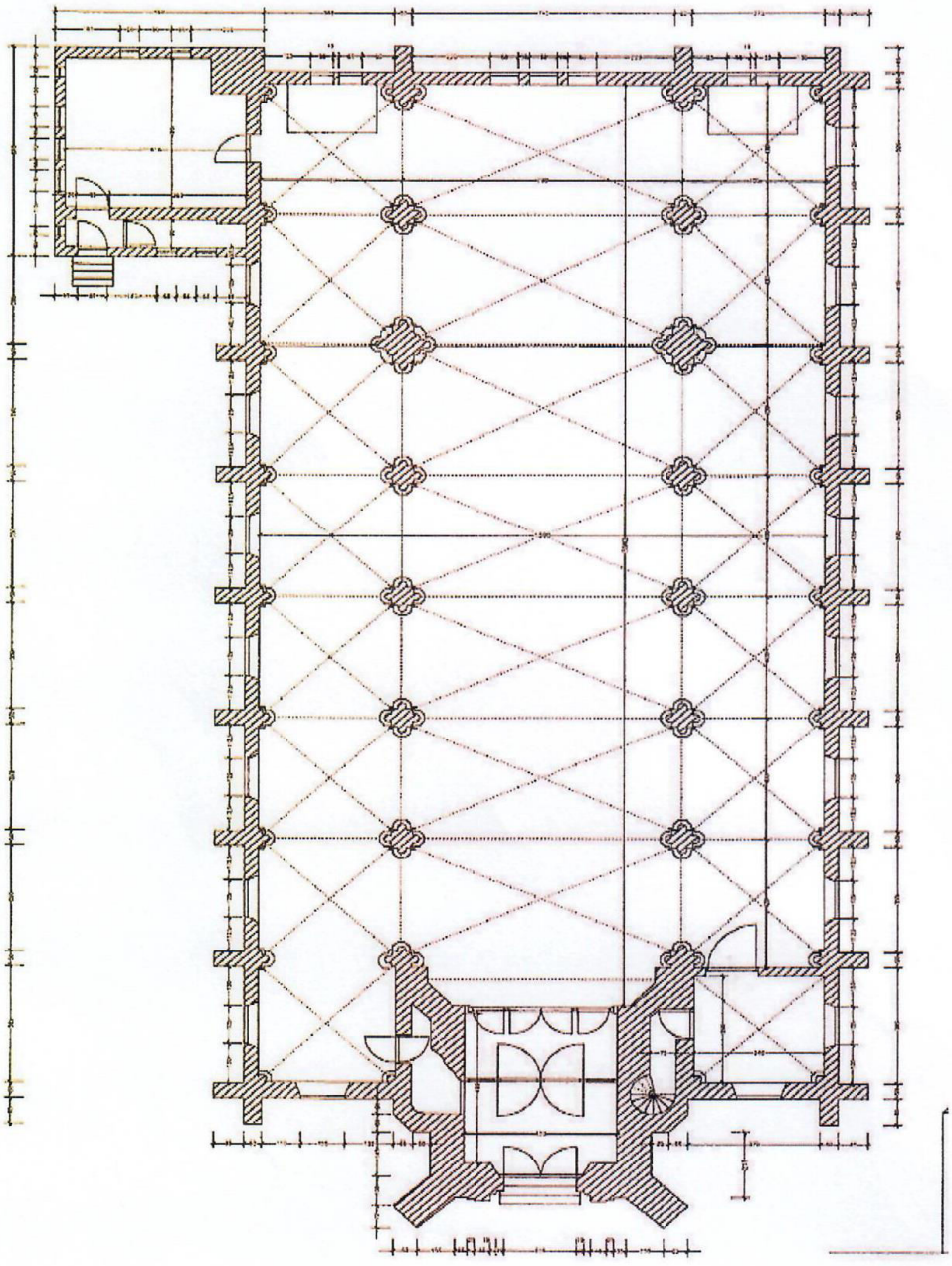

2.4. Sint-Jan-Baptist, Ossel-Brussegem (deelgemeente Merchtem)

2.4.1. Identificatie

Geografische ligging

Provincie	Vlaams-Brabant
Gemeente	Merchtem
Deelgemeente	Brussegem (Ossel)
Straat	Kasteelstraat 30 / 2
Locatie	Merchtem (Vlaams-Brabant)

Plaats van de kerkelijke structuur

Bisdom: Aartsbisdom: Mechelen-Brussel
Dekenaat: Londerzeel
Pastorale zone: Samuel
Parochie: Sint-Jan-Baptist (ook genoemd Sint-Jan de Doper)

Eigenaar: gemeente Merchtem

Bescherming: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/76331

Beschermd als monument: *Parochiekerk Sint-Jan de Doper en kerkhof* .Deze bescherming is geldig sinds *13-11-2002 (Belgische staatsblad 19-02-2003 nummer 53).* Is vastgesteld als bouwkundig erfgoed *Parochiekerk Sint-Jan de Doper met ommuurd kerkhof*. Deze vaststelling is geldig sinds *05-10-2009*.

https://id.erfgoed.net/besluiten/5825 https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/47

Beschermd als monument: Het *orgel* van de hand van A. Coppin in de Sint-Jan de Doperkerk te Ossel-Brussegem. Deze bescherming is geldig sinds *21-08-1979 (Belgisch Staatblad 26-10-1979)* Het orgel in de Sint-Jan Baptistkerk is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de historische waarde.

https://id.erfgoed.net/besluiten/1277 https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/697

2.4.2.Beschrijving

Parochiekerk, gewijd aan Sint-Jan de Doper, ingeplant te midden van een ommuurd kerkhof. De typische plattelandskerk vormt een stilistisch heterogene constructie met een complexe bouwgeschiedenis, waarbij de westtoren als oudste kern teruggaat tot circa 1300.

De Sint-Jan-de-Doperkerk werd ingeplant in een kromming van de oude Opperzelestraat (heden Osselstraat-Kasteelstraat) die vertrok vanaf de heirbaan Brussel-Merchtem en door Ossel, over Amelgem naar Meise liep. De aanleg van de Brusselsesteenweg die Ossel doorkruist, verstoorde echter het lokale wegenpatroon waardoor de kerk fysisch werd gescheiden van de meer westwaarts gelegen pastorie (1758). De kerk wordt omringend door grotendeels verbouwde dorpswoningen en is aan de oostzijde via een dreef verbonden met het aangrenzende kasteeldomein.

a) Historiek

Als moederkerk van Brussegem, Meuzegem, Wolvertem, Rossem, Impde en zelfs Londerzeel vormt Ossel de oudste parochie op het grondgebied van Brussegem.

In 1139 schonk bisschop Nicolas van Kamerijk Ossel en haar appendicium Londerzeel aan de abdij van Affligem, belangrijkste tiendheffer die tot het einde van het ancien regime de bediening verzekerde.

De bouwgeschiedenis werd nog niet in detail onderzocht zodat de hiernavolgende datering benaderend blijft. De westtoren is vermoedelijk het oudste deel, namelijk opklimmend tot circa 1300. Omstreeks de 16de eeuw en de vroege 17de eeuw werden het koor en de beuken gebouwd. Een sluitsteen in het schip vermeldt ‘1632’ en verwijst naar de toenmalige vernieuwing van het dak en gewelf. De oudste iconografische voorstelling in het kaartboek van de abdij van Affligem (1717) toont een qua omvang bescheiden kerkje waarvan het algemeen silhouet, op de zuidelijke uitbouw na, in hoge mate overstemt met het huidige volume. Het kerkhof is volledig ommuurd afgebeeld met een toegang aan de westzijde.

De sacristie en bergruimte die het koor flankeren dateren uit 1778-1779. Op dat moment werden ook de zijbeuken verbreed, zie vermelding ‘1779’ op de scheiboog tussen schip en koor. Omstreeks 1996-1998 werd het exterieur verbouwd. Sinds de bescherming van de kerk met kerkhof als monument in 2002, vond een vooronderzoek plaats door bureau Erfgoed & Visie, dit in functie van een volledige interieurrestauratie, waaronder bijvoorbeeld de glasramen. In 2007 werden bovendien sporen van laatmiddeleeuwse bouwpolychromie (circa 1500) ontdekt op de

witstenen gewelfribben van het koor en volgde een proefrestauratie. De restauratiewerken werden heden nog niet aangevat.

b) Architecturale beschrijving

Georiënteerd longitudinaal kerkgebouw van het pseudo-basilicale type met ingebouwde westtoren. Achter de westgevel, ontvouwt de plattegrond een driebeukig schip van drie traveeën en een koor van twee rechte op detraveeën en een driezijdige sluiting, aan weerszijden geflankeerd door een sacristie ten zuiden en een bergruimte ten noorden. De kerk met natuurleien bedaking is grotendeels opgetrokken in zandhoudende kalksteen met uitzondering van de zijbeuken en de sacristieën waarvoor deels baksteen werd gebruikt.

- De symmetrische westgevel wordt centraal gemarkeerd door de oprijzende vierkante, tweeledige toren met vier rondbogige galmgaten en ingesnoerde naaldspits (leien). Bouwnaden en verschillen in materiaalgebruik veruitwendigen de verschillende bouwfasen De gevel wordt verticaal geleed door twee hoge pilasters (vroegere steunberen?) en door twee lage steunberen die de ingang flankeren. Deze verwijzen naar het kruisribgewelf boven het gelijkvloers van de toren. De vernieuwde houten inkomdeur is gevat in een lichtgetoogde, hardstenen omlijsting met sluitsteen met acanthusbladversiering en een geprofileerde, gestrekte kroonlijst. Dit Louis XV-portaal wordt bekroond met een spitsboogvenster met geprofileerde druiplijst met gestrekte uiteinden en twee kleine lichtopeningen. Het opschrift “III. card. archiep./ Beda praep. Hafflig./ J.E. Montana past./ placido cyndico/ ampliatum 1778” verwijst naar de verbreding van de zijbeuken.
- De gevels van het schip zijn opgebouwd uit baksteen (voorheen gecementeerd) op een hoge natuurstenen plint, geopend met drie brede, gedrukte rondboogvensters in een vlakke natuurstenen omlijsting met licht kwarthol beloop. Het smallere en lagere, twee traveeën diep koor wordt geritmeerd door afgeschuinde steunberen en deels dichtgemetste spitsboogvensters onder druiplijst met gestrekte uiteinden. De 18de-eeuwse sacristie en bergruimte met schilddak, die het koor flankeren, tonen een hoge natuurstenen plint en een bakstenen bovenbouw opengewerkt met rondboogvensters met negblokomlijsting en diefijzers, waarbij één voorzien van houten luiken.
- Deels bepleisterd *interieur*, waarbij het driebeukig schip geritmeerd wordt door spitsbogige scheibogen op kalkzandstenen zuilen met vernieuwde marmeren sokkel en koolbladkapiteel. Gewelfsleutel in het schip gedateerd ‘1632’. Een spitsboogopening op vierkante pijlers verbindt het schip met de torenruimte, ingevuld met een tochtportaal met stucwerk. Een spitsbogige scheiboog tussen schip en koor vermeldt het jaartal ‘1779’, dat verwijst naar de verbreding van de zijbeuken, die voorzien zijn van een kruisriboverwelving en gordelbogen opgevangen door ingediepte classicistische pilasters en kapitelen. Het gotische koor is voorzien van een kruisribgewelf op consoles, terwijl de ten zuidoosten gesitueerde sacristie een stucplafond bewaart. De vloer bestaat uit een recentere tegelvloer van zwarte natuursteentegels in de middenbeuk, versierd met een stermotief in marmer ter hoogte van het koor, een zwarte tegelvloer met witnatuurstenen banden in de zijbeuken en een diagonaal geplaatste zwart-witte natuurstenen vloer in het koor.
- *Mobilair*. Tegen de westwand van de kerk hangt een gepolychromeerd houten beeld van Christus aan het Kruis, te dateren eind 16de, begin 17de eeuw. In twee nissen van de koorafsluiting staan vandaag 18de-eeuwse, gepolychromeerde houten beeldjes van de Heilige Drogo en Jacobus de Meerdere.
- *Meubilair*. Rijkelijk uitgewerkte altaren. Portiekaltaar in het koor, uitgevoerd in gemarmerd hout en te dateren eind 17de, begin 18de eeuw, gekenmerkt door een opvallende laatbarokke stijl met getorste zuilen en gebroken fronton met bekronende putti. Altaar bekroond met driehoek met Oog Gods,

daaronder Onze-Lieve-Vrouw met Kind en Lam van de Apocalyps, expositietroon met Goede Herder en altaartafel met Christusmonogram, en oorspronkelijk met zijpanelen. Classiciserende zijaltaren in gemarmerd hout, daterend uit eind 18de, begin 19de eeuw. Noordelijk zijaltaar, opgevat als een portiekaltaar met in de bekroning een Mariamonogram, en centrale voorstelling met een gekleed beeld van Onze-Lieve-Vrouw met Kind onder de voorstelling van de Heilige Geest onder de gedaante van een duif. Zuidelijk zijaltaar, uitgewerkt als een portiekaltaar met in de bekroning een buste van God de Vader en als hoofdvoorstelling een beeldengroep met de Doop van Jezus. Huidige altaartafel bestaande uit een gerecupereerd eikenhouten paneel van de kuip van de 17de-eeuwse preekstoel, voorzien van een voorstelling van Johannes de Doper.

- Eikenhouten koorlambriseringen uit eerste helft 19de eeuw, met toegangsdeuren tot de sacristieën, waarboven een Maria- (noord) en Christusmonogram (zuid). 18de-eeuwse eiken lambrisering in de noordelijke zijbeuk. De oorspronkelijke eikenhouten communiebank in rococostijl, daterend uit het derde kwart van de 18de eeuw, werd naar achter verplaatst in het koor. Panelen met voorstelling Joodse kandelaar en hostiedragende kelk. Twee houten biechtstoelen uit eerste helft 19de eeuw.
- Het orgel is gebouwd door A. Coppin (Nijvel) in 1817 (zie inscriptie in de kleppenkast). Het was oorspronkelijk gebouwd als balustrade-orgel, maar is heden achteruitgeschoven. De 18de-eeuwse orgelkast werd vervaardig door Collijn (Nijvel).
- In de zuidwestelijke hoek opgestelde, 17de-eeuwse hardstenen doopvont met deksel in messing. In de sacristie is een 17de-eeuwse, marmeren lavabo bewaard, evenals 19de-eeuwse eikenhouten sacristiekasten. In het schip zijn twee hardstenen wijwatervaten bewaard, waarvan het éne dateert van de 13de eeuw en mogelijk teruggaat tot een romaanse doopvont (?) en het tweede van de 16de-17de eeuw. In het koor zijn meerdere zitmeubels bewaard, namelijk een zetel en twee stoelen door Pierre Krischer vervaardigd in smeedijzer in de tweede helft van de 19de eeuw, en een eikenhouten zetel uit midden 19de eeuw. Een 18de-eeuwse houten trap leidt naar het doksaal.
- In de vloer van het koor en de zijbeuken van het schip zijn twaalf, hoofdzakelijk hardstenen, grafstenen aanwezig, die dateren van de 16de tot vroege 19de eeuw.
- Tegen de westwand zijn 19de-eeuwse obiitborden bevestigd. De zes rondboogvensters van het schip zijn ingevuld met gebrandschilderde glas-in-loodramen met symbolische voorstellingen van de aanroeping van Maria in cartouchevorm, zoals de Toren van David en de Poort des Hemels, telkens met daaronder de vermelding ‘Bid voor ons’. De glasramen zijn vervaardigd in het atelier van de Brusselse glazenier Edward Steyaert (1868-1932).
- Het omringende kerkhof omvat relatief recente grafstenen (vooral jaren 1950-1960), en is omringd door een lage ommuring in breuksteun aan de straatzijde en baksteen aan de achterkant.
- Onroerend Erfgoed, Digitaal Beschermingsdossier DB002180, Sint-Jan-de-Doperkerk en kerkhof (PAESMANS R. 2002).
- Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Merchtem, Ossel, Sint-Jan-de-Doperkerk.

- DE MAEGD C. & VAN AERSCHOT S. 1975: *Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur, Vlaams-Brabant, Halle Vilvoorde*, Bouwen door de eeuwen heen 2N, Ge
- DE NAEYER A. 1932: Ossel, *Toerisme* 11, 139-141.
- JANSEN J. en GEUKENS B. 1980: *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen, Provincie Brabant, Kanton Wolvertem*, Brussel, 14-16.

- VERBESSELT J. 1964: *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13de eeuw*, Deel III, Pittem.
- WAUTERS A. 1972 (herdruk 1855): *Histoire des environs de Bruxelles*, 4, Brussel, 112-121.
- WILLEMS J. 2003: *De geschiedenis van de gemeente Brussegem vanaf de Frankische tijd tot het begin van de XXste eeuw*, s.l.

c) Architecturale mogelijkheden

- Rekening houdend dat het kerkgebouw vrij klein is in ruimte, zijn uitbreidingsmogelijkheden eerder onbestaand.De grootte van het schip bedraagt 16 meters lang op 16 meters breed.
- Alle nutsvoorzieningen (zoals verwarming, elektriciteit, geluids- en lichtinstallatie, sanitair en toilet) zijn momenteel aanwezig. Deze verschillende voorzieningen zijn opgenomen in het in het dossier van de interieurrestauratie.
- De kerk bevindt zich gelijk met het grondniveau, zodoende dat er geen trappen moeten betreden worden om de kerk binnen de stappen; dit geeft vanzelfsprekend een goede toegankelijkheid voor andersvaliden. Met de interieurrestauratie wordt sanitair en toilet voorzien dat voldoet aan de normen voor deze andersvaliden.

<u>Merkwaardige meubelen en kunstvoorwerpen</u>:

- Doopfonds gesteenhouwd in harde steen met koperen deksel (17de-eeuwse)
- Mariaveeld Onze Lieve Vrouw met kind (1591 tot 1610)
- Kandelaar in smeedijzer (1692)
- Heilige Droge met dieren in - beeld in hout (1600 tot 1701)
- Heilige Jacobus de Meerdere - beeld in hout (1600 tot 1700)
- Communiebank (1751 tot 1775)
- Altaar, bestaande uit de vroegere predikstoel
- Zetel van de voorganger (rond 1700)
- Hoofdaltaar (1691 tot 1710)
- Lavabo in marmer (in de sacristie)
- Jezus aan het kruis (1591 tot 1610)
- Orgel, gebouwd door Copin uit Nijvel (1817)
- Wapenschilden, obit genoemd - links van het hoogzaal: van de familie de Nachtegaele - rechts van het hoogzaal: van de familie Anne de Molina.
- Wijwatervat, links zuil (1200 tot 1300)

d) Bouwfysische toestand

<u>Standzekerheids- en buitenrestauratie</u>

Tijdens de periode 1997-1998 zijn aan de kerk standszekerheids- en buitenrestauratie gebeurd. Alvorens de restauratiewerken aan te vangen dienden er aan de ,zuiderzijde stabiliteitswerken te worden uitgevoerd. De beschrijving van de standzekerheidsproblemen werd samengesteld door gebruik te maken van de vaststellingen, gedaan ter plaatse, door Prof. Dr. Dionys Van Gemert (KUL) en door Geologica (studiebureau voor grondonderzoek en funderingsadvies) evenals de adviezen van de raadgevend ingenieur Wim Luyckx.

Deze standzekerheids- en restauratiewerken hielden het volgende in:

– voorbereidende werken

– verhelpen van standzekerheidsproblemen aan toren en koor

– afbraak

– metselwerk

– voegwerken en cementering

– gevelreiniging

– bescherming tegen nieuwe aantasting

– rioleringswerken

– dakwerken

– voetpad

– schilderwerken

Interieurrestauratie

Intussen werd een dossier opgesteld door architecht Erfgoed & Visie bvba, Lierselei 84 te 2390 Malle. De aanvraag van een restauratiepremie voor een beschermd monument werd gezien en goedgekeurd door de gemeenteraad van Merchtem in zitting van 17 december 2012.

Er wordt op 10 augustus 2013 een gunstig advies verleend, bij besluit van de deputatie Vlaams-Brabant op 1 augustus, omtrent een provinciale bijdrage in de kosten van de interieurrestauratie van de Sint-Jan-Baptist kerk.

Op 14 augustus 2013 meldt het Onroerend Erfgoed dat het dossier in aanmerking komt voor een restauratiepremie.

De restauratiewerkzaamheden kunnen pas starten nadat de restauratiepremie is toegekend door de minister, hetgeen tot heden nog niet is gebeurd.

De uit te voeren werken omvatten:

1/ Voorbereidende werkzaamheden (inrichting bouwplaats, stellingen, bouwputten)

2/ Ruwbouwwerken (opgaand metselwerk, gevelafwerking, natuursteen, speciale restauratizertechnieken)

3/ Dak- en timmerwerken (timmerwerk, houten vloeren, stabiliteit, toegankelijkheid, specifiek schrijnwerk, dakdichtring, dakbedekkingen, smeedwerk, muur- en trekankers, regenwaterafvoeren, hang- en sluitwerk)

4/ Afwerken oppervlakte (binnenbepleisteringen, herstel vlak pleisterwerk, herstel geprofileerd pleister-werk, kaleilaag, gewelven, lichte wanden en plaatafwerkingen, vloeren)

5/ Schrijnwerk (binnenschrijnwerk, nieuw binnenschrijnwerk, trappen,restauratie hoofdaltaar, restauratie zijaltaar noord, restauratie zijaltaar zuid, vergulden, kambriseringen koor, lambriseringen schip, biechtstsoelen, communiebank, inkomportaal, kast sacristie, kast berging, toebehoren)

6/ Glas-in-lood (voorbereidingen, restauratie raamstructuren, restauratie gebrandschilderd glas, restauratie niet-gebrandschilderd glas)

7/ Sanitair (installatie, toestellen, brandbestrijding)

8/ Elektrisch installatie (installatie, voedingen, lichtschakelingen, armaturen, pendels, spots koor, verlichting sacristie, berging, noodverlichting, geluid)

9/ Centrale verwarming (installatie, warmtestations, regelsysteem, stookketel, ventilatie)

10/ Schilderwerken (schilderwerk op hout, lambriseringen, binnenschilderwerk, buiten schilderwerk, schilderwerken op pleister, schilderwerk op natuursteen, schilderwerk op metaal).

d) Inspectie

Alle aanbevelingen van Monumentenwacht, volgens inspectienummer B-43/20630/2010, werden in voormelde interieurrestauratie opgenomen.

Als gevolg van de standszekerheidswerken en tot zolang de interieurrestauratie niet zijn begonnen, worden de scheurmeters drie maal per jaar afgelezen door Monumentenwacht. De gemeten waarden wijzen op kleine fluctuaties, vermoedelijk te wijten aan seizoensgebonden bewegingen, hetgeen als normaal wordt beschouwd.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk maakt deel uit van het dorpskarakter aansluitend met het kasteel en de daarachter gelegen boerderijen.

De kerk is centraal gelegen in het dorp Ossel, op 100 meter afstand van een autobushalte, gelegen aan de Brusselsesteenweg.

De parkeermogelijkheden voor de kerk zijn echter wel vrij beperkt. Mogelijkheid bestaat erin te parkeren in de Kasteelstraat (op 10 tot 100 meters), in de Brusselsesteenweg (ongeveer 100 tot 200 meters) en achter de kerk (15 tot 20 meters).

De gerenoveerde pastorie bevindt zich op 100 meters van de kerk.

De pastorie wordt gebruikt als:

- woning door de zonepriester
- vergaderlokaal voor de Kerkraad en verenigingen van Ossel. Sinds de renovatie vergadert de kerkraad van Brussegem en Hamme in deze pastorie.
- Het Centraal Kerkbestuur van Merchtem heeft er, sinds begin mei 2016, haar hoofdzetel.

De kerk heeft een historische, religieuze betekenis.

De afstand tussen kerken van Sint-Stefanus Brussegem, Sint-Jan Baptist Ossel en Sint Gudula Hamme, is amper 2 km (of 1 km tussen de individuele kerken). Hiervan is de kerk van Ossel het meest centraal gelegen gebouw.

Het ministerieel besluit van de Vlaamse Regering van 10 mei 2017, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 19 mei 2017, houdende de erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint Stefanus (Brussegem) en de samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan Baptist (Ossel) te Merchtem.

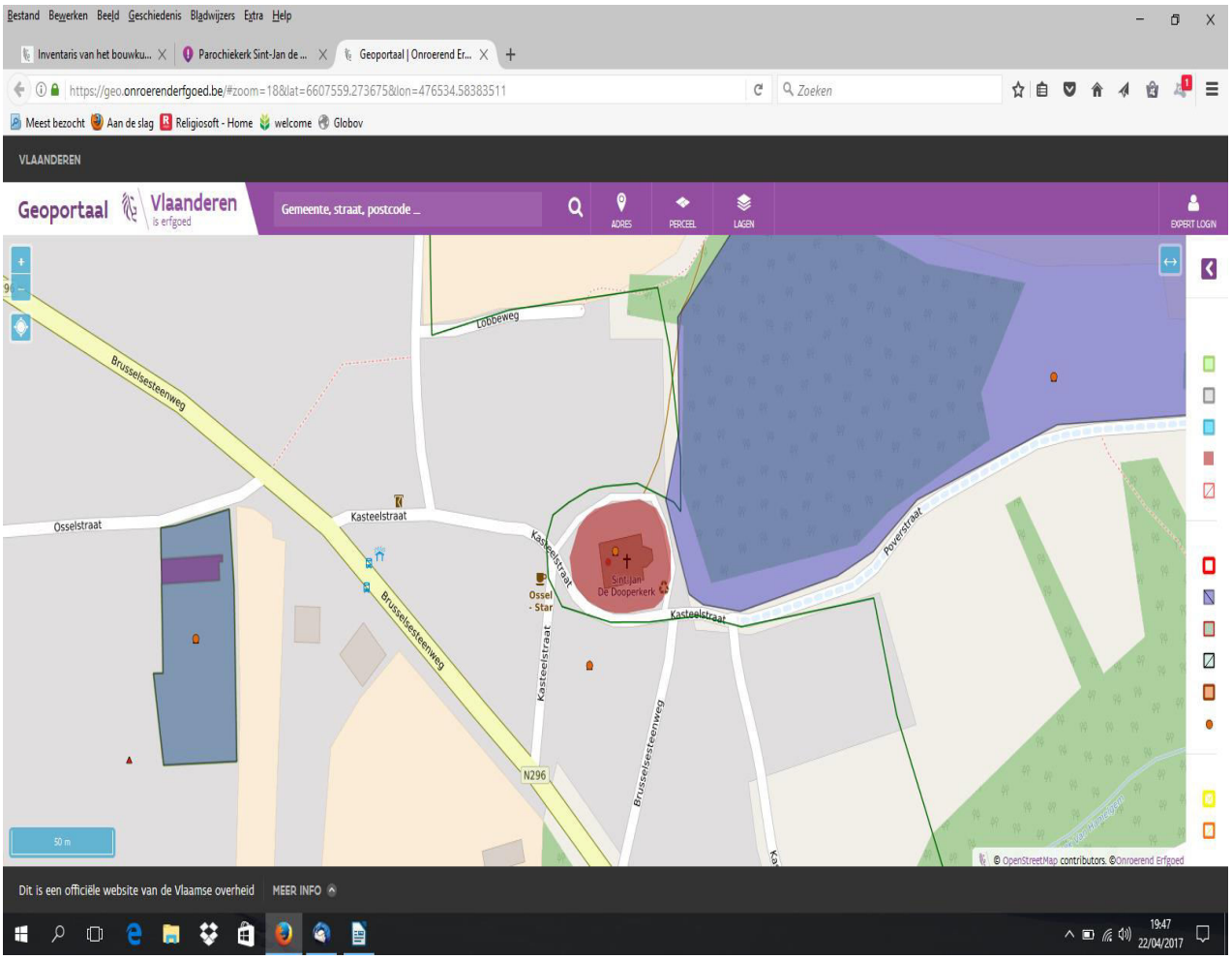

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en actuele functie

1/ Gebruik voor de erediensten

- De 1ste zondag van de maand is er geen viering, behalve indien deze 1ste zondag een kerkelijke hoogdag is.
- De 2de, 4de en 5de zondag van de maand is er een eredienst (met zangkoor).
- De 3de zondag is er steeds een woord- en communiedienst met zangkoor.
- Steeds vieringen tijdens kerkelijke hoogdagen (met zangkoor).
- Met witte donderdag: 's avonds een lange tafelviering (met zangkoor)
- Andere vieringen: doopsels, huwelijken en uitvaarten (deze laatste met zangkoor).
- Het gemengd zangkoor Sint-Jan Baptist maakt gebruik van de kerk voor de wekelijke repetities.
- Jaarlijks (eind juni) wordt de patroonheilige Sint-Jan de Doper gevierd. Dit gebeurt met een plechtige eucharistieviering, gevolgd door de Sint-Jansprocessie gevolgd door een drankje en een hapje voor de aanwezigen.

2/ Niet-liturgische activiteiten

- Organiseren van 2 tot 3 concerten per jaar.
- Openstellen van de kerk tijdens "open kerkendagen".
- Tentoonstellingen
- infovergaderingen

De geplande activiteiten mogen niet indruisen tegen het geloof of zeden en dit uit eerbied voor de plaats waar het gebeuren plaatsvindt (valorisatie).

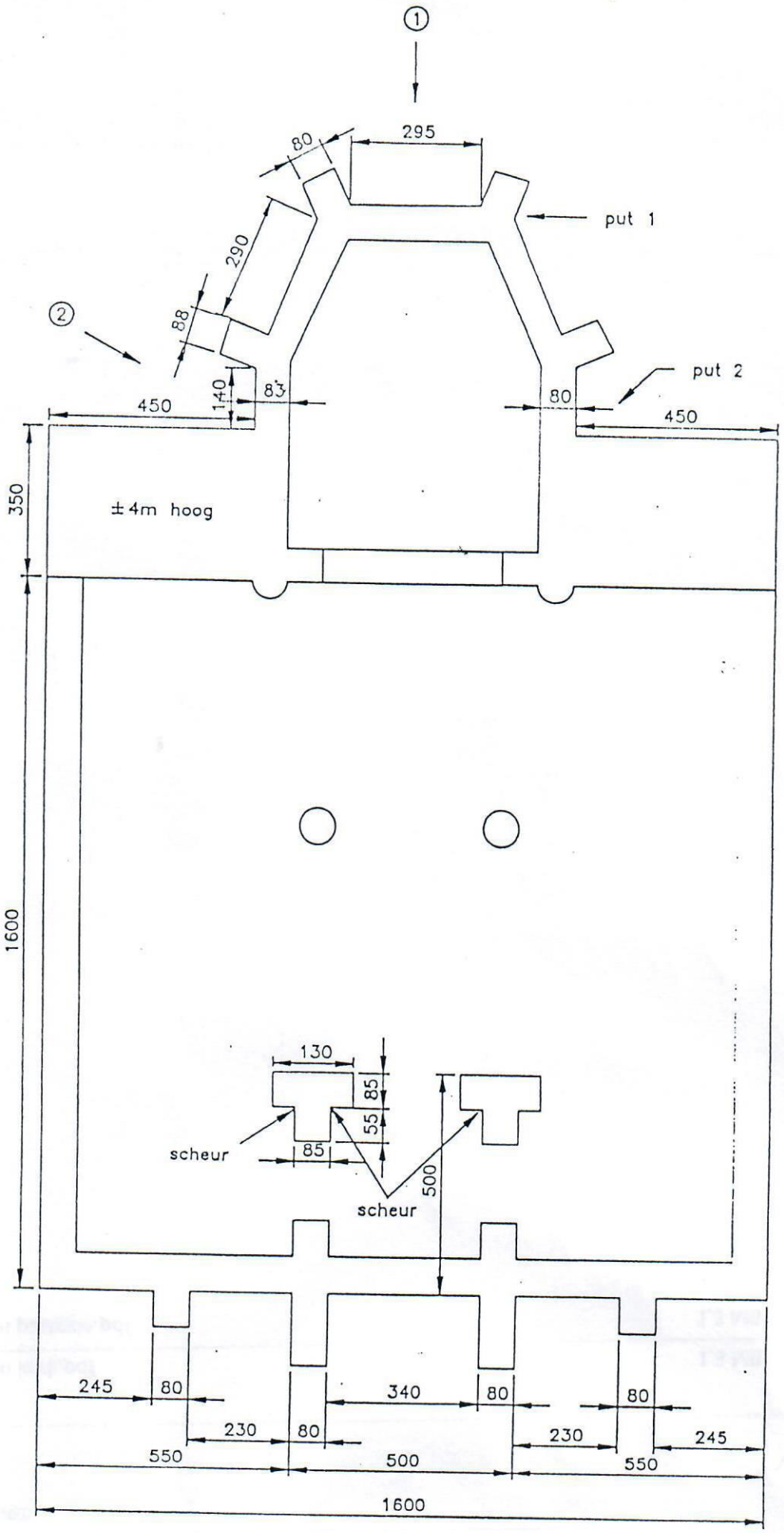
①
295
80
put 1
290
②
88
put 2
140
83
80
450
450
350
±4m hoog
1600
130
85
55
scheur
85
500
scheur
245
80
340
80
80
230
80
230
245
550
500
550
1600

2.5. Sint-Gudula Hamme (deelgemeente Merchtem)

Voorheen tot 1982: Onze-Lieve-Vrouwkerk

In het Belgisch Staatsblad van 07.12.1982 is een koninklijk besluit van 25.08.1982 bekendgemaakt dat de parochiekerk van Hamme (Merchtem) voortaan onder de aanroeping van de H. Gudula stelt, i.pl.v. onder die van O.L.Vrouw (voorheen).

2.5.1. Identificatie

Geografische ligging

Provincie: Vlaams-Brabant
Gemeente: Merchtem
Deelgemeente: Hamme
Straat: Lindestraat 107, Hamme-Merchtem (Vlaams-Brabant)
Status: Erkend als beschermd monument van 07.02.1943 tot heden

Plaats in de Kerkelijke Structuur
Bisdom: Aartsbisdom Mechelen – Brussel
Dekanaat: Londerzeel
Pastorale zone: Samuel
Parochie: Sint-Gudula Hamme

Eigenaar: Kerkfabriek St-Gudula Hamme

Bescherming

Is vastgesteld als **bouwkundig erfgoed**

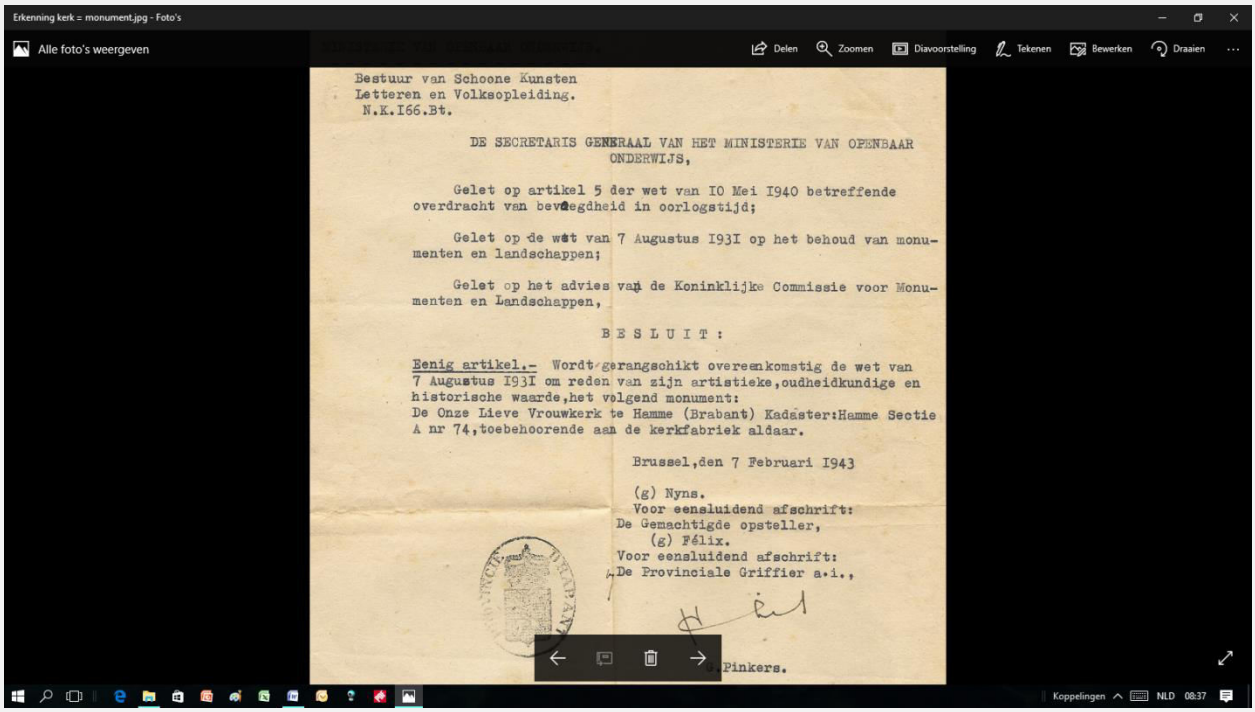

Bestuur van Schoone Kunsten
Letteren en Volksopleiding.
N.K.I66.Bt.

DE SECRETARIS GENERAAL VAN HET MINISTERIE VAN OPENBAAR ONDERWIJS,

Gelet op artikel 5 der wet van IO Mei I940 betreffende overdracht van bevoegdheid in oorlogstijd;

Gelet op de wet van 7 Augustus I93I op het behoud van monumenten en landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen,

B E S L U I T :

Eenig artikel.- Wordt gerangschikt overeenkomstig de wet van 7 Augustus I93I om reden van zijn artistieke,oudheidkundige en historische waarde,het volgend monument:
De Onze Lieve Vrouwkerk te Hamme (Brabant) Kadaster:Hamme Sectie A nr 74,toebehoorende aan de kerkfabriek aldaar.

Brussel,den 7 Februari I943

(g) Nyns.
Voor eensluidend afschrift:
De Gemachtigde opsteller,
(g) Félix.
Voor eensluidend afschrift:
De Provinciale Griffier a.i.,

Pinkers.

https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40328

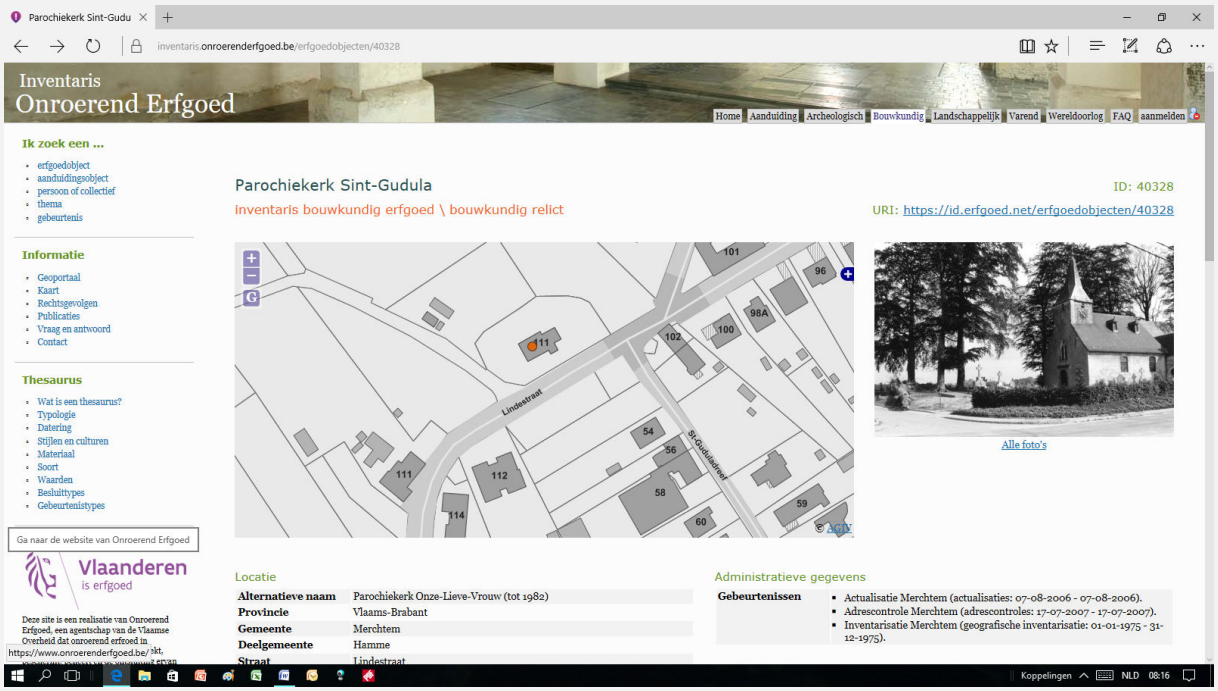

De bescherming is bevestigd op 28.11.2014 , Belgisch Staatsblad 01.12.2014 jaargang 184 n° 332

De St-Gudulakerk, het kerkhof en de omgeving zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap van 10.12.1947 tot heden

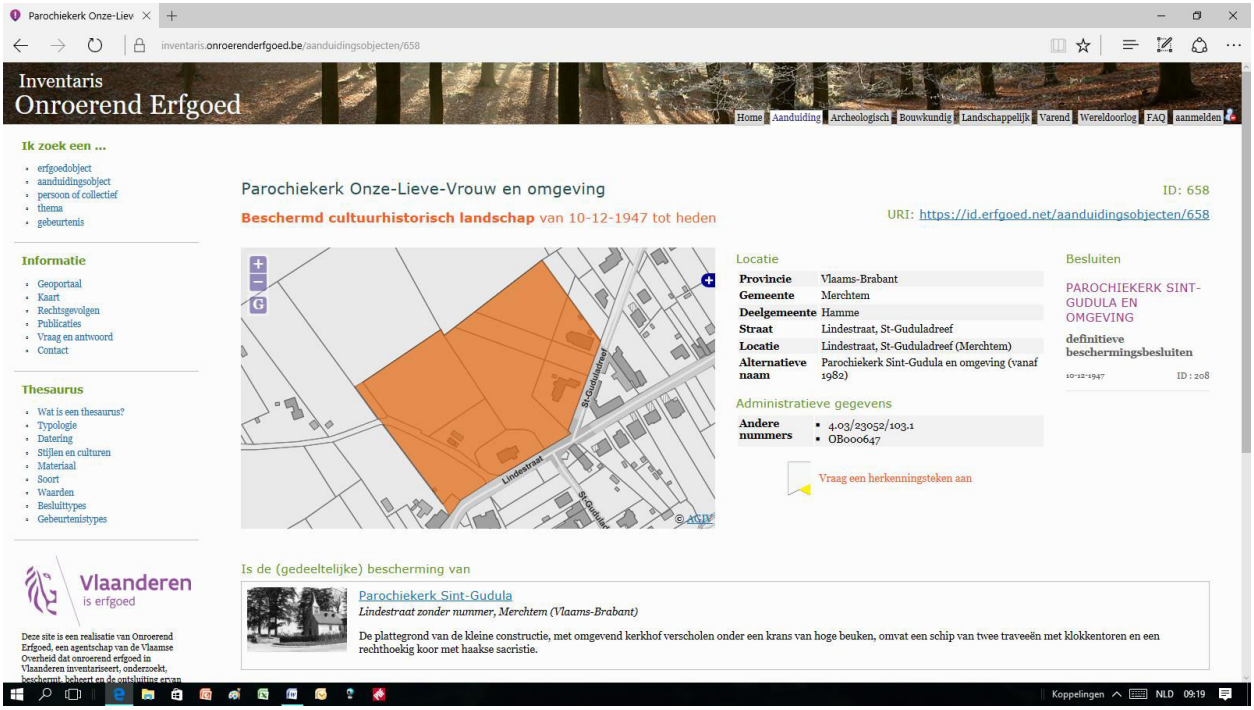

2.5.2. Beschrijving

a/ Cultuurhistorische waarde

- 694: vermelding in het Liber Traditionum Sancti Petri Blandini van Gent. Het dorp en kerk horen toe aan St Pietersabdij van Gent. Er is dan al een klein houten kerkje.
- Het bestaan van dit kerkje heeft zeker te maken met Sinte Gudula.
- Ste Gudula zou te Hamme geboren zijn in 650 en er ook gestorven zijn in 712.
- Voor het verhaal van Ste Gudula verwijzen wij naar de bijlage.
- Vanaf 1033 hoort dorp en kerk bij bisdom Kamerrijk.
- Vanaf 1046 bij de abdij van Nijvel.
- Vanaf 1145 bij de abdij van Affligem.
- 1680: onder impuls van pastoor Michiel Gysens wordt de kerk grondig vernieuwd en krijgt ze haar huidige vorm. Het jaartal 1680 is nu nog aanwezig in de kerk: in de fresco bovenaan en in het midden van de kerk.
- De kerk is beschermd als monument bij Koninklijk besluit van 7 februari 1943.
- Bij KB van 10 december 1947 werd kerk en omgeving ook als landschap beschermd.
- In 1964 werden herstellingen uitgevoerd met o.m. opgravingen

Hamme bezit reeds van in de vroege Middeleeuwen een bedehuis, gelegen in de nabijheid van het landgoed of villa waarvan, naar alle waarschijnlijkheid, graaf Witger, zijn vrouw Amelberga en hun kinderen, Goedele, Reinhilde en Emebertus de eerste bewoners waren. Er zijn geschreven bronnen voorhanden, waaruit blijkt dat het dorp

Hamme en zijn kerk in 694 toebehoren aan de Gentse St-Pietersabdij, nadien aan het bisdom Kamerijk, aan de abdijen van Cateau-Cambrésis en Nijvel en ten slotte, van 1145, aan de abdij van Affligem.

De jaartallen op de oude in de kerk geplaatste grafstenen spreken voor zichzelf en bovendien beschikt Hamme over een lijst van parochiepastoors, die sedert 1420 geen onderbrekingen vertoont.

De huidige kerk van Hamme is alleszins de derde in de rij. Opgravingen bij de restauratiewerken in 1965 hebben ter zake een sluitend bewijs geleverd. Een houten kerk, waarvan nog verkoolde balken zijn teruggevonden, is de eerste geweest. Bij diezelfde opgravingen heeft men eveneens de basissen blootgelegd van drie pilaren van de tweede omstreeks 1200 in steen opgetrokken en merkelijk grotere kerk dan de huidige.

Welke betekenis heeft nu het jaar 1680 voor de kerk van Hamme?

Bij zijn aanstelling tot pastoor in 1678, heeft Michiel Gysens hier een kerk gevonden die, volgens zijn eigen geschriften, veeleer op een bouwvallige schuur geleek. Wilskrachtig als niet één is die pastoor er in betrekkelijk korte tijd in geslaagd zijn kerk grondig te doen verbouwen en te herstellen, onder meer door het overwelven in 1680 van het koor en het schip. Na die werken wordt de kerk opnieuw ingewijd en in gebruik genomen. Latere restauraties en o.m. de reeds vermelde van 1965 laten het uitzicht van de kerk praktisch ongewijzigd. Officiële bescherming krijgt zij bij het besluit van 7 februari 1943, nadat het koor reeds sedert 1908 bescherming genoot als monument.

Aldus was de kerk van Hamme niet alleen het tehuis van de plaatselijke gelovige gemeenschap, maar, omwille van het unieke scherm van bruine beuken waaronder zij lag, tevens een toeristisch aantrekkingspunt. Zij wekte ook belangstelling bij niet-kerkelijken en kunstenaars.

Vanzelfsprekend was de kerk van grote betekenis voor de kleine gemeenschap die Hamme gebleven was tot 1960. Tijdens het gulden tijdperk van economische en sociale welvaart dat omstreeks dat jaar een aanvang heeft genomen, is de bevolking van Hamme bijna verdrievoudigd. Het landelijk dorp van weleer is nu een hoofdzakelijk residentiële wijk met vele inwijkelingen geworden.

In 1982 wordt de kerk van Hamme, die aan O.L.Vrouw was toegewijd, kerk- en bestuursrechtelijk onder de aanroeping van de H. Gudula gesteld.

Sint-Gudula en het verhaal hieromtrent speelt een belangrijke tol. Het verhaal is in de bijlage terug te vinden.

b/ Architecturale mogelijkheden

De plattegrond van de kleine constructie, met omgevend kerkhof verscholen onder een krans van hoge beuken, omvat een schip van twee traveeën met klokkentoren en een rechthoekig koor met haakse sacristie. De kerk is opgetrokken uit zandsteen en behoudt elementen en sporen van meerdere wijzigingen en verbouwingen, onder meer van 1680 en 1928; recente restauratie circa 1965. De legende situeert hier de eerste begraafplaats van Sint-Goedele.
De ingebouwde westtoren met ingesnoerde spits en een leien bekleding aan de noord-, oost- en zuidzijde; de westkant is opgenomen in de zandstenen gevelpartij, die ten zuiden, boven een lichtgleuf, een naad in het metselwerk vertoont. Centraal gotisch spitsboogvenster boven een later portaal van arduin: ingeschreven

rondboog met imposten, sleutel en druiplijst (18de eeuw). De begane grond met binnensteunberen ten westen en vierkante pijlers met basis ten oosten, is voorzien van een vlak plafond op balken met stenen slof.

De kerk, vroeger omringd door 33 oude beuken, bestaat uit drie goed te onderscheiden gedeelten.

Het koor is het oudste deel en zou dateren uit het begin van de dertiende eeuw. Het koor, binnen het metselwerk 6,90 m lang en 4,80 m breed, met een rechte koorafsluiting en geflankeerd door twee steunberen, is opgetrokken in Balegemse steen.
In de muur, tussen het koor en de sacristie, vindt men een deur, oorspronkelijke een buitendeur van nauwelijks 85 cm breed. De bovendrempel ervan is plat, het boogvlak zonder decoratie, maar omlijst met een ringvormige gotische boog waarvan de uiteinden op twee kleine gebeeldhouwde hoofden (romaans-gotische stijl) uitlopen. Dergelijke gebeeldhouwde hoofden ziet men ook aan de uiteinden van de zijmuren van het koor, zij ondersteunen er de kroonlijst.
De noodgevel bevat een gotische venster, waarvan het oorspronkelijke maaswerk was verdwenen, maar hersteld is tijdens de laatste restauratiewerken.
De zuidgevel daarentegen bevat een venster met een korfboog. Ook hier is het centrale vensterkruis, waarvan nog sporen aanwezig waren, hersteld tijdens de restauratiewerken van 1964.
De oostgevel bevat een gotische venster, tot voor de restauratiefase nog dichtgemetseld, met oorspronkelijk maaswerk.

De enige beuk, binnen het metselwerk 8,80 m breed en 11,00 m lang en voorafgegaan door een vierkante toren, vertoont het uitzicht van een bouwwerk uit de zeventiende eeuw, alhoewel de buitenmuren tot een vroeger tijdvak kunnen opklimmen. In de zuidgevel zijn nog sporen zichtbaar van een vroegere ingang. Een zijdelingse ingang is een typisch kenmerk van de Romaanse bouwkunst. Het gedrukte gewelf verbergt achter een dikke laag pleisterwerk een houten dakconstructie. De westgevel bevat een portaal in blauwe hardsteen uit de zeventiende eeuw en ter hoogte van het doksaal een gotisch venster waarvan het oorspronkelijk maaswerk was verdwenen, maar hersteld is tijdens de laatste restauratiewerken.
Sporen van de oorspronkelijke dakhelling zijn nog zichtbaar op de westgevel en tonen aan dat dat deel van het schip waarschijnlijk in de zeventiende eeuw is verhoogd.
De zijgevels bevatten vensteropeningen in blauwe hardsteen die typisch zijn voor een architectuur uit de

zeventiende eeuw. Slechte één gevel van de toren met achthoekige spits is uitgevoerd in natuursteen, de drie andere gevels zijn opgebouwd uit een houten dakconstructie en bedekt met leien.

De sacristie, binnen het metselwerk 3,20 m breed en 3,70 m lang en oorspronkelijk een bakstenen gebouw, bepleisterd met cementmortel waarschijnlijk uit de zeventiende eeuw, werd volledig herbouwd met een natuurstenen parement en vergroot tijdens de restauratiewerken in 1964.

(Bron: historische studie bij restauratiewerken 2011 – 2013 Architectenateljee Ark cv)

De huidige voorzieningen zijn:

- Vloerverwarming op gas
- Vernieuwde elektrische installatie sinds restauratie 2011 – 2013
- Geluid- en lichtinstallatie vernieuwd met jongste restauratie
- De kerk is makkelijk toegankelijk voor andersvaliden.
- Uitbreidingsmogelijkheden zijn er niet, gezien ook de omgeving beschermd is, de kerk is in zijn geheel te klein om nog delen af te scheiden

c/ Bouwfysische toestand

Tijdens deze restauratiecampagne is de kerk helemaal grondig gerestaureerd. De bouwfysische toestand is in 2017 zeer goed. Monumentenwacht is aangesteld om dit op te volgen.

De voornaamste ingrepen van de restauratie 2011 – 2013 zijn:

- Nieuwe vloerverwarming
- Cementeren van het ondergronds metselwerk
- Heraanleg van de kasseien
- Metselwerk
- Voegwerk
- Herstellen van de scheuren
- Reiniging van de gevels
- Verplaatsen van de grafstenen
- Vervangen timmerwerken
- Dakbedekking vernieuwen
- Regenwaterafvoer vernieuwen
- Bezettingswerken
- Restaureren van alle glasramen
- Vernieuwing van het hoozaal
- Aanleggen tochtportaal uit hout
- Vernieuwing elektrische installatie met rookdetectie, gasdetectie, branddetectie en inbraakbeveiliging
- Herstellen van het torenuurwerk

Er was een apart dossier voor de restauratie van beelden, altaren en schilderijen.
Er zijn momenteel geen problemen en er zijn in de nabije toekomst ook geen investeringen voorzien.

Foto na de restauratie van 2011 - 2013

2.5.3. Situering van de kerk in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is gelegen ter hoogte van de Lindestraat n° 107 te Hamme-Merchtem. Aan de andere zijde van de Lindestraat bevindt zich een parking voor een twintigtal wagens. De kerk is omgeven door het kerkhof. De afstand van de kerk tot aan de Provinciale steenweg van Merchtem naar Wemmel is 900 meter. Daar is ook een bushalte van De Lijn.

www.geo.onroerendgoed.be

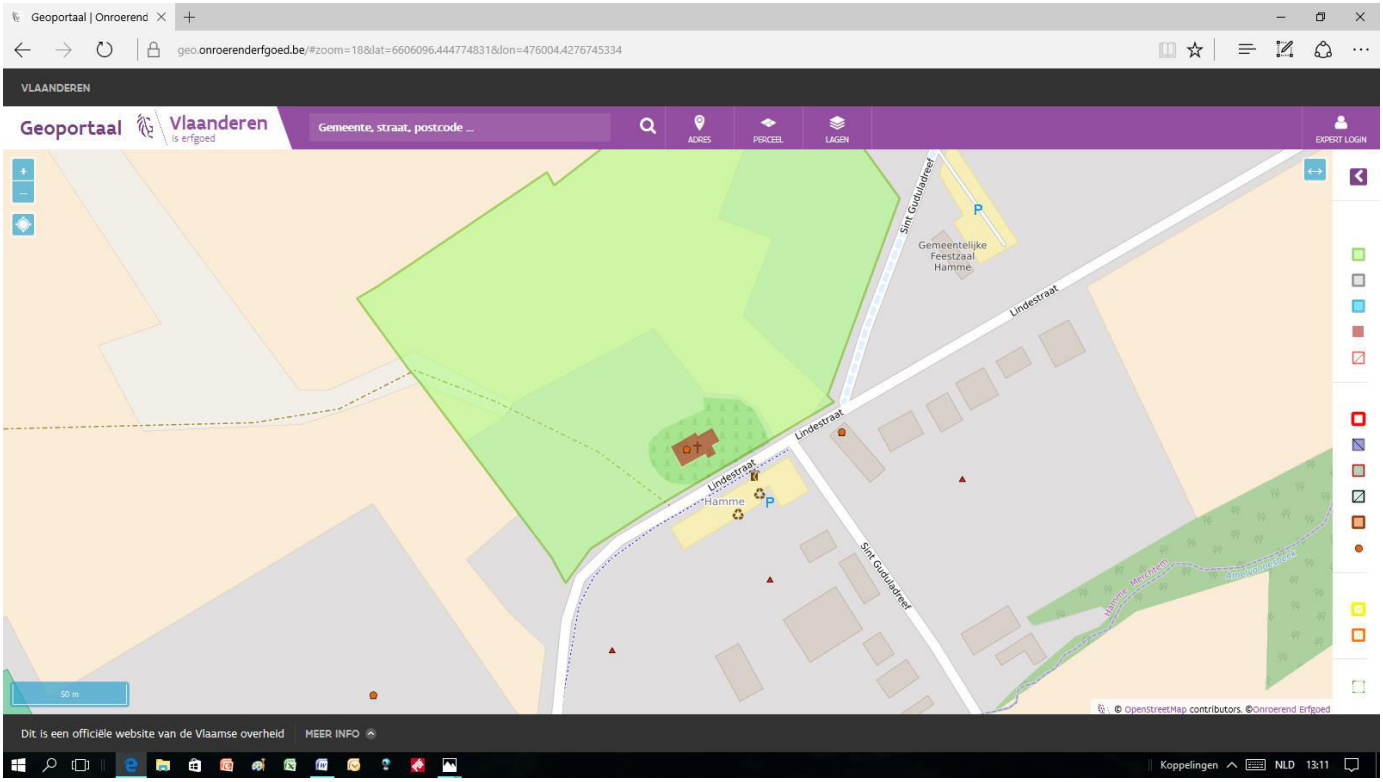

Luchtfoto van kerk en kerkhof

Het kerkgebouw is ’s nacht mooi verlicht met grondspots. De klok kan luiden ter gelegenheid van een begraving. De meest nabije kerk is de St-Jan de Doperkerk van Ossel op 1,5 kilometer afstand.

De St-Gudulakerk heeft een religieuze, historische, culturele en toeristische betekenis
Kerk en kerkhof vormen samen een uniek mooi landschap, dat trouwens beschermd is.

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

a/ Liturgische activiteiten in de kerk

Het verzorgen van de eredienst blijft de prioriteit.

- Eucharistievieringen: om de 14 dagen
- Gelegenheidsvieringen ter gelegenheid van de Kermisdag en Kerstmis
- Doopsels
- Huwelijken
- Uitvaarten

b/ Niet-liturgische activiteiten

- Gemiddeld 3 concerten per jaar
- Causerie Davidsfonds: jaarlijks
- Fototentoonstelling

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en toekomstige functie

Deelgemeente (en wijk)	Kerk	Toekomstvisie
Hoofdgemeente Merchtem	O.L.V. ter Noodt	Centrumkerk voor de pastorale zone de Bron (Merchtem). Bestemd voor de eredienst met valorisatie.
Deelgemeente Brussegem	Sint-Stefanus	Nevenbestemming (gedeeld gebruik).
Deelgemeente Peizegem	O.L.V. Onbevlekt Ontvangen	Eredienst met valorisatie. Nevenbestemming wordt op termijn in overweging genomen.
Deelgemeente Ossel	Sint-Jan Baptist	Eredienst met valorisatie. Hoofdkerk voor de fuserende parochies Brussegem, Ossel en Hamme.
Deelgemeente Hamme	Sint-Gudula	Nevenbestemming. Na de restauratie van de Sint-Jan Baptist-kerk te Ossel, herbestemming.

De vijf kerken op het grondgebied van de gemeente Merchtem bevinden zich in drie pastorale zones, te weten:

1. Pastorale zone De Bron met de O.L.V. ter Noodt kerk te Merchtem
2. Pastorale zone Effata met de O.L.V. Onbevlekt Ontvangen te Peizegem (deelgemeente)
3. Pastorale zone Samuel met Sint-Stefanus te Brussegem (deelgemeente), Sint Jan Baptist te Ossel (deelgemeente) en Sint-Gudula te Hamme (deelgemeente)

Verder dient er nog vermeld te worden dat de pastorale zone Samuel eveneens de kerken Sint-Servatius te Wemmel, Sint-Engelbertus te Wemmel en Sint-Jan Baptist te Relegem (deelgemeente van Asse) omvat en zich bijgevolg uitstrekt over drie gemeentes (Wemmel, Merchtem en Asse).

Voor volgende kerken werd intussen een restauratiedossier ingediend, met refertes ontvangen van het CRKC vzw:

- B 60 M 6331 Merchtem Sint-Jan Baptist kerk (interrieurrestauratie) 23/09/2013
- B 60 M 6835 Merchtem O.L.V. ter Noodt kerk (fase 1: daken, interieur en fase 2: schilderijen) 13/01/2015

3.2. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Valorisatie voor alle kerken zal verder worden uitgewerkt en gepromoot. De nodige documentatie zal aan de kerkfabrieken worden bezorgd, die de afspraken maakt met het Centraal Kerkbestuur.

1/ O.L.V. Ter Noodt (Merchtem)

Eredienst met valorisatie. Zal behouden blijven als centrumkerk.
Er zijn voor deze kerk geen verdere stappen te ondernemen.

2/ Sint-Stefanus (Brussegem)

Nevenbestemming. Gefaseerde opdeling 2017-2025.
Er zal een lokale werkgroep worden opgericht met de pastoraal verantwoordelijken, leden het Centraal Kerkbestuur en de gemeentelijke overheid. Eventuele aanvulling met expertise (Onroerend Erfgoed, CRKC).

De gemeente Merchtem werd door de Vlaamse overheid geselecteerd voor een haalbaarheidsstudie rond de neven- of herbestemming van de kerk Sint-Stefanus Brussegem.
Voor deze werd er bij het "Projectbureau Herbestemming Kerken" een haalbaarheids-onderzoek aangevraagd, waarin de haalbaarheid en mogelijkheid van nevenbestemming zal worden onderzocht.
Een haalbaarheidsstudie voor nevenbestemming is intussen gestart.
Er wordt geopteerd naar een toekomstvisie voor een gefaseerde opdeling voor de periode 2017-2020.

Hieronder de onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en toekomstige functie.

Religieuze functie.
De religieuze functie kan in principe beperkt worden tot een kleinere ruimte in de kerk maar op regelmatige, (ingeplande tijdstippen) is er behoefte aan een grote ruimte.
Uit het bouwhistorisch onderzoek van de kerk is gebleken dat het oudste gedeelte van de kerk met koor en transept tegelijk het meest waardevolle én het meest precaire deel is.
Het voorstel is daarom om dit gedeelte van de kerk te reserveren **als '**kapel' (devotieplek en plaats van eredienst -katholiek of andere christelijk geïnspireerde erediensten).
Dit oudste gedeelte en het torengedeelte kunnen eveneens een museale functie opnemen.
Sociale-culturele functie.
Het centrale gedeelte van de kerk ('schip') wordt bestemd voor een sociale-culturele functie.
Om deze sociale en culturele functie zo sterk mogelijk te kunnen uitbouwen , kunnen de hoofd- en zijbeuken - die in 9 vakken zijn opgedeeld- samen of afzonderlijk worden gebruikt als gemeenschapsruimte.

De Brussegemse socio-culturele verenigingen hebben reeds eerder hun wensen te kennen gegeven (zie bijlage). De verenigingen vragen:

- een flexibele ontmoetingsruimte / vergaderzaal met bijhorende accommodatie (keuken, bar, ...)
- plaats voor een foyer (trefpunt) voor jong en oud dat dicht aansluit op de vergaderruimten en dat vrij toegankelijk is op vaste tijdstippen
- plaats voor een jeugdatelier (muziek, dans, tekenen/schilderen,)
- een mooie ruimte voor muziekconcerten en een groter repetitielokaal voor de harmonie en het percussie-ensemble
- polyvalente ruimte voor andere evenementen zoals workshops, recepties, tentoonstellingen, concerten, bijeenkomsten, …
- een vaste ruimte voor hun archief, vast materiaal, enz. (kan ook in de toren).

School en bibliotheek functie.
De school kan van het middengedeelte gebruik maken voor naschoolse opvang, studieruimte of zelfs klaslokalen. Voor de catechese kan zij gebruik maken van de kapel.
Ook de bibliotheek kan in het middengedeelte een plaats krijgen.

Kerkhof en ommuring
Deze tuin zou in de toekomst een plek kunnen zijn voor zowel de kinderen van de school als voor de gebruikers van de kerk. Het kan ook bestemd worden als openbare stilte tuin

3/ O.L.V. Onbevlekt Ontvangen (Peizegem)

Eredienst met valorisatie. Nevenbestemming wordt op termijn in overweging genomen.
De gemeente Merchtem werd door de Vlaamse overheid geselecteerd voor een haalbaarheidsstudie rond de nevenbestemming van de kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen Peizegem.
Voor deze kerk werd er bij het "Projectbureau Herbestemming Kerken" een haalbaarheidsonderzoek aangevraagd, waarin de haalbaarheid en mogelijkheid van nevenbestemming zal worden onderzocht.

Het resultaat van het onderzoek zal met betrokkenen besproken worden.

4/ Sint-Jan Baptist (Ossel)

Eredienst met valorisatie.
Van zodra de restauratiewerken zullen aanvangen, zal de kerk tijdens deze werkzaamheden niet toegankelijk zijn. Dit zal opgevangen worden door de vieringen tijdelijk te verhuizen naar de Sint-Gudulakerk te Hamme.
Voorziene periode van de restauratie: tussen 2018-2025.
Deze kerk blijft behouden voor de eredienst met valorisatie. Momenteel zijn er geen verdere stappen te ondernemen. Situatie zal na 3 jaar opnieuw geëvalueerd worden.

5/ Sint-Gudula (Hamme)

Nevenbestemming met faseerde opdeling 2020-2025.
Na de interieurrestauratie in de Sint-Jan de Doper kerk Ossel zal op termijn de mogelijkheid tot herbestemming worden onderzocht.
Er zal een lokale werkgroep worden opgericht met de pastoraal verantwoordelijken, leden het Centraal Kerkbestuur en de gemeentelijke overheid. Eventuele aanvulling met expertise (Onroerend Erfgoed, CRKC).

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om na een periode van 3 jaar het Kerkenbeleidsplan te herzien, dit in overleg tussen het centraal kerkbestuur, bisdom en gemeente en alzo na te gaan of het plan nog actueel is en of er wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten aangebracht worden, worden deze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop van bisdom en door de gemeenteraad.

Bijlage:

1/ goedkeuring door de bisschop van het aartsbisdom Mechelen-Brussel
2/ goedkeuring door de gemeenteraad van de gemeente Merchtem
3/ Het verhaal van Sint-Gudula en roerend erfgoed Sint-Gudula Hamme
4/ bouwkundige inspectie Onze-Lieve-Vrouw-ter-Noodt Merchtem (inspectienummer A-43/20887/2008)
5/ bouwkundige inspectie Sint-Jan de Doper Ossel (inspectienummer B-43/20630/2010

Bijlagen

Het verhaal van Sint-Gudula Hamme

De H. Gudula stamt uit de Merovingische familie van de Pepijns. Zij werd geboren in 650 uit graaf Witger en de H. Amelberga. Zusters van de H. Gudula waren Reinhilde, die de marteldood stierf te Saintes in Waals-Brabant, en Ermelinde. Haar broer Emebert, landsbisschop van het Kamerijkse vanaf 695, overleed te Hamme (Merchtem) en werd er begraven; later werd hij overgebracht naar Merchtem en vervolgens naar Maubeuge. Halfzusters van Gudula zijn de kinderen uit het eerste huwelijk van Amelberga, nl. Faraïlde (Veerle) en Aldegonde.
Gudula werd opgevoed in de abdij van Nijvel door de abdis Gertrude; een familielid, maar niet haar meter zoals wel eens ten onrechte wordt beweerd.
Alles wat wij weten over Gudula heeft als bron de VITA GUDULAE, een werk dat rond 1050 werd geschreven door ene broeder Hubertus uit de Benediktijnerabdij van Lobbes (bij Thuin).
Uiteenlopende interpretaties van die VITA hebben er aanleiding toe gegeven dat voor de enen Hamme (Merchtem) als geboorteplaats van Gudula geldt, terwijl anderen het opnemen voor Moorsel (O.-Vl.). Tot de laatste groep behoorde inzonderheid Dom Renerius Podevijn, Benediktijnermonnik van Affligem en zelf afkomstig van Moorsel. Hij beweerde met zijn merkwaardig, in 1927 verschenen boek “De Heilige Gudula en haar Familie” het bewijs ten voordele van zijn geboortedorp te hebben geleverd! Die bewering verwikkelde hem in een spannende, scherpe, maar onbeslist gebleven twist met Dr. Jan Lindemans, toenmalig voorzitter van het Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant, die het opnam voor Hamme (Merchtem). Dr. J. Verbesselt, een latere voorzitter van hetzelfde genootschap, heeft ten slotte in 1965 de stelling van Dom Renerius Podevijn weerlegd in een stevig, uit negen punten bestaande betoog en hetzelfde besluit getrokken als Lindemans.
Met zekerheid omtrent Gudula is geweten dat zij werd geboren in de Brabantergouw (waarin Hamme ligt), dan wanneer Moorsel steeds tot het graafschap Vlaanderen heeft behoord!
Zij werd in een abdij te Nijvel opgevoed en keerde vervolgens terug naar haar ouders, die nadien in het klooster traden: Witger als monnik te Lobbes, Amelberga als non te Maubeuge.
Zij woonde te Hamme (Merchtem) bij haar broer Emebert (toenmalig pastoor van Merchtem), die er uitgestrekte grondeigendommen bezat, stierf er op 08.01.1712 en werd er begraven in de kerk van dit – volgens de VITA- toen nietige dorpje.
Zij is voorspreekster geweest voor het verkrijgen van verschillende mirakelen.
Gudula bezocht veelvuldig de bidplaats van een villa Moorsel (volgens de VITA GUDULAE dan eens twee mijlen, dan weer tien mijlen van haar woonplaats). Een mogelijke uitleg voor dit twistpunt leest in de voorlaatste paragraaf van dit verhaal.
Later werd Gudula overgebracht naar de kerk van Moorsel maar haar stoffelijk overschot werd medegenomen naar Vaux-sous-Chèvremont, door nonnen die vluchtten voor de Noormannen.
Nog Later kwamen de resten van Gudula terecht in St.-Goriks, de eerste kerk van Brussel, gebouwd op een eiland in de Zenne, en op 16.11.1047 werd zij overgebracht naar de nieuwe aan St.-Michiel toegewijde kerk. Hiermede werd Gudula de tweede patroonheilige van Brussel, wat zij zou blijven tot 1962.
Zij leeft voort in een legende, volgens welke zij op één van haar nachtelijke bedetochten naar de villa Moorsel de duivel ontmoette, die de kaars van haar lantaarn uitblies, welke echter opnieuw door engelen werd aangestoken. Vandaar dat Gudula meestal afgebeeld staat met een lantaarntje.

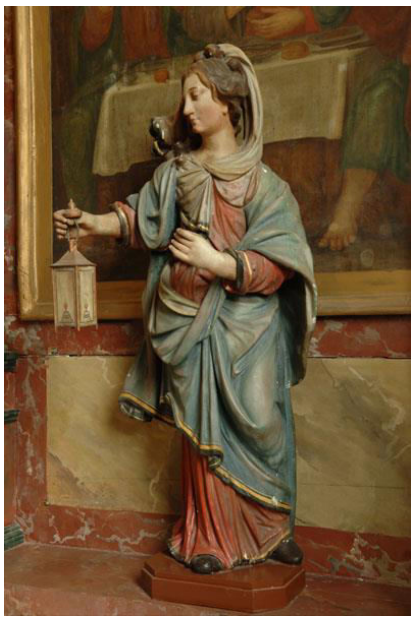

Gudula is steeds vereerd geweest in de kerk van Hamme (Merchtem), waar trouwens haar beeld staat. Zij is er tevens bekend, omdat in de gemeente een straat (St.-Guduladreef) naar haar is genoemd.
De stoffelijke resten van St.-Gudula werden op 06.06.1579 door de Geuzen verstrooid.
Wetenswaardig is nog dat de gemeente Moorsel enkel een St.-Gudulakapel heeft, waarvan de bouw niet vroeger dan in 1290 is aangevat en dat een herbouw van rond 1500 dateert.
Tevens valt het op dat zowel Podevijn, Lindemans als Verbesselt hebben veronachtzaamd dat op twee mijlen van Hamme, voorheen onder Brussegem maar nu onder Meise, een wijk Moorsel ligt, in de onmiddellijke nabijheid van de aloude kapel van Amelgem, en dat wellicht hier de sleutel ligt voor de oplossing van het twistpunt.
Tot besluit mag men stellen dat de H. Gudula sedert einde 1982 “terug thuis is in eigen huis”, althans op juridisch vlak. (Tekst van Alfred Vandenbossche uit Hamme)

Roerend Erfgoed
Tijdens de restauratie van 2011 - 2013 is het orgel, dat in lamentabele toestand was volledig gedemonteerd en opgeborgen.
Er bestaat een digitale inventaris van de roerende goederen.
Het voornaamste kunstwerk is een marmeren beeld van zittende Lieve Vrouw met Kind: uit de XVIIde eeuw, Italiaanse invloed is merkbaar, monogram I R A of I I A op het voetstuk.

Bouwkundige inspectie INSPECTIENUMMER : A-43/20887/2008/ext

Voor een optimale toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid zijn de volgende punten van bijzonder belang:

Dringend

Om onderhoud van de daken veilig te laten verlopen worden er bij het vernieuwen van de daken best opnieuw ladderhaken aangebracht. Alle aan te brengen ladder- en klimhaken, ankerpunten en hun bevestigingen moeten voldoen aan de Europese normen EN 517 en 795 A. Meer informatie kan u hierover vinden in onze brochure 'Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten'. : 2.6. - 11.1.1.

De ladders in de torenspits [1] laten steunen op de bomen en niet zoals nu, op de onderste sport. : 11.1.2. b

Aanbrengen van loopbruggen op de zolders van de transepten [4-5] en de zijbeuken [2A-2B-2C-2D]. : 11.1.2. b

Duivenwering aan de buitenzijde van de laagste galmborden plaatsen zodat de duiven niet meer op de dorpel kunnen broeden. : 11.3.1.

op korte termijn

Toegankelijk maken van de dakkap boven de sacristie [7]. : 3.1.2. f - 11.1.2. b

Opruimen van bouwafval en puin op de gewelven. : 6.1.3. a - 11.2.2. b

Verwijderen van de oude electrische leidingen op de zolders. : 8.5.

Voor een goede instandhouding van het monument vinden wij het van belang dat volgende werken uitgevoerd worden:

dringend

Enkele uitgeschoven of ontbrekende leien opnieuw aanbrengen. :

1.1.2. b De gebroken nokpan op het dak van het koor [3] vervangen. :

1.2.1. b

Het buitenschrijnwerk van de dakkapellen schilderen. : 2.1.

Schilderen van de houten draagstructuur en van het buitenschrijnwerk aan de dakruiter. De houten beplanking aan de westelijke zijde van de dakruiter
herstellen. : 2.2.1.

Plaatselijk behandelen van de dakkappen tegen grote klopkever: in de toren [1], de noordelijke zijbeuk [2A], de zuidelijke zijbeuk [2B], de noordwestelijke zolder [2C], de zuidwestelijke zolder [2D], het noordelijk transept [4] en in het
zuidelijk transept [5]. : 3.1.2.

Herstellen van de losgekomen lasnaad aan de afvoerbuis. :
4.2.1.

De metalen profielen, boven de oude warme luchtkoker, in de kelder tegen roest behandelen. :
6.1.4.

Behandelen tegen houtborende insecten van de trappen die aangetast zijn. :
6.4.3.

op korte termijn

Schilderen van het houten buitenschrijnwerk. :

5.10.1. - 5.10.3. Alle metalen onderdelen van de klokkenstoel tegen roest behandelen.

: 8.2.1.

De bovenzijde van de pilaster in de kerk ontstoffen en dit tegen brandgevaar. :
10.1.

op termijn

De schoorsteen optrekken tot boven de hanggoot. :
2.4.

Verwijderen van het schoteltje met radioactief isotoop boven op het kruis van de toren [1]. De werken dienen door een gespecialiseerde firma uitgevoerd te
worden. : 2.5.1.
- 8.1.

Voor een duurzaam onderhoud zijn de volgende punten van

bijzonder belang: Regelmatig reinigen van de goten,

afvoerbuizen en vergaarbakken.

CRKC
Centrum voor
Religieuze Kunst
en Cultuur vzw

Regelmatig schilderen van het houten

buitenschrijnwerk. Regelmatig ontroesten en

schilderen van de metalen onderdelen.

Controle van alle daken en vervangen van beschadigde dakbedekking na een storm.

Abdij van Park 7 – 3001 Heverlee • T 016 40 60 73 • F 016 40 33 02 • info@crkc.be • www.crkc.be •
BE0461 895 885

Bijlage 1b. Bij het kerkgebouw Onze Lieve Vrouw ter Noodt

Interieurinspectie INSPECTIENUMMER:B-43/20887/2003/int

De aanbevelingen worden in vier groepen ingedeeld. Per groep wordt een rangschikking volgens hun aard van belangrijkheid nagestreefd.
Om een toekomstig onderhoud mogelijk te maken, raden wij u aan voor een conservatie en een eventuele restauratie beroep te doen op een deskundig restaurateur voor volgende voorwerpen:

Conserveren van de schilderijen van Gaspar de Crayer:

- fixeren van de opstuwende en loskomende verflagen;
- ontstoffen en reinigen van de achterzijde en van de verflagen;
- opvullen van de lacunes en retoucheren;
- eventueel de vernis verwijderen;
- behandelen tegen houtborende insecten en mogelijk stukken
: vervangen of verstevigen van de spieramen en lijsten;
:
-de doeken opnieuw bevestigen op de spieramen.

6.1.5 *De Hemelvaart van Maria*

6.1.6. Verrezen Christus verschijnt aan de H. Antonius abt

Conserveren van de polychromielagen op de verschillende

altaren.

- Fixeren van de loskomende verflagen;
- Ontstoffen en reinigen van de verflagen;
- Op niveau brengen en retoucheren van de lacunes.

: 2.1.1. - 2.1.2. - 2.1.3.

Fixeren van de opstuwende verflagen op de volgende beelden:

7.1.1.
7.1.12.
7.1.13.

- *Sint-Anna-ten-Drieën*
:
- *H. Antonius abt*
:
- *de staakmadonna*
:

Een restaurateur moet de volgende werken uitvoeren:

- de actieve corrosie

op de metalen stabiliseren;

- het achtergebleven poetsmiddel verwijderen op de volgende metalen voorwerpen:
- *Twee kandelaars met grote knoppen op zuil* : 8.4.2.a2.
- *Processiekruis* achteraan in het hok : 8.4.4.a1.

Aan de houten voorwerpen moeten de volgende ingrepen uitgevoerd worden:

- Vastlijmen van de losgekomen of verzakte stukken aan de *koorgestoelten.* : 2.2.2.

- Herstellen van de verbinding tussen de pootjes van het *neo- gotische krukje* achteraan het koor : Hiervoor gebruikt men liefst een zuurvrije PVA (polyvinylacetaat)lijm of een MC (methylcellulose)lijm. Ontbrekende stukjes moeten bijgemaakt worden en perfect passen. De vroegere lijmresten kunnen mechanisch voorzichtig verwijderd worden, eventueel met behulp van een oplosmiddel (aceton op wattenstaafjes). Gebruik zeker geen schroeven of nagels! : 4.3.1.

Vrijleggen van de tekst onder de verflagen op de rand boven het tabernakeldeurtje van het hoofdaltaar. : 2.1.1. d

De restaurateur kan, na een gedetailleerd vooronderzoek, ingrepen voorstellen die afwijken van de aanbevelingen in dit rapport.

Verder vinden wij voor volgende voorwerpen een curatieve behandeling van belang:

Bij het schilderij 'Onze-Lieve-*Vrouw met kind schenkt de rozenkrans aan de H. Domenicus'* moeten de volgende weken uitgevoerd worden:

- behandelen van de lijst tegen houtborende insecten.
- verwijderen van de oppervlakteschimmels. : 6.1.3.

Bij het *H.Antoniusaltaar* moeten de volgende voorwerpen behandeld worden tegen aantastingen door houtborende insecten:

- de houten altaarvloer; :
- de houten engelenbeelden; : 2.1.3. a
- een preventieve behandeling van het gehele altaar. : 2.1.3. d
2.1.3.

Bij het *Onze-Lieve-Vrouwaltaar* moeten de volgende voorwerpen behandeld worden tegen aantastingen door houtborende insecten:

- de aantastingen in de spinthoutstroken; :
- de lijst van het schilderij de *Hemelvaart van Maria*; : 2.1.2.
- een preventieve behandeling van het gehele altaar. : 6.1.5.
2.1.2.

De volgende meubels en metalen voorwerpen moeten behandeld worden tegen de aantasting van oppervlakteschimmel:

- *Koorgestoelte met lambrisering: Noordzijd;* :
- Noordtransept: biechtstoel; : 2.2.1.
- *Noordelijke zijbeuk: voorste biechtstoel;* : 2.5.1.
- kuip van de *preekstoel;* : 2.5.3.
- *eikenhouten kast op zolder boven de sacristie;* : 2.6.3.
- de jutten banden onder de zitting van de *twee koorzetels;* : 4.1.2.
4.3.2..
- *Vier flambeeuwen: koor* en *Flambeeuwen: zolder sacristie;* : 8.4.4. b1 - 8.4.4. b2.
- enkele houten structuuronderdelen van *het orgel;* : 8.7.1.

Gebruik voor het verwijderen van de oppervlakteschimmel een doekje met korte vezels. Verwijder na de reiniging voorgoed het doekje. Men kan de oppervlakteschimmels wegborstelen. Gebruik hiervoor een kwast waarnaast men een stofzuiger houdt zodat de sporen zich niet verspreiden in de lucht. In de stofzuiger plaatst men dan wel een speciale filter (Hepa-filter) die de meeste schimmelsporen tegenhoudt. : 2.2.1.
: 2.5.1.
: 2.5.3.
: 2.6.3.
: 4.1.2.
: 4.3.2..
8.4.4. b1 - 8.4.4. b2.- 8.7.1.

Op de *biechtstoel van het noordelijk transept* moet de boenwaslaag waar zich oppervlakteschimmels in hebben genesteld verwijderd worden. Dit kan met white-spirit of een wasoplosmiddel. Gebruikt hiervoor hydrofiele watten of katoenen doekjes. Ontsmet de onderliggende laag eventueel met quaternair ammonium. Wanneer het voorwerp droog is, kan een nieuwe waslaag worden aangebracht. : 2.5.1.

Behandel volgende voorwerpen tegen aantastingen door houtborende insecten:

- de naaldhouten onderdelen van de houten kasten van de *koorgestoelten* : 2.2.1. - 2.2.2.
- *naaldhouten kast op zolder boven de sacristie* : 4.1.3.

Aangezien de bestrijding van houtborende insecten niet tot het courante onderhoud behoort (door het gebruik van toxische producten), moet een gespecialiseerde firma of restaurateur worden ingeschakeld. Indien men eenvoudige voorwerpen toch zelf wil behandelen, moet dat steeds gebeuren met een gelaatsmasker of in een goed geventileerde ruimte. Draag ook steeds beschermende kleding en werkhandschoenen. : 2.2.1. - 2.2.2. - 4.1.3.

Volgende preventieve maatregelen worden aangeraden: :

Plaats muggengaas (liefst gespannen op een op maat gemaakt kader) op de *lambriseringen*. Maak geen bevestigingen rechtstreeks in het hout. Hierdoor zal er minder vuil tussen de muur en het hout vallen, wat vervolgschade kan voorkomen. : 1.1.3. a - 1.1.3. b - 1.1.3. c - 1.1.3. d - 1.1.3. e

Beperk het aantal bergruimten en verwijder overbodig materiaal. Identificeer en reinig de (belangrijkste) voorwerpen. Overvolle ruimtes zijn een ideale schuilplaats voor ongedierte.

Ze zijn moeilijk te reinigen en zijn slecht toegankelijk. : 2.2.1. - 2.5.1. - 4.1.

Om verdere slijtage van de *grafstenen* tegen te gaan, worden deze best volledig afgebakend. Dat doet u bij voorkeur met houten balusters verbonden met een touw. Ook moet in de mate van het mogelijke worden vermeden dat kerkstoelen op de grafstenen worden gezet.

Verwijder het aanwezige water uit het *doopvont*. Enerzijds gaat het water condenseren op het metalen deksel, vaak met corrosie als gevolg. Anderzijds gaat het water een kalkkorst achterlaten op de steen. Plaats een kommetje in het bekken. Vul dat telkens
voor een doopsel en verwijder het nadien. : 2.9.

Draag bij het verplaatsen van edelmetalen en gepoetste voorwerpen steeds witkatoenen handschoenen. De zuren op onze handen veroorzaken vingerafdrukken die zich in het metaal inetsen. Ook latex handschoenen zijn hiervoor geschikt,

toch krijgen katoenen handschoenen de voorkeur. : 8.4.

Gemeenteplein 5 – 3010 Kessel-Lo
T +32 16 31 97 50
F +32 16 31 97 58
monumentenwacht@vl-brabant.be
www.monumentenwacht.be
BTW BE-456.192.780

monumentenwacht
Vlaams-Brabant vzw

☎ **Indien u nog vragen hebt bij dit verslag of bij de uit te voeren werken, aarzel dan niet om ons te contacteren.**

Bouwkundige inspectie		INSPECTIENUMMER : B-43/20630/2010/ext
OBJECT	:	Sint-Jan-de-Doperkerk (Ossel)
LIGGING : Straat + nr. Gemeente/Stad	:	Kasteelstraat z/n 1785 BRUSSEGEM
WETTELIJKE BESCHERMING	:	orgel d.d. 21/08/1979 monument d.d. 13/11/2003
HUIDIGE FUNCTIE	:	Kerk
ABONNEE	:	Kerkraad Sint-Jan de Doper Dhr. Jean-Pierre STALMANS Brusselsesteenweg 429 1785 BRUSSEGEM
INSPECTIEDATA	:	06/01/2010 en 11/01/2010
UITGEVOERD DOOR	:	Monumentenwachters bouwkunde Stijn VAN DER AUWERA // Chris FORGET 016/55.08.91 of stijn.vanderauwera@vlaamsbrabant.be
TOTAAL AANTAL MANUREN	:	10,33 uur
UITGEVOERDE WERKEN	:	/
GEBRUIKTE MATERIALEN	:	/
VORIGE INSPECTIES	:	02/05/2001
OPMERKINGEN		
Scheurvorming	:	In de gewelven, de gewelfribben en de rondbogen van de zijbeuken en het koor is er scheurvorming. Deze scheurvorming wordt opgevolgd door Monumentenwacht aan de hand van scheurmeters. Volgens de eerste metingen is de situatie stabiel, maar de scheuren worden best over verscheidene jaren opgevolgd.

Aanbevelingen

Gespecialiseerde aannemers in herstel en renovatie vanoude gebouwen, kan u vinden in het register van de beroepen van het architecturaal patrimonium op de website:
http://www.patrimonium-beroepen.be/LCU_cdml/pghtml/tot_framesNL.html.

Voor de noodzakelijke onderhoudswerken (reinigen van goten, gewelven, enz.) kan u beroep doen op de Monumentenploeg Vlaams-Brabant. De Monumentenploeg verricht allerlei onderhoudswerken op en rond (al dan niet beschermd) bouwkundig erfgoed. Voor meer informatie kan u contact opnemen met de vzw Opbouwwerk Haviland, met dhr. Danny Van Lijsebeth (tel. 02.467.11.16 of of e-mail danny.vanlijsebeth@haviland.be)

Voor het vinden van deskundige restaurateurs kan u o.a. terecht bij het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) http://www.kikirpa.be/NL/4/29/Restauratie+-+conservatie.htm of bij beroepsverenigingen zoals de Beroepsvereniging voor Conservators-Restaurateurs van Kunstvoorwerpen vzw (BRK). De website bevat adressenbestanden van aangesloten en gekwalificeerde leden: http://www.aproa-brk.org

Voor een optimale **toegankelijkheid**, **bereikbaarheid** en **veiligheid** zijn de volgende punten van bijzonder belang:		Nadere toelichting vindt u in het rapport onder de volgende nummers:
op korte termijn		
Dak [1]: - om het kruis en de dakvlakken van de toren toegankelijk te maken voor inspectie, onderhoud en herstel kan men best EN-517 genormeerde klimhaken aanbrengen tussen het bovenste dakluik en het kruis. Bij voorkeur worden de haken bevestigd met een controleerbare moerboutverbinding op een voldoende stevige ondergrond (vb. keperwerk).	:	11.1.1.
Dak [1], [2] en [3]: - de luiken van de dakkapellen voorzien van hang- en sluitwerk en een valketting.	:	11.1.1.
Toren [1]: - Voldoende veilige ladders en vloeren plaatsen tussen de klokkenzolder en de torenspits. Ladders in de torenspits moeten altijd met beide bomen verankerd worden aan de structuur. Degelijke aluminium ladders zijn het veiligst, maar ze moeten goed onderhouden worden en op regelmatige tijdstippen door een bevoegd persoon nagekeken worden.	:	11.1.2.
Toren [1], hoofdbeuk [2] en koor [3]: - Plaatsen van loopbruggen boven de gewelven. De loopbruggen moeten minstens één meter breed zijn, beide zijde dienen voorzien te zijn van een leuning één meter hoog met tussenregel en voetplank. De belasting wordt best gespreid over de kapstructuur (d.m.v. ophangingen).	:	11.1.2.
Stookruimte [4] en sacristie [5]: - de vaste plafondafwerking voorzien van een luik om de dakstructuur toegankelijk te maken.	:	11.1.2.

Praktische informatie i.v.m. luiken, ladders, loopbruggen, trappen, ankerpunten, ladder- en klimhaken vindt u in onze onderhoudstip: 'Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten'. Deze kunt u bij ons bestellen of downloaden van het internet via www.monumentenwacht.be.
Wij helpen u graag bij het opmaken van een dakenplan met inplanting van de nodige ladder- en klimhaken.

Voor een goede **instandhouding** van het monument is het van belang dat de volgende **werken** uitgevoerd worden:

Nadere toelichting vindt u in het rapport onder de volgende nummers:

dringend

Dak [1], [2] en [3]:
- de luiken van de dakkapellen afschuren en voorzien van schilderwerk : 2.1.

Dak [2]:
- de naaldhouten schoren en liggers die de gordingen ondersteunen, behandelen tegen kleine klopkever. : 3.1.

Hoofdbeuk [2] en koor [3]:
- de lambrisering, de biechtstoelen en de communiebank herstellen: demonteren en ernstig beschadigde onderdelen vervangen of herstellen en behandelen tegen grote klopkever door een gespecialiseerde firma. Wanneer men het houtwerk opnieuw monteert moeten het worden voorzien van een verluchting tussen de achterkant en het muurwerk. : 7.1.

op korte termijn

Dak [3]:
- een uitgeschoven lei herplaatsen : 1.1.2.

Dak [4]:
- de schouw bovenaan hervoegen; : 2.4.
- de zinken afvoerbuis herstellen. : 4.2.

Witte steen:
- voegwerk op basis van kalk aanbrengen ter hoogte van het maaiveld en de licht verzakte steen van de kroonlijst. : 5.2.2.

Glas-in-lood:
- de bindroeden voorzien van roestwerende afwerklagen. : 5.11.1.

Toren [1] - galmborden:
- de loden slab op de dorpel herstellen; : 5.13.
- optimaliseren van de duivenweringen. Horren of gaas dienen steeds zo ver mogelijk naar buiten te worden geplaatst, zodat geen of nauwelijks randen op de dorpels van de galmopeningen overblijven, waarop vogels kunnen zitten of nestelen. Om de vervuiling te voorkomen is het aan te bevelen het gaas of de horren in de muuropening te plaatsen op ten hoogste 5 cm afstand vanaf de buitenkant. : 11.3.

Gewelven: : 6.1.3.
- de gewelven bovenaan reinigen;
- de afstrijklaag bovenaan vernieuwen.

Interieur kerk [2]:
- de natuurstenen plinten herstellen of eventueel verwijderen; : 6.1.2.
- de afwerklagen op de binnenwanden plaatselijk vernieuwen; : 6.1.2.
- de natuurstenen tegel centraal voor het altaar vervangen. : 6.2.3.

Houten vloeren – Toren [1]:
- de vloer van de klokkenstoel en de torenkamer reinigen. : 6.2.3.

op termijn

Dak [1]: - het bouwafval op de muurplaten verwijderen en de binnen- en buitenmuurplaten verbinden.	:	3.1.
Dak [2]: - een ontbrekend windverband terugplaatsen en loszittende onderdelen herbevestigen. De gebroken gording verstevigen of vervangen.	:	3.1.
Dak [3]: - stantsoenen herplaatsen en de binnenmuurplaat gedeeltelijk vervangen.	:	3.1.
Hoofdbeuk [2] - zolder: - de bakstenen muren boven de zuilen structureel herstellen	:	6.1.1.
Stookplaats: - de zoldering herstellen.	:	6.2.2.
Kerkhofmuur: - het voegwerk herstellen met voegsel op basis van kalk; - de afdeksteen op de noordelijke pilaar herstellen met herstelmortel; - een afdeksteen herleggen.	:	12.2.

Voor een **duurzaam onderhoud** zijn de volgende punten van bijzonder belang:

Regelmatig afschuren, ontstoffen en verven of vernissen van alle houten onderdelen, zoals het binnen- en buitenschrijnwerk.
Het schrijnwerk moet te allen tijde voorzien zijn van de gepaste afwerklagen (aan binnen- en buitenzijde).

Regelmatig reinigen en schilderen van metalen onderdelen.
Ook wanneer het ijzerwerk geen roestvlekken of onregelmatigheden vertoont wordt het toch best om de drie tot vijf jaar van een nieuwe toplaag voorzien.

Monitoring van de scheurvorming in het metselwerk.

Reinigen van de goten en afvoeren, minstens éénmaal per jaar, bij voorkeur na het vallen van de bladeren.

Regelmatig nazicht en herstel van de dakbedekking en aansluitingen, minstens éénmaal per jaar, bij voorkeur na het vallen van de bladeren.

Regelmatig opruimen en reinigen van de zolder.
Dit bevordert het opsporen van gebreken en reduceert de kans op de ontwikkeling van biologische houtaantastingen.

Meer informatie kan u vinden in onze brochures:
"Biologische aantastingen in hout"; "Dieren in en op gebouwen"; "Onderhoud van ijzerwerk"; " Vegetatie op en rond gebouwen"; " Onderhoud van buitenschrijnwerk"; "Onderhoud en herstel van historisch voegwerk"; "Onderhoud van metaal in het interieur"; " Onderhoud van natuursteenvloeren"; " Onderhoud van houten vloeren".
Deze kan u gratis downloaden in pdf bij www.monumentenwacht.be (publicaties / brochures).

Diverse werkzaamheden kunnen, in afwijking van bovenstaande indeling, eventueel gecombineerd uitgevoerd worden.

Van: **Dany Kallaerts** dany.kallaerts@merchtem.be
Onderwerp: Beheersplan Sint-Stefanuskerk Brussegem
Datum: 28 februari 2017 16:58
Aan: psgg@scarlet.be
Kopie: jean-pierre.stalmans@scarlet.be, Infrastructuur infrastructuur@merchtem.be

DK

Geachte

Als bijlage sturen wij u de getekende gemeenteraadsbeslissing van 20 februari 2017, waarbij de gemeenteraad met éénparigheid van stemmen het betreffend beheersplan heeft goedgekeurd.

Met vriendelijke groeten

Dany Kallaerts

Gemeente Merchtem - Dienst Infrastructuur
Aankoopdeskundige
Nieuwstraat 1 - 1785 Merchtem
T. +32 (0) 52 381182 | F. +32 (0) 52 374155
http://www.merchtem.be
infrastructuur@merchtem.be

Elke e-mail uitgaande van de gemeente Merchtem of van één van haar medewerkers heeft uitsluitend informatieve waarde en kan geen verbintenissen tot stand brengen.
Verbintenissen kunnen enkel tot stand worden gebracht via de klassieke briefwisseling, ondertekend door de burgemeester en de gemeentesecretaris.

Van: CO_Infrastructuur@merchtem.be [mailto:CO_Infrastructuur@merchtem.be]
Verzonden: dinsdag 28 februari 2017 16:56
Aan: Dany Kallaerts
Onderwerp: Attached Image

3901_001.pdf

GEMEENTERAAD

Besluit

ZITTING VAN 20 FEBRUARI 2017

Aanwezig:

Tonia Abbeloos, Voorzitter gemeenteraad
Eddie De Block, Burgemeester
Steven Elpers, Paul Van Den Eynde, David De Valck, Maarten Mast, Mario Vandevelde, Schepenen
Julie Asselman, OCMW-voorzitter/schepen
Alfons Heyvaert, Gaspard Graind'orge, Joris Verspecht, Chantal Mostaert, Lieven Vanderstappen , Nadine De Keersmaeker, Walter Teugels, Carol Ann Pilgrim, Nele De Block , Roger Van Bael, Lut Hellinckx-Brasseur, Luc Ceulemans, Lieven Stassijns, Marc Vanderstraeten, Liliane Hauspie, Ludwig De Mesmaeker, Koen Luypaert, Raadsleden
Chris Van den Bossche, Gemeentesecretaris

Verontschuldigd:

Stijn De Keersmaeker , Raadslid

INFRASTRUCTUUR	**Beheersplan Sint-Stefanuskerk Brussegem - goedkeuring**
GR/2017/032	
Openbare zitting	

Regelgeving:

Gelet op het decreet van 7 mei 2004 en latere wijzigingen betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten;

Gelet op de wet van 15 juni 2006 betreffende de overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten, en latere wijzigingen;

Gelet op de wet van 17 juni 2013 betreffende de motivering, de informatie en de rechtsmiddelen inzake overheidsopdrachten en bepaalde opdrachten voor werken, leveringen en diensten;

Gelet op het koninklijk besluit van 15 juli 2011 betreffende plaatsing overheidsopdrachten klassieke sectoren, en latere wijzigingen, inzonderheid artikel 105;

Gelet op het koninklijk besluit van 14 januari 2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten en van de concessies voor openbare werken, en latere wijzigingen, inzonderheid artikel 5, § 2;

Gelet op de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motiveringsplicht van bestuurshandelingen, en latere wijzigingen;

Gelet op het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur;

Gelet op het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, en latere wijzigingen, inzonderheid artikels 248 tot en met 264 betreffende het bestuurlijk toezicht;

Omschrijving/overwegende:
Gezien het college van burgemeester en schepenen in vergadering van 17 maart 2016 akkoord ging om het beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem te laten opmaken door architecte Gisèle Gantois, Neerheide 21 te 1730 Asse-Ter-Heide;

Gelet op het overleg van 25 oktober 2016 van de kerkfabriek Sint-Stefanus Brussegem en architecte Gisèle Gantois, betreffende de opmaak van het beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem;

Gezien tijdens de vergadering van 24 november 2016 van het college van burgemeester en schepenen door architecte Gisèle Gantois een uiteenzetting werd gegeven over het beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem, en dit in aanwezigheid van afgevaardigden van de kerkfabriek Sint-Stefanus Brussegem en de Centrale Kerkraad;

Gelet op bijgaand beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem, opgemaakt door architecte Gisèle Gantois, Neerheide 21 te 1730 Asse-Ter-Heide;

Gezien het college van burgemeester en schepenen in vergadering van 8 december 2016 kennis nam van de uitgewerkte printversie van het beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem;

Gezien dit beheersplan een leiddraad zal vormen om de nodige stappen van onderhoud, restauratie en herinrichting te zetten;

BESLUIT: Goedgekeurd met eenparigheid van stemmen.

Het bijgaand beheersplan van de Sint-Stefanuskerk te Brussegem, opgemaakt door architecte Gisèle Gantois, Neerheide 21 te 1730 Asse-Ter-Heide, wordt goedgekeurd.

Gemeentesecretaris
Chris Van den Bossche

De voorzitter
Tonia Abbeloos

Voor eensluidend afschrift

Gemeentesecretaris
Chris Van den Bossche

De voorzitter
Tonia Abbeloos

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: Schilderijen Maria-reeks / zijmuren koor 1ste helft XVIIIe, copie naar P.P. Rubens, doek, olieverf
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X Nee, ga verder naar vraag 2

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X **J**a, ga naar vraag 4

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6. (origineel wel, vandaag niet)**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's.** ***Ga daarna naar vraag 9.***

De schilderijen waren opgenomen in de lambrisering maar na de werken in de jaren 1970 niet langer.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

In de oorspronkelijke compositie van de 18de eeuwse kerk waren de schilderijen sterk waarde versterkend, voornamelijk wat de artistieke en kunsthistorische waarde betreft.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X **Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.***

Geïntegreerd in de lambrisering

☐ Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Er is een historische verbondenheid met het monument. Zie foto's die dateren van voor de bescherming.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

☐ III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

☐ III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. ***Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.***

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Deze schilderijen staan ook niet specifiek vermeld. Deze cultuurgoederen bevonden zich in het monument op het moment van de bescherming en ze hebben zich daar ook altijd bevonden. De schilderijen waren tot voor de verbouwingswerken van de jaren 1970 geïntegreerd in de lambrisering van het koor. De bedoeling is om ze na restauratie opnieuw te integreren in een nieuw te ontwerpen lambrisering.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: Altaarstuk van hoofdaltaar, Vlaamse School, XVIIIe, doek, olieverf
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X **Nee, ga verder naar vraag 2**

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X **Nee, ga verder naar vraag 3**

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X J**a, ga naar vraag 4**

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6. (origineel wel, vandaag niet)**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.***

Het altaarstuk maakte deel uit van het hoofdaltaar maar werd verwijderd tijdens de werken in de jaren 1970 en los opgesteld tegen de oostelijke wand van het koor.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

In de oorspronkelijke compositie van de 18de eeuwse kerk was het altaarstuk sterk waarde versterkend, voornamelijk wat de artistieke en kunsthistorische waarde betreft.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X **Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.***

Geïntegreerd als altaarstuk van het hoofdaltaar

☐ Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Er is een historische verbondenheid met het monument. Zie foto's die dateren van voor de bescherming.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

☐ III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

☐ III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. ***Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.***

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Dit altaarstuk staat ook niet specifiek vermeld. Dit cultuurgoed bevond zich in het monument op het moment van de bescherming en heeft zich daar ook altijd bevonden. Het altaarstuk was tot voor de verbouwingswerken van de jaren 1970 geïntegreerd in het hoogaltaar in het koor. De bedoeling is om dit altaarstuk na restauratie opnieuw centraal te integreren in een nieuw te ontwerpen lambrisering.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: Houten triomfkruis
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X **Nee, ga verder naar vraag 2**

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X **Nee, ga verder naar vraag 3**

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X J**a, ga naar vraag 4**

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6. (origineel wel, vandaag niet)**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's. *Ga daarna naar vraag 9.***

Het triomfkruis hing oorspronkelijk buiten onder een luifel tegen de oostelijke koormuur. Na de stabiliteitswerken in de jaren 1970 werd het naar binnen geplaatst en hangt nu centraal thv het altaar.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

Dit waardevolle houten triomfkruis gedateerd in ca 1500 versterkt de artistieke en kunsthistorische waarde. Het is beeldbepalend door zijn centrale opstelling.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

☐ Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.*

X Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

Dit triomfkruis is sterk gerelateerd aan de oorspronkelijke religieuse functie van het gebouw.

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. ***Leg uit en ga naar vraag 12.***

Op historische foto's is dit kruis reeds te zien op de oude kerk van voor de verbouwing begin 20ste eeuw.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

X III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

☐ III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. ***Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.***

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Dit triomfkruis staat ook niet specifiek vermeld. Dit cultuurgoed bevond zich in het monument op het moment van de bescherming, eerst buiten tegen de oostgevel van het koor, onder een luifel en later centraal opgehangen boven het altaar. Dit gebeurde na de verbouwingswerken van de jaren 1970 wanneer het naar binnen werd overgebracht.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: H. Eligius van Noyon_oostmuur zuidtransept_1ste helft XVIIIe, geschilderd hout
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X Nee, ga verder naar vraag 2

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X **J**a, ga naar vraag 4

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6.**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's.** ***Ga daarna naar vraag 9.***

De sokkel van het beeld zit vast in de muur. De sokkel werd speciaal gemaakt voor het beeld.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

Dit beeld hoort bij het oudste gedeelte (vermoedelijk 16de eeuw) van de kerk dat niet verbouwd werd en is daardoor voornamelijk versterkend wat de artistieke en kunsthistorische waarde betreft.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X **Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.***

Zie punt 9.

☐ Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Er is een historische verbondenheid met het monument. Het is geïntegreerd in het oudste (vermoedelijk 16de eeuw) gedeelte van de kerk wat niet verbouwd werd.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

☐ III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

X III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Dit houten beeld staat ook niet specifiek vermeld. Dit cultuurgoed bevond zich in het monument op het moment van de bescherming en heeft zich daar ook altijd bevonden. Het beeld maakt deel uit van het oudste gedeelte van de kerk (vermoedelijk 16de eeuw) wat werd bewaard tijdens de grote verbouwing van begin 20ste eeuw.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: H. Stefanus / zuidelijk zijaltaar_1ste helft XVIIIe, geschilderd hout
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X Nee, ga verder naar vraag 2

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X **J**a, ga naar vraag 4

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6.**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's.** ***Ga daarna naar vraag 9.***

Het beeld maakt deel uit van het zuidelijk altaar en is geplaatst in een speciaal daarvoor bestemde nis.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

Dit beeld hoort bij het 18de eeuwse altaar dat op zichzelf deel uitmaakt van het beschermde monument. De altaren zijn in hun geheel sterk waarde versterkend, voornamelijk wat de artistieke en kunsthistorische waarde betreft. Het Sint-Stefanusbeeld hoort daarbij, des te meer om dat Sint-Stefanus de patroonheilige is.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X **Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.***

Zie punt 9.

☐ Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Er is een historische verbondenheid met het monument. De altaren behoren tot het oudste gedeelte van de kerk (koor en transept) wat niet verbouwd werd. De altaren met beelden bevonden zich daar reeds voor de verbouwing van voor begin 20ste eeuw.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

☐ III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

☐ III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. ***Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.***

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Dit houten beeld van de patroonheilige van de kerk staat ook niet specifiek vermeld. Dit cultuurgoed bevond zich in het monument op het moment van de bescherming en heeft zich daar ook altijd bevonden. Het beeld maakt deel uit van het 18de eeuwse zuidelijke zijaltaar wat daar reeds stond voor de grote verbouwing van begin 20ste eeuw.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Fiche analyse statuut cultuurgoed in monumenten die beschermd werden voor 2013

Werkwijze:

Is een monument beschermd voor 1 januari 2013 en wil je nagaan of de onroerende goederen in het monument ook beschermd werden? Dat kan je dit analyseren aan de hand van deze invulfiche.

Deze fiche is een bijlage bij de 'richtlijn cultuurgoederen in monumenten', waarin je meer duiding vindt.

De analyse gebeurt in twee grote stappen:

- *Eerst onderzoek je of er een wettelijke basis is voor de bescherming (stap 1 in de richtlijn);*
- *vervolgens bepaal je of het roerende goed voldoet aan de definitie van cultuurgoederen (Stap 2 in de richtlijn).*

Werk je aan een beheersplan, dan gebruik je de samenvatting onder rubriek III als input voor het beheersplan. Je hoeft enkel de conclusie op te nemen in het beheersplan.

Identificatie roerend goed

1. Naam beschermd monument: (Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
2. Titel beschermingsbesluit (datum en titel): Nr. 1032 _ 4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap) en 4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)
3. Roerend goed in kwestie: O.-L.-Vrouw met Kind / noordelijk zijaltaar_1ste helft XVIIIe, geschilderd hout
4. Erfgoedwaarden van het monument in beschermingsbesluit: In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven.

I. DE WETTELIJKE BASIS VOOR DE BESCHERMING (stap 1 richtlijn)

Vermelding roerend goed

1. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsbesluit of een lijst in een bijlage bij het beschermingsbesluit?

X Nee, ga verder naar vraag 2

☐ Ja, dit betekent dat het als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.5 aan.*

2. Wordt het roerend goed vermeld in het beschermingsdossier?

☐ Ja, op deze manier:

ga verder naar vraag 3

X Nee, ga verder naar vraag 3

Oorsprong en locatie roerend goed

3. Bevond het cultuurgoed zich op het moment van de bescherming in het monument?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.1 aan.*

X **J**a, ga naar vraag 4

☐ Waarschijnlijk, ga naar vraag 4

4. Heeft het roerend goed sinds het ontstaan of de productie ervan zich altijd in het monument bevonden?

X Ja, ga naar vraag 5

☐ Nee, het komt van elders:

- Van waar?

- Vanaf wanneer bevond het zich in het monument?

Ga naar vraag 5.

Statuut roerend goed

Meer informatie over wat 'onroerend uit aard', 'wils-, ornamentele bestemming' en 'economische bestemming' betekent vind je in de richtlijn op pagina 4-5.

5. Is het roerend goed onroerend uit aard, met andere woorden, is het nagelvast?

☐ Ja, dit betekent dat het een onroerend goed is en automatisch mee beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.4 aan.*

X **Nee, ga naar vraag 6.**

6. Is het roerend goed onroerend door ornamentele bestemming? M.a.w. het roerend goed is niet nagelvast, maar wel materieel geïntegreerd in het monument.

X **Ja, op welke manier is het geïntegreerd? Staaf eventueel met foto's.** ***Ga daarna naar vraag 9.***

Het beeld maakt deel uit van het noordelijk altaar en is geplaatst in een speciaal daarvoor bestemde nis.

☐ Nee, ga naar vraag 7.

7.Is het roerend goed onroerend door wilsbestemming?

7.1. Werd het roerend goed gemaakt voor het monument (op bestelling, gesamtkunst,...).

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie of informatie in het beschermingsdossier. Leg uit *en ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 7.2.

☐ Neen, ga naar vraag 7.2.

7.2. Heeft de (oorspronkelijke) eigenaar expliciet beslist om het roerend goed blijvend in het monument te houden (testament, brief,…)?

☐ Ja, en dat kan gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie.

Leg uit en *ga naar vraag 9.*

☐ Ja, maar dat kan niet gestaafd worden aan de hand van wetenschappelijke historische informatie. Ga naar vraag 8.

☐ Neen, ga naar vraag 8.

8. Is het roerend goed onroerend door economische bestemming? *M.a.w. het monument werd (ook) beschermd omwille van een specifieke functie en het roerend goed is onlosmakelijk verbonden met die functie.*

Bijvoorbeeld:
- *de molenstenen in een molen*
- *het heiligenbeeld van een patroonheilige in een kerk, beschermd omwille van de devotie ervan.*

Liturgisch vaatwerk en textiel in kerken daarentegen zal meestal enkel gerelateerd zijn aan de liturgische functie en niet aan de erfgoedwaarde van het kerkgebouw

8.1. Blijkt uit het beschermingsbesluit of -dossier dat het monument (ook) beschermd werd omwille van een specifieke functie?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.2.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.2. Kan de functie gelinkt worden aan één van de erfgoedwaarden op basis waarvan het monument werd beschermd?

☐ Ja. *Toon aan en ga naar vraag 8.3.*

☐ Nee. Dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

8.3. Is het roerend goed onlosmakelijk verbonden met de functie?

☐ Ja, *geef aan hoe en ga naar vraag 9*.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.2 aan.*

II. DE CRITERIA VOOR CULTUURGOEDEREN (stap 2 richtlijn)

Hieronder wordt nagegaan of het roerend goed, waarvoor er een wettelijke basis voor bescherming bestaat (stap 1 in de richtlijn), ook voldoet aan de voorwaarden van de definitie van een cultuurgoed in het Onroerenderfgoed-besluit (art. 2, 8°). Sommige vragen kunnen inhoudelijk samenvallen met onderdelen van stap 1. In dat geval kan de motivatie in die onderdelen hieronder hergebruikt worden.

9. Is het roerend goed van algemeen belang omwille van de versterking van de erfgoedwaarde(n) van het monument?

Anders gezegd er is een waardeversterkende band tussen het roerend goed en het monument (cf. de waarde vermeld in de bescherming die aan de grondslag ligt van de bescherming van het monument; het gaat daarbij niet alleen om de artistieke of historische waarde, maar het kan ook gaan over bv. een socio-culturele, volkskundige of wetenschappelijke waarde). Als men het roerend goed wegneemt vermindert de erfgoedwaarde van het gebouw.

Of versterkt het roerend goed de waarde van het monument vermeld in het beschermingsbesluit? Het wegnemen van het roerend goed zou dus de erfgoedwaarde van het gebouw, op basis waarvan het werd beschermd, verminderen.

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. Einde onderzoek. Kruis *bij de eindconclusie* III.3. aan.

X **Ja, het roerend goed versterkt de erfgoedwaarden. *Leg uit en ga naar vraag 10.***

Dit beeld hoort bij het 18de eeuwse altaar dat op zichzelf deel uitmaakt van het beschermde monument. De altaren zijn in hun geheel sterk waarde versterkend, voornamelijk wat de artistieke en kunsthistorische waarde betreft. Het O.-L.-Vrouw met Kind hoort daarbij.

10. Heeft het samen voorkomen van het roerend goed met het gebouw een bijzondere waarde omdat het *ofwel* ontworpen/vervaardigd is met of voor het gebouw *ofwel* gerelateerd is aan de functie ervan?

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X **Ja, het roerend goed is ontworpen/vervaardigd met of voor het gebouw. Leg uit *en ga naar vraag 11.***

Zie punt 9.

☐ Ja, het roerend goed is gerelateerd aan de functie van het gebouw. *Leg uit en ga naar vraag 11.*

11. Is er een historische verbondenheid met het monument? *De historische verbondenheid houdt in de eerste plaats in dat het roerend goed aanwezig is in het monument op het ogenblik van de bescherming en dat het al geruime tijd verbonden is met het monument.*

☐ Nee, dit betekent dat het roerend goed niet beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan.*

X Ja. *Leg uit en ga naar vraag 12.*

Er is een historische verbondenheid met het monument. De altaren behoren tot het oudste gedeelte van de kerk (koor en transept) wat niet verbouwd werd. De altaren met beelden bevonden zich daar reeds voor de verbouwing van voor begin 20ste eeuw.

12. Is het beschermde monument eigendom van een privé-eigenaar (natuurlijke personen, private rechtspersonen en verenigingen)?

X Nee. Dat betekent dat het roerend goed als cultuurgoed beschermd is. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Ja. Zo ja wie:

Ga naar vraag 13.

13. Is één van onderstaande uitspraken van toepassing op het roerend goed?

☐ Het is opgenomen in het beschermingsbesluit of lijst in bijlage. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Het is opgenomen in een goedgekeurd beheersplan. Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Er zijn premies gegeven aan het roerend goed. Noteer hieronder wanneer en welke premies?

Het roerend goed beschermd is beschermd als cultuurgoed. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.6 aan.*

☐ Nee. Geen van bovenstaande uitspraken is van toepassing. Het roerend goed is niet beschermd. *Einde onderzoek. Kruis bij de eindconclusie III.3. aan*

III. SAMENVATTING VAN HET ONDERZOEK EINDCONCLUSIE

☐ III.1. Het roerend goed is niet beschermd: het bevond zich niet in het monument op het moment van de bescherming.

☐ III.2. Het roerend goed is niet beschermd: er is geen wettelijke beschermingsgrond.

☐ III.3. Het roerend goed is niet beschermd: het voldoet niet aan de voorwaarden van de definitie van cultuurgoederen.

→ *Is de conclusie dat het goed niet beschermd is, dan moet het niet opgenomen worden in het beheersplan.*

☐ III.4. Het roerend goed is beschermd: het is onroerend uit aard.

→ *Neem het roerend goed op in de beschrijving van de erfgoedelementen en –kenmerken in het beheersplan.*

☐ III.5. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het is opgenomen (in een bijlage bij) het beschermingsbesluit.

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan en een duidelijke foto ervan.*

☐ III.6. Het roerend goed is beschermd als cultuurgoed: het voldoet aan de definitie van cultuurgoederen en de wettelijke beschermingsgrond is:

X onroerend door ornamentele bestemming. ***Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.***

In het beschermingsbesluit staan geen specifieke erfgoedwaarden beschreven. Dit houten beeld van de patroonheilige van de kerk staat ook niet specifiek vermeld. Dit cultuurgoed bevond zich in het monument op het moment van de bescherming en heeft zich daar ook altijd bevonden. Het beeld maakt deel uit van het 18de eeuwse noordelijke zijaltaar wat daar reeds stond voor de grote verbouwing van begin 20ste eeuw.

☐ onroerend door wilsbestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II. Verwijs daar bij ook naar de wetenschappelijke historische informatie of ander bronnenmateriaal*

☐ onroerend door economische bestemming. *Geef een bondige samenvatting van Stap I en II.*

→ *Neem het* roerend *goed op in de lijst van cultuurgoederen bij het beheersplan, samen met een bondige samenvatting en een duidelijke foto.*

Vragen?

Heb je vragen over de toepassing van de richtlijn cultuurgoederen of het gebruik van deze invulfiche? Dan kan je terecht bij een erfgoedconsulent van de provincie waar het onroerend goed ligt. Het adres van de provinciale afdelingen vind je hieronder.

Onroerend Erfgoed Antwerpen
Anna Bijnsgebouw
Lange Kievitstraat 111-113 bus 53, 2018 ANTWERPEN
***T** +32 (0)3 224 62 10 – **F** +32 (0)3 224 62 23*
antwerpen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Limburg
Hendrik Van Veldekegebouw
Koningin Astridlaan 50 bus 1, 3500 HASSELT
***T** +32 (0)11 74 22 20 – **F** +32 (0)11 74 22 39*
limburg@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant
Dirk Boutsgebouw
Diestsepoort 6 bus 94, 3000 LEUVEN
***T** +32 (0)16 66 59 00 – **F** +32 (0)16 66 59 05*
vlaams-brabant@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen
Jacob van Maerlantgebouw
Koning Albert I-laan 1.2 bus 92, 8200 BRUGGE
***T** +32 (0)50 24 81 50 – **F** +32 (0)50 24 82 05*
west-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen
Virginie Lovelinggebouw
Koningin Maria Hendrikaplein 70, bus 91, 9000 GENT
***T** +32 (0)9 276 24 40 – **F** +32 (0)9 276 24 45*
oost-vlaanderen@onroerenderfgoed.be

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

Afdeling Lokale Organisatie en Werking
Boudewijnlaan 30 bus 70
1000 BRUSSEL
www.binnenland.vlaanderen.be

Aan de voorzitter van de kerkfabriek
van Sint-Jan-Baptist (Ossel)
Osselstraat 1
1785 MERCHTEM (Brussegem)

uw bericht van	**uw kenmerk**	**ons kenmerk**	**bijlagen**
		LOW 2017R-M313	besluit
vragen naar/e-mail		**telefoonnummer**	**datum**
Roger Reynaerts		016/66 62 77	10 -05- 2017

Betreft : Ministerieel Besluit houdende erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem

Geachte voorzitter,

Als bijlage bezorg ik u een afschrift van het Ministerieel Besluit houdende erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem.

Een afschrift van dit besluit werd ook verzonden naar het bisdom, de gouverneur, de minister van justitie, de gemeente Merchtem, de betrokken parochies en het Centraal Kerkbestuur.

Ik vestig uw aandacht op artikel 4/11 van het eredienstendecreet van 7 mei 2004, zoals gewijzigd bij decreet van 6 juli 2012. Dit artikel bepaalt dat de penningmeesters van de kerkfabrieken van de samengevoegde parochies hun eindrekening opmaken met toepassing van artikel 56 van dit decreet.

Die eindafrekeningen moeten vervolgens ter goedkeuring worden voorgelegd aan de kerkraad van de te behouden/nieuwe kerkfabriek, in casu de kerkfabriek Sint-Jan-Baptist te Merchtem.

Hoogachtend,

Namens de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,

Nicole Pijpops
Afdelingshoofd

Vlaamse Regering

Ministerieel besluit houdende erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, INBURGERING, WONEN, GELIJKE KANSEN EN ARMOEDEBESTRIJDING,

Bevoegdheid

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, artikel 2.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 2, §5, eerste lid, 1°, en artikel 6, eerste lid, 4°.

Het samenwerkingsakkoord van 2 juli 2008 tot wijziging van het samenwerkingsakkoord van 27 mei 2004 tussen de Federale Overheid, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de erkenning van de erediensten, de wedden en pensioenen van de bedienaars van de erediensten, de kerkfabrieken en de instellingen belast met het beheer van de temporaliën van de erkende erediensten, artikel 3, §1, en artikel 1, 5°.

Feitelijke context

Met de brief van 7 maart 2017 verzoekt de aartsbisschop van het Aartsbisdom Mechelen-Brussel om de erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem.

Het dossier bevat de plannen en de integrale inventaris van de samen te voegen parochies.

Juridisch kader

Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten, artikelen 4/3 tot en met 4/11, gewijzigd bij het decreet van 6 juli 2012.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2005 houdende vaststelling van de criteria voor de erkenning van de plaatselijke kerk- en geloofsgemeenschappen van de erkende erediensten, artikelen 7/1 tot en met 7/9, gewijzigd bij het besluit van 21 december 2012;

Advisering en raadpleging

Met de beslissing van 1 september 2015 verklaart de kerkraad van de kerkfabriek Sint-Jan-Baptist zich akkoord met de erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem.

Met de beslissing van 22 oktober 2015 verklaart de kerkraad van de kerkfabriek Sint-Gudula zich akkoord met de erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem, indien aan volgende voorwaarde wordt voldaan:

- elke huidige kerkfabriek/parochie behoudt voor maximaal 10 jaar financiële autonomie over de eigendommen + gelden, die zij bezit op het ogenblik dat de nieuwe kerkfabriek aantreedt.

Met de beslissing van 12 december 2015 verklaart de kerkraad van de kerkfabriek Sint-Stefanus zich akkoord met de erkenning van de opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem, indien aan volgende voorwaarde wordt voldaan:

- elke huidige kerkfabriek/parochie behoudt voor maximaal 10 jaar financiële autonomie over de eigendommen + gelden, die zij bezit op het ogenblik dat de nieuwe kerkfabriek aantreedt.

In haar notulen van 7 februari 2015 bevestigt de kerkraad van de kerkfabriek Sint-Stefanus dat er geen akkoord is over de voorgestelde fusie als de afspraken omtrent deze fusie niet nageleefd worden. Zij voegt bij deze notulen deze afspraken (6 voorwaarden) d.d. 03.09.2015 nogmaals toe.

De gemeente Merchtem heeft op 31 augustus 2015 een gunstig advies uitgebracht.

De minister van Justitie heeft op 10 april 2017 een gunstig advies gegeven.

Verantwoording

De bovenvermelde adviezen zijn deels gunstig, deels ongunstig. Zowel het advies van de Minister van Justitie als het advies (= Decreet) van de Aartsbisschop zijn positief.

De samenvoeging van twee of meer geloofsgemeenschappen betreft echter de interne organisatie van de eredienst. De scheiding tussen Kerk en Staat, en meer in het bijzonder artikel 21 van de Grondwet, garandeert de organisatorische autonomie van de erediensten. De territoriale en bestuurlijke organisatie behoren tot de organisatorische autonomie van de eredienst. Het samenvoegen van twee of meer geloofsgemeenschappen of het aanpassen van de gebiedsomschrijving van een geloofsgemeenschap is dus een exclusieve bevoegdheid van het erkend representatief orgaan van de eredienst, met toepassing van en met respect voor alle interne regels van de eredienst. De Vlaamse Regering hoeft enkel na te gaan of die beslissing genomen is door het binnen die eredienst bevoegde orgaan, maar kan noch de pastorale overwegingen, noch het respecteren van alle nadere interne vormvoorschriften in vraag stellen. Alle kerkrechtelijke bezwaren kunnen via de geëigende canonieke procedures worden aangevoerd, maar ze kunnen niet het voorwerp uitmaken van een beoordeling door de Vlaamse Regering.

Bijgevolg kan een positief gevolg gegeven worden aan het verzoek tot samenvoeging.

BESLUIT:

Artikel 1. De opheffing van de parochies Sint-Gudula (Hamme) en Sint-Stefanus (Brussegem) + de samenvoeging ervan met de parochie Sint-Jan-Baptist (Ossel) te Merchtem, wordt erkend.

Art. 2. De eerste gedeeltelijke vernieuwing van de kerkraad van de kerkfabriek Sint-Jan-Baptist, overeenstemmend met de in artikel 1 vermelde parochie, vindt plaats in de loop van de maand april 2020.

Tegen deze beslissing kan een beroep tot nietigverklaring of een verzoek tot schorsing van de tenuitvoerlegging worden ingediend bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Het verzoekschrift wordt ingediend, hetzij elektronisch via een beveiligde website van de Raad van State (http://eproadmin.raadvst-consetat.be), of met een ter post aangetekende brief die wordt toegezonden aan de Raad van State (Wetenschapsstraat 33 te 1040 Brussel). Het verzoekschrift wordt ingediend binnen een termijn van zestig dagen nadat de beslissing werd betekend.

Brussel, 10 -05- 2017

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding,

Liesbeth HOMANS

Voor eensluidend afschrift
De Gedelegeerde ambtenaar

BEHEERSPLAN SINT-STEFANUS BRUSSEGEM
2017.10.24

BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED

Sint-Stefanuskerk, kerkpad, kerkhof en kerkhofmuur (ID:40295)
Brussegemplein
1785 Brussegem

(Omgeving) Sint-Stefanuskerk (en pastorie)
Nr. 1032
4.03/23052/104.1/OB000650 (Landschap)
4.01/23052/122.1/OB000651 (Monument)

'13 september 1976'

Beheersplan opgemaakt door:
Gantois Gisèle,
Architect MSc in Conservation
Neerheide 21
1730 Asse Ter Heide

Opdrachtgever:
Kerkfabriek Sint-Jan-Baptist
Osselstraat 1
1785 Merchtem (Brussegem)
vroeger:
Kerkfabriek Sint-Stefanus

Eigenaar:
De gemeente Merchtem

Datum ter goedkeuring ingediend:

Niets uit deze studie mag gekopieerd worden zonder voorafgaande toelating van de auteur
gisele.gantois@kuleuven.be

DEEL B - ADDENDA

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

INVENTARIS ANDERE DAN CULTUURGOEDEREN

1. Los kerkelijk meubilair

1.1. Zitmeubel(s)
1.1.1. Zetel/sacristie
Deze verkeert in goede staat, enkel de galons en de bekleding zijn wat versleten en vervuild.

Ill. 1

1.1.2. Vier zetels/koor
Deze verkeren alle in goede staat.

<u>Ensemble van 2 stoelen met leuning – hoogkoor</u>
- Ensemble van 2 rode kerkstoelen – hoogkoor

Ill. 2

<u>Ensemble van 2 stoelen zonder leuning – hoogkoor</u>
- Bidstoel – hoogkoor

Ill. 3

- Bidstoel

Ill. 4

1.1.3. Kerkstoelen/schip, transepten, zijkapellen, zijbeuken
- Kerkstoelen – nieuw – kerk

Ill. 5
- Kerkstoelen – oud – kerk

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Ill. 6

1.1.4. Banken
- 2 houten banken – oksaal

Ill. 7

- Orgelbank – oksaal

Ill. 8

1.2. Bidbank(en)
Deze bidbank verkeert in goede staat.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

1.3. Dienstaltaar/kruising
Eik – centraal – gemaakt uit vroegere communiebank
Het dienstaltaar werd opgebouwd uit de panelen van de vroegere communiebank. De sporen van de plaats van deze communiebank zijn nog te zien in de vloer.

Ill. 9

Ill. 10: Communiebank 1741 – 1760 – KIK-IRPA A067058 foto uit 1944.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

11

12

Ill. 11 & 12: Communiebank 1741 – 1760 – KIK-IRPA A067063 en A067061 - foto's uit 1944.

Ill. 13: Communiebank 1741 – 1760 – KIK-IRPA M249286 - foto uit 1944. Dit paneel vormt nu het frontpaneel van het dienstaltaar.

Huidige toestand:

Dit verkeert in goede staat. Het werd ingestreken met een sterk glanzende vernis.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

2. Schilderijen

2.1. Kruisweg/M249278/*muren zijbeuken*
Al deze werken zijn dusdanig opgehangen dat het vuil dat achter het schilderij naar beneden valt (bv. van de gewelven) zich nestelt tussen het doek en het spanraam. Hierdoor gaat de verflaag onderaan het doek opstuwen en afvallen. Bij vele stukken werd er ook een blindslag van de vernislaag vastgesteld, wat de doffe plekken kan verklaren.
Verder werden de volgende gebreken vastgesteld:
nr. 3: grote lacune in de rechterbovenhoek
nr. 8: uitvliegopeningen in de eikenhouten lijst
nr. 9: ontbrekend kruis op de lijst
XIXe, doek, 90 x 70: Foto: Jezus sterft aan het kruis (M 249278'76)

<u>Kruiswegstatie I</u>

Ill. 14

<u>Kruiswegstatie II</u>

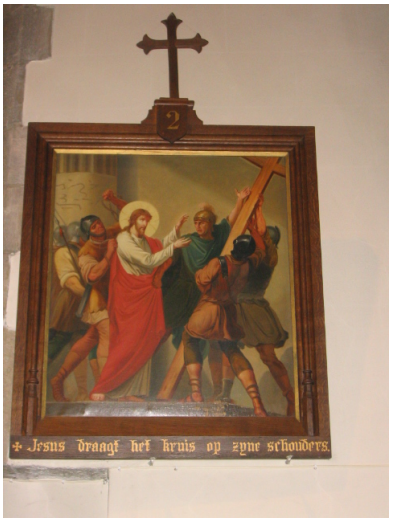

Ill. 15

Kruiswegstatie III

Ill. 16

Kruiswegstatie IV

Ill. 17

Kruiswegstatie V

Ill. 18

Kruiswegstatie VI

Ill. 19

Kruiswegstatie VII

Ill. 20

Kruiswegstatie VIII

Ill. 21

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Kruiswegstatie IX

Ill. 22

Kruiswegstatie X

Ill. 23

Kruiswegstatie XI

Ill. 24

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Kruiswegstatie XII

Ill. 25

Kruiswegstatie XIII

Ill. 26

Kruiswegstatie XIV

Ill. 27

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

2.2. Jezus aan het kruis/ M249277'79/*westmuur noordelijke zijbeuk*

19de eeuw – hoogte 90cm x breedte 70 cm
Doek, olieverf
Vlaamse School, XVIIIe, doek, olieverf, ca. 200x100

Huidige toestand:

Dit werk is opgehangen met een stalen kabeltje en steunt onderaan op twee metalen staafjes. Hierdoor ontstaat er een soort trechter waardoor het vuil zich beneden opstapelt. Aan de achterkant is het werk sterk vervuild met stof en spinrag. Er zijn in het spanraam hier en daar uitvliegopeningen en hoopjes boormeel te merken. Mogelijk is de aantasting door houtetende insecten actief. We vermoeden dat het schildersdoek werd bedoekt (voorzien van een tweede steunweefsel). Het doek hangt erg slap en onderaan zijn er sterke golvingen. Op vele plaatsen komt het doek los of zijn er luchtblazen tussen beide doeken. De picturale laag lijkt in goede staat, hoewel er plaatselijk witte vlekken zijn. Mogelijk zijn dit oppervlakteschimmels. In het midden is er een horizontale scheur, vermoedelijk is dit de naad waar twee doeken aan elkaar werden genaaid. Het is ook mogelijk dat het de plaats is waar het doek de horizontale stijl van het spanraam raakt, waardoor de verflaag is gebarsten.

Ill. 28: KIK-IRPA M249277'79

Ill. 29: Positie in de kerk in 2015.

2.3. Jezus aan het kruis/M249277'76

Ill. 30: KIK-IRPA M 249277'76

2.4. Doopsel van Jezus/*zuidmuur koor*
Vlaamse School, 1ste helft XVIIIe, doek, ca. 200x180.

2.5. Vlucht naar Egypte/*noordmuur koor*
Vlaamse School, 1ste helft XVIIIe, doek, ca. 200x180.
Deze schilderijen worden vermeld in Inventaris Bouwkundig Erfgoed[17] De twee schilderijen zijn als pendants opgehangen in het koor. Ze hebben beide dezelfde ophanging waardoor er aan de achterzijde veel vuil (vooral spinnenwebben) blijft zitten.

[17] Agentschap Onroerend Erfgoed 2015: *Parochiekerk Sint-Stephanus.* In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40295 op 11-11-2015 13:55.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

3. Sculptuur

3.1. Hout
3.1.1. H. Jozef met kind/(h. 121 cm)/M138418/noordelijke zuil schip
3de kw. XIXe, gepolychromeerd hout h. 121
Dit beeld vertoont een hele reeks gebreken.
Op verschillende plaatsen zijn er ontelbaar veel uitvliegopeningen van houtetende insecten. Plaatselijk hebben deze veel schade (vermolming) aangericht, zoals in het aangezicht van Jozef. Enkele uitvliegopeningen zijn zodanig groot qua diameter, dat het wel aantastingen van bonte knaagkever lijken. Ook de stoffering heeft veel te lijden gehad onder de aantastingen. Op vele plaatsen, maar vooral op de zomen met de glanzende verguldingen, zijn er lacunes ontstaan. Deze lacunes gaan meestal tot op de drager. Aan de rechterhand van het kind zijn twee vingers afgebroken.

Ill. 31

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

3.1.2. H. Anna leert Maria lezen/M249284/(h. 96 cm)/noordtransept
e. XIXe, neogotisch, verguld en gepolychromeerd hout, h. 96
Aan de linkerzijde is er een strook uitvliegopeningen.
Vermoedelijk zijn de aantastingen niet meer actief. Er zijn allerlei barsten en openstaande naden. Deze beeldengroep is grotendeels afgewerkt met een polimentvergulding (blaadjes geplet goud op een onderlaag van rode bolus). Deze is op vele plaatsen weggesleten, vermoedelijk door deze afwerking te reinigen met water. Waar de blaadjes dubbel lagen is het bladgoud beter bewaard gebleven. De inkarnaten zijn wellicht meermaals overschilderd.
De eikenhouten sokkel verkeert structureel in goede staat, hoewel er in de spinthoutstrook aan de noordelijke zijde opnieuw uitvliegopeningen zijn van houtetende insecten. Op het voetstuk is er een enorme vochtkring.

Ill. 32

3.1.3. H. Franciscus van Assisi/zuidelijke zuil schip
Aan de achterzijde zijn er licht gekleurde (niet vervuilde), dus mogelijk jonge uitvliegopeningen van gewone houtwormkever. Plaatselijk ligt er een hoopje boormeel. Mogelijk is de aantasting dus actief. De vingertoppen van de rechterhand zijn afgebroken. Er zijn enkele lichte openstaande naden. De verflaag verkeert in goede staat, maar is licht vervuild.
Het beeld staat rechtstreeks op een stenen sokkel, zonder tussenlaag of buffer. Plaats daarom bv. een laagje kurk.

Ill. 33

Er is lichte stootschade. Het beeld is vervuild met roet en werd gevernist.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

3.1.4. H. Antonius Abt/zuidelijke zuil schip
Niet gedateerd
Aan de zuidelijke zijde zijn er enkele uitvliegopeningen van gewone houtwormkever. Mogelijk is de aantasting actief. In aansluiting met de rechtervoet en het voetstuk is er een open naad. De verflagen zijn in goede staat. Er is opnieuw geen buffer aanwezig. Na een viering of een verluchting kan de warme, met vocht verzadigde lucht condenseren op de koude steen.

Ill. 34: Sint-Antonius

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

3.1.5. H. Stefanus/noordelijke zuil schip

Polychroom
Patroonheilige
Enkele verticale stroken van dit beeld zijn ernstig vermolmd. De uitvliegopeningen zijn meestal nogal vervuild, zodat het mogelijk een oude aantasting is, toch blijft voorzichtigheid geboden. De verflaag is, buiten de perforaties van de houtetende insecten gerekend, eigenlijk nog in goede staat. Er is geen buffer aanwezig.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Ill. 35

3.1.6. Gekleed beeld, O.-L.-Vrouw met Kind, beeld Mechels, (M 249280'76) met troonhemel/M249281/noordelijke zijbeuk

Deel van plaatselijk ritueel – processie
2e h. XVIe, gepolychr. hout, kleding XIXe,
h. 100 cm bestaande uit beeld, textiel / mantel en metalen kronen, scepter en bol.
Met baldakijn , met 2 stel gewaden, klas. kap met zilveren kroontjes en blauwe kap kop. kroontjes
Mechels atelier

Beeld
In het staketsel dat opgebouwd werd met verschillende houten plankjes is er een zeer actieve aantasting door houtetende insecten. Er liggen hoopjes boormeel, afgestorven kevertjes en zelfs een larve. In het beeld zelf zijn er ook uitvliegopeningen, de kans is echter klein dat de aantasting niet actief is, met een broeihaard in de buurt. In de aangezichten zijn er ter plaatse van de lacunes ook sporen van insectenvraat.

Ill. 36 a&b Gebeeldhouwde en vergulde houten troonhemel met O.L.Vrouw met kind (b=M249280)

Textiel/Mantel
Verschillende aankledingen.
De aankleding is erg vervuild met stof en roet. Op enkele plaatsen komt het reliëfborduurwerk los. Het geheel is erg vervuild met stof.

Metaal/Kronen, Scepter en Bol
De kronen, scepter en bol zijn licht aangelopen (sulfidering: verweringsproces waarbij zilver reageert met zwavelverbindingen uit de lucht). Aan de binnenkant van de kronen zijn er heel veel resten van poetsmiddel blijven zitten. Over het verwijderen van wit gekleurde resten van poetsmiddel

(Baldakijn en) troonhemel, voor gekleed beeld van O.-L.-Vrouw met Kind – M249281'76 – noordelijk zijbeuk
e. XVIIe-b. XVIIIe, verguld hout (eik?), h. ca 170

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Er zijn hier en daar een aantal uitvliegopeningen van houtetende insecten. Plaatselijk is er lichte stootschade in het houtsnijwerk en de verguldingen. In het bovenblad van de onderliggende tafel zijn er vermoedelijk actieve aantastingen

Ill. 37 Processie ter ere van Onze-Lieve-Vrouw

3.2. Gips

3.2.1. H. Hart van Maria – zuidelijke pijler kruising

Ill. 38

Dit beeld werd menig maal overschilderd. Lacunes in de verflaag werden eveneens overschilderd. Er werden geen structurele gebreken waargenomen. Het beeld werd afgewerkt met een glanzende vernis, die plaatselijk druipsporen heeft veroorzaakt.

3.2.2. H. Hart van Jezus - noordelijke pijler kruising

Vormt koppel met beeld 3.2.1.
Dit beeld vertoont geen structurele gebreken. Plaatselijk is er zeer lichte stootschade. Het beeld werd afgewerkt met een sterk glanzende vernis.

Ill. 39

3.2.3. H. Antonius + staander – plaaster – achter rechts

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Ill. 40

3.2.4. Beelden oude kerststal – geschilderd
- Drie beelden in pastorie
- Kast portaal

3.2.5. H. Barbara/zuidelijke zuil schip
Er is vooraan lichte stootschade. Het voetstuk is afgewerkt met houten planken, in enkele daarvan zijn er uitvliegopeningen van houtetende insecten. Mogelijk is de aantasting niet actief.

Ill. 41

3.2.6. H. Theresia van Lisieux/westmuur zuidelijke zijbeuk
Ter hoogte van het voetstuk zijn er verschillende breuken. Ook dit beeld is vervuild met roet. Mogelijk speelt de nabijheid van de uitblaasopening van de hete luchtverwarming hierin een rol.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Ill. 42

3.2.7. H. Rochus – noordelijke zuil schip

Dit beeld verkeert in goede staat. Er zijn enkele watervlekken.

Ill. 43

4. Andere voorwerpen

4.1. Houten drager van het processievaandel in de westelijke sacristiekast
Aantasting door de gewone houtetende kever.

4.2. Doopvont/noordtransept
De sokkel en het bekken zijn uitgevoerd in blauwe hardsteen. Het bekken is gevuld met water. Ter hoogte van het waterpeil zijn er aan de buitenzijde van het bekken sporen van gelaagdheid en zoutuitbloei. Mogelijk is er een verband tussen beide. Het deksel is vervaardigd uit messing, aan de binnenzijde werd het afgewerkt met een zink-of loodlaag. Maar de onderste randen zijn beschadigd en er zijn sporen van roestvorming op de interne ijzeren ring. De bekronende bol is op vele plaatsen

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

gedeukt en het kruis ontbreekt.

Ill. 44

4.3. Metaal

4.3.1. Liturgisch vaatwerk

Sommige van de voorwerpen werden gedocumenteerd door KIK maar zijn niet meer aanwezig in de kerk. (of in safe?)

4.3.1.1. Misampullen en schalen

- Twee misampullen en schaal – 1750 – zilver - A67046 – *Niet gevonden* – Safe?

Een **ampul** of **buret** is een glazen of metalen schenkkannetje dat tijdens de katholieke Mis wordt gebruikt om water en wijn in de miskelk te gieten.
Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Ampul_(mis)

4.3.1.2. Schalen

- Schaal – zilver – 1750 – safe
- Schaal – messing

4.3.1.3. Kelken

- Miskelk/A67043

Niet gevonden.

- Miskelk/A67049/(h. 24 cm)

Niet gevonden.

- Miskelk/M138422/(h. 27,7 cm)

Niet gevonden.

- Kelk en plateen – 30.08.1953 – sacristie
- Kelk en plateen – ben. St. Anna – safe
- Kelk en plateen – kruis op voet – safe

4.3.1.4. Cibories

- Ciborie/A67050

Niet gevonden.

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

- Ciborie – safe
- Ciborie – tabernakel
- Ciborie – tabernakel
- Ciborie – tabernakel

4.3.1.5. Monstrans
In de late middeleeuwen bereikte de edelsmeedkunst een hoogtepunt met de vervaardiging van zeer rijkbewerkte, meestal zilveren monstransen. Deze bestaan dikwijls uit drie torentjes waarvan de middelste een glazen cilinder bevat waarin de hostie kan worden geplaatst. Het middelste torentje wordt ondersteund door de voet, aan de zijtorentjes hangen soms penningen ter decoratie.
De barokke stralenmonstransen hebben de vorm van een stralende zon op een voet. Het midden van de zon bestaat uit twee ronde glazen plaatjes waarin de hostie wordt geklemd. Zowel toren- als stralenmonstransen hebben een halvemaanvormige knijpertje dat de hostie op zijn plaats houdt; dit wordt een lunula genoemd.
Tegenwoordig worden sinds 1850 hoofdzakelijk monstransen gemaakt in neo-gotische stijl
https://nl.wikipedia.org/wiki/Monstrans

- Torenmonstrans/sacristiekast
Deze verkeert structureel in goede staat, het messing vertoont plaatselijk interferentiekleuren. Mogelijk is dit te wijten aan een vernislaag. De monstrans wordt bewaard in een koffer die opgebouwd is uit hout (dat plaatselijk beschadigd en aangetast is) en karton. Het werd aan de binnenzijde afgewerkt met leder en aan de buitenzijde met linnen.
- Houten staf draagt sporen van (actieve?) insectenvraat.
- Vermoedelijk elektrolytisch gereinigd en verzilverd – vergulding is niet meer zichtbaar.

- Zonnemonstrans/(h. 61 cm)/sacristiekast
Deze is sterk vervuild met kaarsvetspatten en stof. Het zilver rond de lunula (de **Lunula** (*maantje* in het Latijn) is een ring- of maanvormige houder, meestal van verguld zilver of goud, waarin een geconsacreerde Hostie kan worden geklemd. Lunula en Hostie worden vervolgens in een monstrans geschoven en worden bijvoorbeeld tijdens het Lof ter verering uitgesteld.[18]) is sterk aangelopen en is tevens sterk vervuild. Enkele vergulding lijken te zijn overschilderd. De architraaf (de horizontale lijst tussen de twee kapitelen) is gebroken.

4.3.1.6. Wierookvaten en toebehoren
- Wierookvat met staander – messing – hoogkoor
- Wierookschepje/sacristie kluis/(h. 9,5 cm)//M244444
messing
- Wierookvatje & schepje – ziver – safe
- Vuurschaal (wierook)
- Wierookschelp

4.3.1.7. Carillons
- Klok – hoogkoor
- Altaar carillon – 4 klokjes
- Altaar carillon – 3 klokjes – sacristie

4.3.1.8. Wijwater
- Wijwateremmer
- Ensemble van 2 wijwatersprenkelaars

4.3.2. Verlichtingsornamenten
Kandelaars

[18] Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Lunula_(christendom)

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

- Smeedijzer 8 stuks?
- Metaal 8 stuks
- Paaskaarskandelaar – kerk
- Kandelaar – messing – sacristie
- Kandelaar
- Kandelaar – messing
- Vier kandelaars/(h. 62 cm)/M249282/
e. XVIIe-b. XVIIIe, messing
Deze kandelaars vertonen veel gebreken. Op de meest uitstekende delen zijn er gaten, wellicht ontstaan door het vaak poetsen met schurende middelen. Ze zijn plaatselijk gedeukt. Op andere plaatsen zijn er herstellingen uitgevoerd met tinsoldeer of staat het messing erg dof. Ze zijn vervuild met kaarsvetspatten. Net zoals bij de godslamp zijn er harde groene vlekken. Mogelijk zijn dit sporen van actieve corrosie, waarover een laagje vernis is gestreken.
(Twee kandelaars op het zijaltaar – H. Stefanusaltaar)
(Twee kandelaars op het zijaltaar – O.-L.-.Vrouwaltaar)

- Vier kandelaars/(h. 85 cm)/M138431
XVIIIe, smeedijzer
Niet gevonden.

- Vier kandelaars/(h. 128 cm)/M249285
XVIIIe, smeedijzer
Niet gevonden.

- Vier kandelaars/(h. 83 cm)/M138428/koor en bergruimte naast sacristie
op voet bustes van Christus en (O.-L;-Vrouw en twee Harten), 2de h. XIXe, metaal
Twee op het koor – Twee in de bergruimte (welke onder een katoenen hoes worden bewaard)
Deze verkeren in goede staat. Ze zijn enkel licht vervuild met kaarsvetspatten en stof. Over het verwijderen van kaarsvetspatten (In feite meten ze met pin inbegrepen 89 cm)

- Vier kandelaars/(h. 49 cm)/M138428/hoge sacristiekast oostelijke muur
Ze zijn vervuild met kaarsvetspatten. De glans is niet de typische glans van zilver, dus vermoedelijk werden ze net als het andere metaal voorzien van een beschermende metaallaag (chroomlegering?).

- Zes kandelaars/(h. 76 cm)/M138426/koor en bergruimte naast sacristie
e. XIXe, neo-romaans, verzilverd metaal
Deze kandelaars (twee aan het dienstaltaar – twee in de bergruimte naast de sacristie) zijn licht bestoft en vervuild met kaarsvetspatten. Plaatselijk zijn er sporen van actieve corrosie.

- Twee kandelaars/(h. 93 cm)/M138427/onder de torentrap
e. XIXe, neo-romaans, verzilverd metaal
Deze zijn nogal bestoft. Op enkele ringen zijn er sporen van actieve corrosie. Het lijkt erop dat deze onder een laag vernis zitten.

- Zes kandelaars/(h. 57 cm)/M138429/bergruimte bij sacristie
e. XIXe-b. XXe, neo-gotisch, messing
Deze kandelaars zijn structureel in goede staat. Doordat ze gevernist zijn en deze vernis beschadigd is geraakt, treedt er echter een streperige vorm van corrosie op.

- Vier kandelaars (staanders) – smeedijzer – kerk
- Twee eenarmige muurkandelaars

Kandelabers

Kandelabers/*sacristiekast*
Deze kandelabers dragen sporen van overmatige reiniging met sterke reinigingsmiddelen. Hierbij treedt er een ontzinking op, waarbij het zink uit de koperzinklegering corrodeert.
- 3 kandelabers – messing – vijfarmig
- 2 kandelabers – driearmig – sacristie
- 2 kandelabers – tweearmig – sacristie

Godslamp
- Godslamp/*koor*/M138423/(h. 40 cm)
2de h. XIXe, verzilverd metaal
Deze verkeert in goede staat. We vermoeden dat ze elektrolytisch werd gereinigd en nadien gevernist. Op het bovenste schaaltje zijn er groene vlekken. Het is echter moeilijk uit te maken of we hier te maken hebben met actieve corrosie.

- Vijf wandlampen/M138419/(lengte 51 cm)
XIXe, koperplaat, 1,51
Niet gevonden.

Andere
- 2 engelen met lamp – hoogkoor
- 2 grote lantaarns – zilver

4.3.3. Ceremoniebenodigdheden
Flambeeuwen/*bergruimte sacristie*
Deze verkeren in vrij goede staat. Ze zijn nogal vervuild met kaarsvetspatten. Enkele flambeeuwen liggen uit elkaar.
- 12 processielantaarns – sacristie

Processiekruisen
- Processiekruis/M138425/(h. 54 cm)
Het kruis is vervaardigd uit massief messing. Enkele leliebladvormige versieringen zijn afgebroken. Het bovenste stuk staat licht los. Het messing is nogal dof geworden.

- Processiekruis/M138430/koor
Dit werd ofwel elektrolytisch gereinigd ofwel opnieuw verzilverd. De vermelding verzilverd – verguld op de website van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium sterkt dit vermoeden, daar er van de vergulding niets meer te merken valt.
De staf draagt bovenaan sporen van insectenvraat, mogelijk is de aantasting actief.

- *Ceremoniële staf/M138434*
Ceremoniële staf in hand geslagen koper met de figuur van Stefanus (diaken), hoogte: 23 cm
De datering is onzeker, vermoedelijk 18de eeuw.

Ill. 45. Ceremoniële staf met de afbeelding van Stefanus

4.3.4. Andere
- Omhalingschaal – sacristie
- Schaaltje – tin – sacristie
- Staander – koper – sacristie

4.4. Keramiek
- Stenen kruikje – bruin – sacristie
- Wijwatervat – safe

4.5. Textiel
4.5.1. Bovenkleding
- Kazuifels e.a.

Er is enkel een moderne collectie textiel, waar geen ernstige gebreken bij werden waargenomen. We geven enkele aanbevelingen over het bewaren van textiel. ➔ Zie aanbevelingen: 3. Preventieve maatregelen.
- Kazuifel wit – gotisch
- Kazuifels – drie – romeins
- Kazuifel rood – moderne collectie
- Kazuifel paars – moderne collectie
- Kazuifel groen – moderne collectie
- Kazuifel – handgeweven paars – sacristie

- Tuniek - sacristie

De **tuniek** (in het Latijn *tunica* of *tunicella*) is een kerkelijk parament (liturgisch kledingstuk) in de rooms-katholieke Kerk en sommige orthodoxe kerkgemeenschappen. Zij is het liturgisch kledingstuk van de subdiaken. (nl;Wikipedia.org)

- Dalmatiek – sacristie
De tuniek lijkt heel sterk op de dalmatiek, het kledingstuk voor de diaken. Oorspronkelijk bestonden er verschillen, maar die vervaagden in de loop van de eeuwen. In de oosterse liturgieën en kerken is de tuniek net als de dalmatiek lang: zij hangt tot op de kuiten. De tuniek heet daar *stichaar*. In de westerse (Latijnse) liturgie is zij ingekort gedurende de eeuwen en komt veelal tot de hoogte van de heupen.

- Witte koorkap
- Witte koorkap met velum – sacristie
- Witte koorkap – sacristie

4.5.2. Vaandels en vlaggen
Vaandels
- Processievaandel/westelijke sacristiekast
De voorste vaandel draagt heel veel schade aan het fluweel. Het lijkt op de sporen van een aantasting door kleermot. Bij de lichtste aanraking valt het fluweel van zijn drager. Het borduurwerk van het medaillon verkeert in goede staat.
De horizontale houten drager, waaraan het vaandel is opgehangen is sterk vermolmd.

- Vijf processievaandels – sacristie
- Overige vaandels/westelijke sacristiekast
Deze verkeren allen in goede staat.

Sierstukken vaandels
- Sierstukken vaandels – sacristie
- Sierstukken vaandels – klein en groot kruis
- Vaandelstok met kruis – hout
- Houten drager van het processievaandel in de westelijke sacristiekast

4.5.3. Onderkleding (Albe)
- Drie albe – sacristie
- Albe – sacristie

4.5.4. Liturgisch textiel
- Palla
18 x 18 – sacristie

- Kelkdoeken
Vier kelkdoeken – sacristie

Altaarkleden
- Altaarkleed – hoofdaltaar
- Altaarkleed – altar

- Lesenaardoeken
Groen – sacristie
Wit – sacristie
Paars – sacristie

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

4.5.5. Rode loper – berging

4.6. Andere
4.6.1. Papier
- Rituale Romanum – 1873 – sacristie
- Rituale Romanum – 1873 – sacristie
- Romaans missaal – 1891 – sacristie
- Rituale Romano – 1902 – sacristie
- Rituale Romano – 1942 – sacristie
- Romaans missaal – 1946 – sacristie
- Misiale Romanum – 1949 – sacristie
- Graduale – sacristie
- Pro Defunctis (2 stuks) – 1909 – sacristie
- Pro Defunctis – 1911 – sacristie
- Pro Defunctis – 1932 – sacristie
- Cantuarium – 1916 – sacristie
- Officium Majoris Hebdomadae – sacristie
- Missae Defunctorum – 1859 – sacristie
- Missae Defunctorum – 1892 – sacristie
- Missaal – 1975 – sacristie
- Lectuarum – 1970 – sacristie
- Gebedenboek – sacrament – sacristie
- Misboek – overledenen – sacristie
- Zangboek Feria - ±40 x 30 x 10 – sacristie
- Groot missaal – altaar
- 10 kaders met teksten – sacristie
- 1 omslag met altaarlezingen – plooibaar – rode kleur – sacristie
- Prekenboeken
- KBS bijbel
- Doopboekjes

4.6.2. Glas
- Glazen stolp – h: 25 cm – sacristie
- Twee karaffen – sacristie

4.6.3. Kruisbeelden
- Kruisbeeld – sacristie
- Kruisbeeld tabernakelluifel
- Kruisbeeld (versiering)
- Altaarkruis – messing
- Altaarkruis

<u>Jezus op het kruis</u>
- kruis zolder pastorie
- Christus in pastorie

- Houten kruis – berging

4.6.4. Tabernakelluifel – kerk
4.6.5. Relikwie
- Relikwiestaander

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

Relikwie
- Relikwie – staand Fabiacunus – safe
- Relikwie – H. Barbara – safe
- Relikwie – H. Barbara – safe
- Relikwie – Sint donatus – safe
- Relikwie – Sint Jan Berghmans – safe
- Relikwie – Sint Jozef – safe
- Relikwie – H. Vincentius? Paulo – safe
- Relikwie – H. Franciscus Assisi – safe
- Relikwie – H. Hubertus – safe
- Relikwie – Sint Antonius abt – safe
- Relikwie – H. Graf – safe
- Relikwie – Sint Rochus – safe
- Relikwie – Sint Clara – safe
- Relikwie – H. Filomena – safe

4.6.6. Pictusdoos groot model
4.6.7. Safe (brandkast) – sacristie
4.6.8. Bloemenstaander
4.6.9. Leesstaander – plexiglas – sacristie
4.6.10. Offerblok
4.6.11. Stel doosjes ziekenzalving – zilver – safe
4.6.12. Losse onderdelen
Op de zolder boven de sacristie liggen de volgende voorwerpen:
- wandarmen
- kapitelen en sierelementen

Vermoedelijk onderdelen van het vroegere hoofdaltaar.
- 12 oude kaders met inhoud

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

TECHNISCHE INSTALLATIES

1. Relatieve vochtigheid en temperatuur

Er werden geen metingen uitgevoerd.

1.1. Algemeen
Algemeen lijkt de relatieve vochtigheid en het klimaat goed.

2. Licht

2.1. Daglicht
2.2. Kunstlicht

3. Technische installaties

3.1. Bliksemafleiding
3.1.1 Algemeen
De werking en de staat van de bliksembeveiliging wordt niet in detail door Monumentenwacht gecontroleerd.
Voor zover waarneembaar, lijken de koperen daalleidingen goed bevestigd.

3.1.2. Nazicht bestaande bliksemafleider
Algemeen: Redelijk. Plaatselijk is een bevestigingsbeugel op het dak losgekomen.

3.2. Klokkenstoelen/Torenuurwerken
3.2.1. Toren

4. Andere

4.1. Muziekinstallatie
4.1.1. Geluidsinstallatie
- CD-speler – sacristie
- Versterker – sacristie
- Platendraaier + kast – sacristie

4.1.2. Vier geluidsboxen
4.1.3. Drie micro's + staander – kerk

4.2. Verwarmingsinstallatie
4.2.1. Elektrische convector – sacristie
4.2.2. Stookketel & brander – 1997 – stookplaats

4.3. Water
4.3.1. Hydrofoorgroep – 1997 – stookplaats

©Gantois Gisèle – Architect MSc in Conservation

PREVENTIE en BEHEER

1. Brand

Er zijn brandblusapparaten in:
- het koor
- de stookruimte
Er is geen branddetectiesysteem of geautomatiseerd brandbestrijdingssysteem.

1.1. Algemeen
De voorzieningen voor brandbestrijding en –evacuatie worden door monumentenwacht niet als geheel geïnspecteerd.
Wel merken wij op dat er enkele voorzieningen voor branddetectie of bestrijding zijn in de door ons geïnspecteerde delen.
In de sacristie en de stookplaats werden brandblusapparaten opgemerkt. De blusser in de stookplaats is een poederblussers type DPG 9kg. Het laatste nazicht dateert van september 2007.

2. Diefstal en vandalisme

Er is geen inbraak- of diefstalbeveiliging.
Enkele beelden zijn mechanisch bevestigd volgens het systeem van de cel beveiliging van Onroerend Erfgoed. Een beeld werd losgemaakt en van plaats gewijzigd, maar dan zonder de bevestiging aan de muurkram.

3. Bewaring

Op de zolder boven de sacristie liggen de volgende voorwerpen:
- wandarmen
- kapitelen en sierelementen
Vermoedelijk zijn dit onderdelen van het vroegere hoofdaltaar.

4. Reiniging

4.1. Vuilnis / Afval
Borstels-aftrekkers
Stofzuiger – Miele – pastorie
Spinkoborstel ± 6m

4.2. Dieren
Algemeen: Redelijk.

<u>Toren - galmborden:</u>
In de toren is er veel overlast van duiven. De dieren kunnen binnen via enkele stellinggaten en de opening in de hoogste noordelijke dakkapel van de toren.
Tussen de witte stenen en de duivenwering nestelen duiven; met vervuiling als gevolg. Indien men een duivenwering aan de buitenzijde van de gevel plaatst, kan dit niet gebeuren.

5. Veiligheid / Toegankelijkheid / Hygiëne

5.1. Toegankelijkheid/Bereikbaarheid
5.1.1. Exterieur
<u>Ladderhaken</u>
Algemeen

Er zijn geen permanente veiligheidsvoorzieningen (ladderhaken of ankerpunten) zodat er bij werken aan het dak en de gotten tijdelijke voorzieningen dienen getroffen te worden (stellingen of leuningen). Dit belemmert een regelmatig onderhoud en verhindert dat Monumentenwacht alle daken en goten volledig van nabij kan controleren en eventueel kan herstellen.
De goten van de lager gelegen daken zijn bereikbaar met de ladder.

Toren
De ladderhaken in de torenvoet en boven de zuidelijke hoogste dakkapel zijn niet veilig bereikbaar en aldus oncontroleerbaar.
Het deurtje van de zuidelijke hoogste dakkapel is weg en de opening is voorlopig afgedicht met een plaat in vezelcement die in de structuur vernageld is.
Voor zover waarneembaar zijn de ze sterk roestig en zeer dun. Ze voldoen niet langer aan de huidige Europese norm EN 795.
De ladderhaken zijn zeer roestig en niet EN-517 genormeerd.

Sacristie
De enige ladderhaak is kwalitatief goed, maar voldoet niet langer aan de huidige Europese norm EN 795.

Traptoren
De ladderhaken in de dakvoet zijn niet veilig bereikbaar en aldus oncontroleerbaar. Voor zover waarneembaar zijn ze sterk roestig en voldoen ze niet langer aan de huidige Europese norm EN 795.

Dakkapellen
Hoofdbeuk - *noord en zuid* – Koor - *noord en oost*
Via de dakkapellen zijn de daken en goten vlot bereikbaar.
Mits het plaatsen van voldoende gekeurde ladderhaken worden ook de daken en goten van de transepten via deze dakkapellen bereikbaar.

Koor - *zuid*
Door de plaatsing van de nestkast voor uilen, kan deze dakkapel niet langer benut worden voor de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken en goten.

Ladders
Noordelijke zijbeuk - Zuidelijke zijbeuk - Sacristie - Noordwestelijk inkomportaal - Stookplaats
De daken en goten van de lagere bouwdelen zijn bereikbaar met ladders.

5.1.2. Interieur
Algemeen
Het interieur is vlot toegankelijk. De dakstructuren zijn bereikbaar via trappen of ladders. Boven de stenen gewelven zijn loopbruggen met leuningen geplaatst. In de kleine zolders zijn er beloopbare vloeren.
Redelijk.

Specifiek
Toren
De ladders zijn kwalitatief goed en zijn degelijk bevestigd in de structuur. Door de plaatsing tot vlak tegen de koningsstijl is het niet eenvoudig om sommige ladders te beklimmen.
Plaatselijk zijn de schroefkoppen ter bevestiging van de ladders te klein in verhouding tot de gaten in het bandijzer, waardoor deze kunnen doorschieten.
Ter hoogte van de loopbruggen naar de wijzerplaten werden geen leuningen voorzien.
De afmetingen van de opstapplaatsen zijn minimaal, er zijn geen leuningen voorzien en het materiaal is mogelijk niet waterbestendig.

Ter hoogte van de bovenste dakkapellen zijn er nog steeds geen opstapplaatsen, waardoor het in- en uitstappen voor de beklimming van de torenspits niet evident is.
De grote vrije hoogte in deze toren vraagt een meer specifieke aanpak naar veiligheid en toegankelijkheid!
Er is geen loopvloer op het onderste balkenkruis, dit is het niveau van de onderste dakkapellen. Deze zijn slecht bereikbaar.

Noordelijke zijbeuk - Zuidelijke zijbeuk
Op de zolders zijn geen loopbruggen geplaatst. De bakstenen gewelven zijn niet veilig beloopbaar. Het geheel kan geïnspecteerd worden mits het gebruik van touwtechnieken.

Sacristie
De zolder is bereikbaar via een luik in de zoldering. Het luik kan eenvoudig geopend worden door middel van een touw. Mits het gebruik van een ladder is de zolder vlot toegankelijk.

5.1.3. Toegankelijkheid zolders
Dubbele ladder – berging

5.2. Vuilnis/Afval
5.2.1. Exterieur
Algemeen
Op en rond het gebouw is geen bevuiling opgemerkt.

Specifiek
De goten zijn op verspreide plaatsen bevuild door stukken leien
Plaatselijk is er bevuiling door de duiven:
- Hoofdbeuk - *noord en zuid*: in de westelijke hoeken van de goten
- Koor - *zuid*: de zakgoot in de aansluiting met de sacristie.

5.2.2. Interieur
Algemeen
De geboortes van de gewelven zijn op verspreide plaatsen bevuild. De loopbruggen van de transepten zijn plaatselijk bevuild met nestmateriaal

Specifiek
De hogere delen in de toren, boven het doksaal, zijn sterk bevuild door de duiven

5.3. Dieren
5.3.1. Duiven
Algemeen
Op en rond het gebouw zijn duiven en andere vogels opgemerkt.
De duiven veroorzaken plaatselijk overlast:
- verstopping van hemelwaterafvoeren;
- vervuiling ter hoogte van de galmgaten.
Door uitwerpselen, kadavers en nesten waren de hemelwaterafvoeren en goten van de hoofdbeuk verstopt.
Hierdoor ontstaat het risico van overstroming en lekkage.
Ter hoogte van de galmgaten werden horren aan de binnenzijde geplaatst. Hierdoor is er achter de wijzerplaten nog voldoende plaats om te rusten en te broeden. De bovenste galmborden in de aansluiting met de natuurstenen montanten genieten de voorkeur. Door het gewicht van deze bevuiling, beginnen de horren bovenaan door te zakken, waardoor ze kunnen loskomen.
De overlast buiten is beperkt, omdat ze binnen kunnnen vliegen.

Toren
In de toren nestelen en broeden tientallen duiven. Dit werd reeds gemeld in het vorige inspectieverslag, maar tot nu toe is er geen actie ondernomen!
De duiven veroorzaken binnen zeer veel overlast:
- sterke vervuiling van de dakstructuur, de vloeren, de klokkenstoel, de binnentrappen,… ;
- aantasting materialen;
- gezondheidsrisico's.
De uitwerpselen, kadavers, nesten en pluimen liggen verspreid in de toren!
De hoge zuurgraad van de duivenmest tast bouwmaterialen versneld aan.
Duiven kunnen ziektes verspreiden en de (verlaten) nesten zijn een broedplaats voor ongedierte.
In de stellinggaten werden stukken gaas geduwd om ze provisorisch af te dichten. Op minstens drie plaatsen is er geen gaas meer aanwezig, waardoor de duiven binnen kunnen vliegen. Ook ter hoogte van de ontbrekende beglazing in de bovenste noordelijke dakkapel, kunnen duiven binnen vliegen.

De bouwtechnische ingrepen die gebeurd zijn, zijn niet vakkundig uitgevoerd. Bovendien zijn ze ruim onvoldoende om de overlast tegen te gaan.

5.3.2. Kerkuilen
Koor - *zuid*
Ter hoogte van de dakkapel is een nestkast voor uilen geplaatst. Monumentenwacht vermoedt dat de nestkast tijdens de inspectie niet bewoond was.

5.3.3. Vleermuizen
Hoofdbeuk - Koor - Noordelijk transept - Zuidelijk transept
Op de loopbruggen liggen uitwerpselen van vleermuizen.

5.3.4. Andere
Noordelijk transept - Zuidelijk transept
Ter hoogte van de luiken in de topgevels ligt er op de loopbruggen nestmateriaal. Het is niet duidelijk welk dier hier zijn onderkomen heeft. Plaatselijk zijn hoopjes pluimen opgemerkt, waardoor we vermoeden dat het dier duiven vangt en opeet.

Stookplaats - *zuid*
Nabij de verluchtingsopening in de gevel is vergif gestrooid voor knaagdieren.

5.4. Andere
Schuurmachine – berging
Metalen kast – sacristie
Letter printer – P. Touch Brother – sacristie